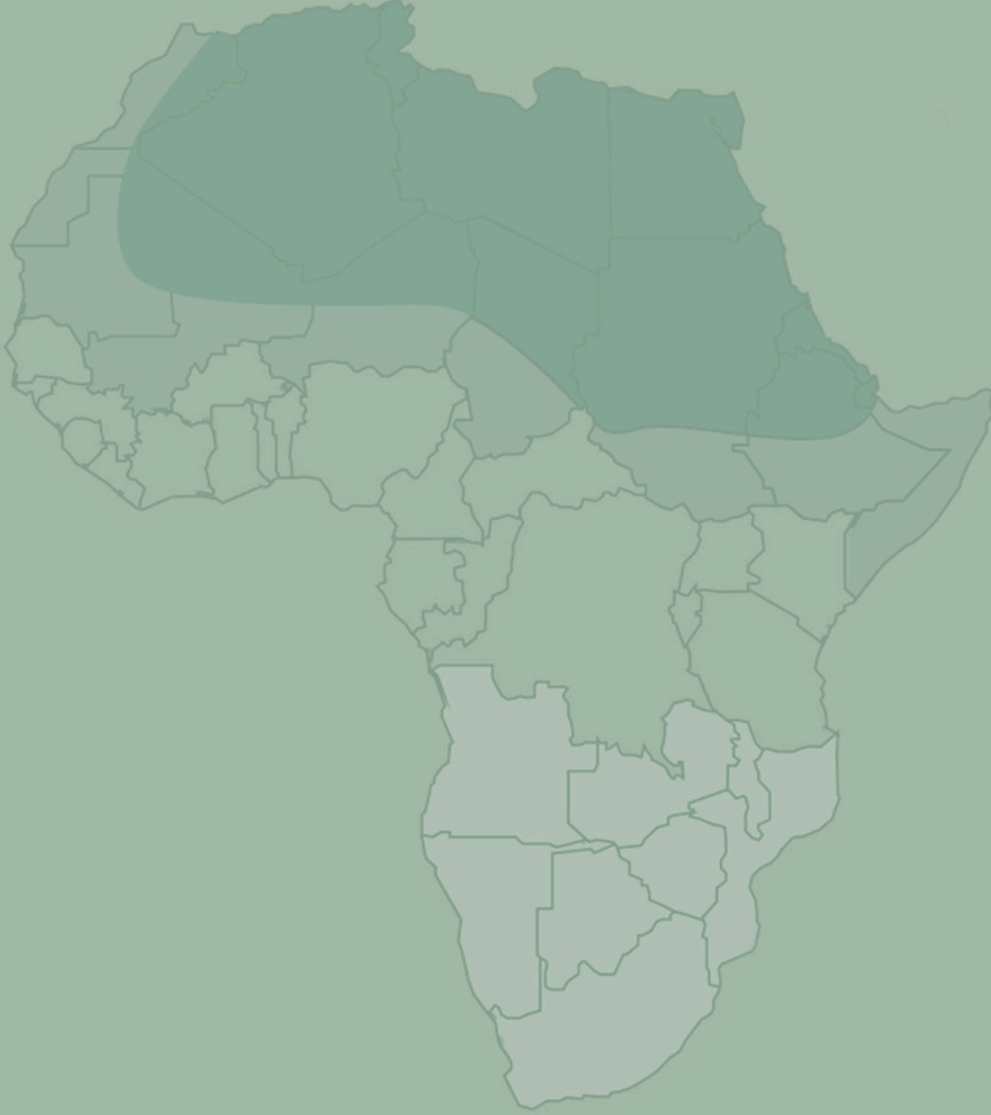


Turkish Journal of African Studies

Issue/Sayı: 2 Volume/Cilt: 1 Year/Yıl: 2025



VOLUME/CİLT: 2 ISSUE/SAYI: 1

NİSAN/APRIL 2025
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/tujas>

TURKISH JOURNAL OF AFRICAN STUDIES



SAKARYA
ÜNİVERSİTESİ

The Owner on Behalf of Sakarya University

Sakarya Üniversitesi Adına İmtiyaz Sahibi

Prof. Dr. Hamza Al
Sakarya University, Sakarya-Türkiye

Editor in Chief / Baş Editör

Hatice Rumeysa Dursun
Faculty of Political Science, International Relations
Sakarya University
Sakarya, Türkiye

Assistant Editors / Editör Yardımcıları

Muhammed Yasir Bodur
Middle East Institute
Sakarya University
Sakarya, Türkiye

Mahmut Cihat İzgi
Middle East Institute
Sakarya University
Sakarya, Türkiye

Editorial Board / Editör Kurulu

Hatice Uğur
Institute for Middle East and Islamic Countries
Studies Marmara University
Istanbul, Türkiye

Mohamed Osman Guudle
The School of Graduate Studies
University of Hargeisa
Somaliland

Talha Ismail Duman
Middle East Institute
Sakarya University
Sakarya, Türkiye

Advisory Board / Danışma Kurulu

Kemal İnat
Middle East Institute
Sakarya University
Sakarya, Türkiye

İsmail Ediz
Middle East Institute
Sakarya University
Sakarya, Türkiye

Mustafa Kemal Şan
Faculty of Humanities and Social Sciences
Department of Sociology
Sakarya University
Sakarya, Türkiye

İsmail Gündoğdu
Middle East Institute
Sakarya University
Sakarya, Türkiye

English Language Editor / İngilizce Dil Editörü

Ömer Faruk Peksöz
Department of Western Languages and Literatures
Kocaeli University
Kocaeli-Türkiye

Secretariat / Sekreteryä

Vahap Yıldız
Middle East Institute
Sakarya University
Sakarya-Türkiye

Layout Editor / Mizanpaj Editörü

Mehmet Emin Çolak
Scientific Journals Coordinatorship
Sakarya University
Sakarya-Türkiye
mehmetcolak@sakarya.edu.tr

Yakup Beriş
Scientific Journals Coordinatorship
Sakarya University
Sakarya-Türkiye
yakupberis@sakarya.edu.tr

Contents

Editöryal/Editorial

Editör Notu
Editor's Note

Hatice Rumeysa Dursun i-ii

Araştırma Makalesi/Research Article

- 1 Struggle for Influence: Russia and Türkiye's Sahel Policies (2019–2024)
Ahmet Turan 1-18
- 2 Understanding Türkiye's New Defense and Security Policy towards Africa: New Dynamics, and New Approaches
Abdurrahim Sıradağ 19-32
- 3 Küçük Güç, Büyük Siyaset: Birleşik Arap Emirlikleri'nin Afrika Politikası
Small Power, Big Politics: The United Arab Emirates' Africa Policy
Abdüssamet Pulat 33-47
- 4 Trump Dönemi ABD-Afrika İlişkilerinin Analizi: Değişim ve Süreklilik
Analyzing US-Africa Relations in the Trump Era: Change and Continuity
Tuncay Kardaş 48-66
- 5 Bagassu Turkii: Senegalese Transnational E-commerce and Social Networks between Dakar and Istanbul
Papa Sow 67-83

Kitap Tanıtımları/Book Reviews

- 6 Afrika'da Bölgesel Güvenlik ve Teori: Boko Haram, ISWAP, ISGS, JNIM, AQIM, Eş Şebab
Regional Security and Theory in Africa: Boko Haram, ISWAP, ISGS, JNIM, AQIM, Al-Shabaab
Recep Tayyip Gürler 84-86
- 7 All Necessary Measures? The United Nations and International Intervention in Libya
Sinem Çakır 87-88

EDİTÖR NOTU

Değerli okurlarımız,

Turkish Journal of African Studies'in ikinci sayısında siyaset ve uluslararası ilişkiler alanlarında beş araştırma makalesi ile iki kitap tanıtım yazısı yer almaktadır. Bu sayıda Tuncay Kardaş, "Trump Dönemi ABD-Afrika İlişkilerinin Analizi: Değişim ve Süreklilik" başlıklı makalesinde Trump döneminde Amerika Birleşik Devletleri'nin Afrika kıtası ile ilişkilerinin hangi parametreler çerçevesinde şekillendiğini incelemektedir. Abdüssamet Pulat "Küçük Güç, Büyük Siyaset: Birleşik Arap Emirlikleri'nin Afrika Politikası" başlıklı makalesinde son dönemde Afrika'daki etkisini arttıran Birleşik Arap Emirlikleri'nin kıtaya yönelik politikasında hangi faktörlerin belirleyici olduğunu ele almaktadır. Abdürrahim Sıradağ, "Understanding Türkiye's New Defense and Security Policy towards Africa: New Dynamics, and New Approaches" başlıklı makalesinde, Adalet ve Kalkınma Partisi döneminde Türkiye'nin Afrika kıtasına yönelik güvenlik ve savunma politikalarının temel unsurlarını analiz etmektedir.

Ahmet Turan, "Struggle for Influence: Russia and Türkiye's Sahel Policies (2019–2024)" başlıklı makalesinde 2019-2024 yılları arasında Türkiye ve Rusya'nın Sahel politikalarını karşılaştırmalı olarak inceleyerek bölgedeki rekabet ve iş birliği alanlarını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Papa Sow ise, "Bagassu Turkii: Senegalese Transnational E-commerce and Social Networks between Dakar and Istanbul" başlıklı makalesinde İstanbul ve Dakar arasındaki sosyal ağlar ve e-ticaret biçimlerini inceleyerek Senegalli tüccarların Türkiye'ye yönelik hareketliliğini değerlendirmektedir.

Makalelere ek olarak bu sayımızda iki kitap analizi de bulunmaktadır. Recep Tayyip Gürler "Afrika'da Bölgesel Güvenlik ve Teori: Boko Haram, ISWAP, ISGS, JNIM, AQIM, Eş Şebab" başlıklı kitabı incelemiştir. Sinem Çakır ise, "All Necessary Measures? The United Nations and International Intervention in Libya" başlıklı kitabı değerlendirmiştir.

Dergimizin ikinci sayısına katkıda bulunan yazarlara, yayım kurulu üyelerine, hakemlere, yazı işleri müdürü ve yardımcı editörlere yakın ilgi ve desteklerinden dolayı teşekkür ediyoruz. Siz değerli okurlarımızın bilimsel katkılarıyla zenginleşeceğini umut ettiğimiz dergimizin üçüncü sayısında buluşmak üzere...

Doç. Dr. Hatice Rumeysa Dursun

EDITOR'S NOTE

Dear readers,

The second issue of the Turkish Journal of African Studies includes five research articles and two book reviews in the fields of politics and international relations. In this issue, Tuncay Kardaş examines the parameters within which the relations of the United States with Africa were shaped during the Trump era in his article titled "Analysis of US-Africa Relations in the Trump Era: Change and Continuity". Abdüssamet Pulat examines the factors that have determined the policy of the United Arab Emirates, which has recently increased its influence in Africa, towards the continent in his article titled "Small Power, Big Politics: The African Policy of the United Arab Emirates". Abdürrahim Sıradağ analyzes the main elements of Turkey's security and defense policies towards Africa during the Justice and Development Party era in his article titled "Understanding Turkey's New Defense and Security Policy towards Africa: New Dynamics, and New Approaches".

In his article titled "Struggle for Influence: Russia and Turkey's Sahel Policies (2019–2024)", Ahmet Turan aims to reveal areas of competition and cooperation in the region by comparatively examining the Sahel policies of Turkey and Russia between 2019 and 2024. In his article titled "Bagassu Turkii: Senegalese Transnational E-commerce and Social Networks between Dakar and Istanbul," Papa Sow analyzes the social networks and e-commerce forms between Istanbul and Dakar and the mobility of Senegalese merchants towards Turkey. In addition to the articles, the issue also includes two book reviews. Recep Tayyip Gürlü reviewed the book titled "Africa'da Bölgesel Güvenlik ve Teori: Boko Haram, ISWAP, ISGS, JNIM, AQIM, Eş Şebab." Sinem Çakır reviewed the book titled "All Necessary Measures? The United Nations and International Intervention in Libya".

We would like to thank the authors, editorial board members, referees, editor-in-chief and assistant editors who contributed to the first issue of our journal for their close interest and support. We hope to see you in the third issue of our journal, which we hope will be enriched by the scientific contributions of our valuable readers...

Associate Professor H. Rumeysa Dursun

Struggle for Influence: Russia and Türkiye's Sahel Policies (2019–2024)

Ahmet Turan 

Inonu University, Head of the
International Relations Office, Malatya,
Türkiye,
ahmet.turan@inonu.edu.tr,
ror.org/04ttnw109



Received: 28.02.2025
Accepted: 08.04.2025
Available Online: 25.04.2025

Abstract: The landscape of competitive and cooperative interactions between global and regional actors are undergoing continuous diversification. In the 21st century, the African continent has emerged as a primary focus for these actors, with Russia and Türkiye being two countries that have made significant advancements in their African policies in recent years. Russia's intensified interest in Africa became particularly evident during the late 1990s. Similarly, Türkiye has developed a comprehensive African strategy since the early 2000s. The aim of this research is to comparatively analyze the Sahel policies of Türkiye and Russia between 2019 and 2024, highlighting areas of competition and cooperation between the two actors in the region. The central research question guiding this study is: To what extent are Türkiye's and Russia's engagements in the Sahel region driven by rivalry, cooperation, or a broader struggle for influence? To address this question, the study examines the military, economic, and political engagements of both states with Sahelian countries, drawing upon a range of official sources, statistical data, and institutional reports. The findings suggest that while both nations seek to expand their presence, they employ notably different strategies, Türkiye favoring soft power and long-term partnerships, and Russia relying more on hard power and operational relationships. These different approaches yield critical information about the changing nature of great power competition in Africa's most contested sub-region.

Keywords: Sahel, Russia, Türkiye, Struggle for Influence, Competition, Cooperation

1. Introduction

In the early years of the 21st century, the Sahel region has emerged as a pivotal nexus in the African context, commanding heightened interest from both established global powers and nascent emerging powers. While the prevailing literature has predominantly focused on the role of Western actors, particularly France, there is an emerging imperative to explore the engagement of non-Western actors, such as Türkiye and Russia, with the region. This article investigates the foreign policies of Russia and Türkiye in the Sahel, focusing on the motivations, strategies, and implications of their involvement. The central research question guiding this study is as follows: How do Türkiye and Russia pursue influence in the Sahel, and what are the implications of their engagement for regional security and international competition?

The relevance of this question is twofold: firstly, because the issue is timely; and secondly, because the question is significant. As military coups, terrorism, and governance challenges intensify in the region, understanding how Türkiye and Russia position themselves – and how local actors respond – provides critical insight into the changing geopolitical landscape of the Sahel. To disregard these dynamics would be to limit our capacity to interpret emergent patterns of international engagement in Africa and the consequences of shifting alliances and power vacuums.

While Russia's presence is often viewed through the lens of great-power rivalry and security influence, Türkiye presents a different model – one rooted in soft power, humanitarian diplomacy, and economic engagement. A comparative analysis of these two non-Western actors with distinct foreign policy identities is therefore recommended in order to facilitate a deeper understanding of how they approach the same geopolitical space.

The extant academic literature has paid limited attention to Türkiye's rising role in the Sahel, while Russia's presence has often been analysed in isolation or in the context of its rivalry with the West.

Cite as (APA 7): Turan, A. (2025). Struggle for influence: Russia and Türkiye's Sahel policies (2019–2024). *Turkish Journal of African Studies*, 2(1), 1-18.

Scholars such as Whitman (2024) have been critical of the West's overemphasis on Russia, whereas Zoubir (2022) and Cooke et al. (2017) have explored broader external competition in the region. However, there is a paucity of studies that have examined the interaction or comparison between Türkiye and Russia in this context, and this article aims to address this gap.

The present article employs a qualitative comparative analysis based on official policy documents, speeches, regional case studies (with a focus on Mali, Burkina Faso, and Niger), and secondary academic sources. The study reveals that while Russia often engages through military and security channels, Türkiye relies more on development aid, religious diplomacy, and economic partnerships. The comparison demonstrates that both countries are reshaping regional alignments, but in contrasting ways that reflect their broader global strategies.

The structure of the paper is as follows: The first section outlines the theoretical and methodological framework. The second section analyzes Türkiye's and Russia's policies in the Sahel in light of the system-level variables of neoclassical realism. The third section examines their policies through unit-level variables, focusing on the diplomatic, military, and economic relations each actor maintains with Sahel countries. Finally, the article concludes with an evaluation of whether Türkiye's and Russia's engagement in the Sahel is characterized by competition, cooperation, or a broader struggle for influence, both with each other and with other great powers.

1.1. Literature review: Struggle for influence in the Sahel

Both recent academic studies and traditional literature recognize the Sahel region as an area of competition between Russia and various Western actors. Recent studies focus on developments in the Sahel following the coup d'état that began in 2021. In this context, Nikoloz Samkharadze (2024) argues that the Sahel has become a battleground for influence between Russia, the United States, and France, with this rivalry intensifying after 2022. Similarly, Andrew Lebovich (2024) interprets the ongoing withdrawal of American troops from Niger and the arrival of a group of Russian military advisors at bases there as a direct sign of competition between the two actors. This view is not unique to the two scholars mentioned above, but is also shared by many political scientists in the international relations literature.

Although Dan Whitman (2024) emphasizes Russia's role in the recent developments in the Sahel region, he argues that it would be incorrect to evaluate the situation solely from the perspective of Russia's policies. This approach, which Whitman refers to as 'the West's obsession with Russia,' is a highly accurate observation. On the other hand, Yahia H. Zoubir (2022) attributes part of the security problems in the Sahel to the competition among great powers in the region. Jennifer Cooke et al. (2017) take this a step further, arguing that the interests of extra-regional actors create a kind of 'regional security traffic jam.' Namely, Whitman (2024) warns against fixating on Russia in the Sahel, while Zoubir (2022) highlights great power rivalries, and Cooke et al. (2017) describe a "security traffic jam" caused by competing external interests.

In some publications, Türkiye's Sahel policy is also analyzed in the context of its competition with great powers. Federico Donelli and Brendon J. Cannon (2025) emphasize that, over the past decade, Türkiye's Sahel policy has strengthened its position as a partner capable of competing with stronger actors, such as China and France, through defense exports, military training, and education and infrastructure projects. Publications discussing Türkiye's competition with France in the Sahel are not limited to this. Indeed, Osman Tekir (2023) provides numerous examples of Turkish-French rivalry in the region. Similarly, Ahmed Askar (2020) argues that Türkiye's growing influence in the Sahel has hindered France's presence in the region.

Although both Russia's and Türkiye's Sahel policies have been discussed in the literature in the context of competition with various Western actors, studies on their relations with each other in the region are

scarce. Illustratively, Nadzharov and Entina (2023) underline that Russia competes with France in the Sahel both militarily with fighters and fighter bombers such as Su-35, Su-34, Su-30 and economically with companies such as Gazprom, Rosneft, Sroytransgaz and NordGold. On the other hand, analysts also evaluate Türkiye's increasing presence in the region, both militarily and economically, in the context of competition with Western actors, especially France (Tekir, 2023).

In this context, the study aims to fill a gap in the literature by examining the nature of Russia and Türkiye's policies in the Sahel region. In particular, it explores whether these policies are primarily driven by competition, co-operation or a broader struggle for influence between Ankara and Moscow. The study also seeks to identify, through comparative case studies, the main similarities and differences in the ways in which both countries engage with the Sahel countries. In this way, it contributes to a better understanding of emerging non-Western influences in the region and offers perspectives on the changing dynamics of international competition in Africa.

1.2. Methodology

This study analyzes the Sahel policies of Russia and Türkiye. During the analysis, the political, military, and economic relations of the two actors in the region are examined. In this context, the study investigates how the increasing political influence of both Russia and Türkiye in the Sahel affects the Ankara-Moscow bilateral relations. Over the past two decades, Russia has maintained its military presence in the region primarily by engaging various military groups. Türkiye, on the other hand, has strengthened its military presence through various defense agreements and military advisory services. The study comparatively analyzes the commonalities and contrasts in the military policies of Russia and Türkiye and assesses the nature of their military relations.

Economically, the presence of Turkish companies in the Sahel is growing exponentially each year. Russia, on the other hand, continues its economic engagement with Sahel countries by exploiting the region's natural resources in line with its own interests. The trade volume data for Ankara and Moscow, including exports and imports with Sahel countries, will also be analyzed in the context of their economic relations.

Within the scope of the case studies, several selected Sahel countries were analyzed and their relations with both Russia and Türkiye were examined. The aim is to determine whether Türkiye and Russia's policies towards the Sahel are characterized by competition or cooperation. Accordingly, the findings reveal that the two actors do not directly compete in the Sahel, but their policies may lead to rivalry.

1.3. Theoretical framework

The theoretical framework of the study is based on neoclassical realism. Any faction of realism that accepts the material elements of power as valid may be suitable for analyzing the comparison in this study. However, other components of the realist tradition, such as classical realism, neorealism, offensive realism, and defensive realism, view states as a whole and ignore unit-level variables. As such the neoclassical realism is an ideal theory for analyzing the foreign policies of Russia and Türkiye in the Sahel region, as it considers both unit-level and system-level variables in foreign policy analysis.

Neoclassical realists argue that state behavior is influenced by systemic factors, such as the structure of the international system and the relative distribution of power, as well as unit-level variables like states' material power capacity, leadership perceptions, and strategic culture (Rose, 1998; Lobel, Ripsman, & Taliaferro, 2009). When applied to the context of Türkiye's and Russia's Sahel policies, the increasing influence of both actors in the region is, to a certain extent, directly proportional to the relative distribution of power and aligns with the weakening position of specific Western actors in the region.

Secondly, the structure of the international system, the Sahel's natural resources, geographical location, and security issues make it a favorable area for great power policies. Gideon Rose (1998) argues that in

regions where power transitions occur, states seek to maximize their influence. In this context, it can be said that the Sahel aligns with this neoclassical assumption. Indeed, from Russia's perspective, Moscow's goals of becoming a great power, controlling access to resources such as uranium and gold in the Sahel, and repositioning itself as a great power in the region despite the West's weakening position, align with the arguments of neoclassical realism. On the other hand, similar objectives align with Türkiye's foreign policy vision of 'regional ownership.'

In terms of both actors' Sahel policies, it is clear that domestic factors are intricately linked to foreign policy. Russia exemplifies this through the use of private military companies in the region, while Türkiye's Sahel strategy, which combines other tools like infrastructure projects, military education, and training programs with hard power elements such as defense agreements and arms exports, highlights the role of unit-level variables in foreign policy analysis. In conclusion, the presence of both unit-level and system-level variables (such as the dynamic changes in the material power capacity of both Russia and Türkiye, and the growing struggle for influence in the Sahel) makes neoclassical realism the most suitable theory for explaining the situation analyzed in this study.

2. System-level analysis

To comprehensively analyze Russia's and Türkiye's Sahel policies, two key levels of analysis should be applied within the framework of neoclassical realism. At the system level, it is useful to examine how both actors respond to great power competition in the region and their relationships with other regional actors.

For neoclassical realists, system-level variables are one of the two main paradigms that influence state behavior. These variables include elements such as the structure of the international system, the distribution of power among states, and power shifts. Similarly, analyzing the Sahel policies of Russia and Türkiye requires considering these factors within the region.

2.1. Structure of the international system

The first key aspect of the international system's structure, even before considering polarity, is its nature. For neoclassical realists, the anarchic nature of the international system is a fundamental assumption. Rose (1998) argues that neoclassical realists view this anarchy as compelling states to respond to uncertainty by attempting to control and shape their external environment. Indeed, according to Rose, neoclassical realism holds that the primary means for states to achieve their objectives (regardless of how they define their interests) is to expand their spheres of influence abroad (Rose, 1998, p. 152).

A second important aspect of the international system's structure is polarity, which refers to how power is distributed among states or power blocs. This concept, which indicates the number of dominant actors in the system, is used to classify the international order as unipolar, bipolar, or multipolar (Jackson, 1978: 89-92). Neoclassical realists argue that misinterpreting this variable can lead to catastrophic consequences, including global conflict. Randall L. Schweller (1998) contends that the series of miscalculations leading to the Second World War cannot be attributed solely to Hitler's personality and worldview. Instead, he argues that the most significant factor was the tri-polar alliance structure of the 1930s, involving the USA, the USSR, and Germany (Rose, 1998, p. 157).

In the context of Russia's and Türkiye's Sahel policies, the nature and structure of the international system fuel the struggle for influence in the region. The 21st-century international system remains as anarchic as its predecessors. According to the Geneva Academy of International Humanitarian Law and Human Rights, nowadays more than 110 armed conflicts are ongoing worldwide, with 35 (approximately one-third) occurring in Africa. Among these, five conflicts (affecting Burkina Faso, Cameroon, Mali, Nigeria, and Senegal) are in the Sahel countries analyzed in this study (Geneva

Academy, 2022). Conflicts in the region often have both international and non-international dimensions. In the case of non-international conflicts, the involvement of extra-regional actors through proxies highlights the anarchic nature of the international system. This dynamic fosters competition, particularly among Western actors vying for influence across different parts of the world.

With the end of the Cold War, the bipolar international system was replaced by new debates on world order and systemic structure. While various definitions exist for the current era, the widely accepted view is that of a unipolar system dominated by a single superpower (the United States), alongside multiple global and regional powers of varying influence. Samuel P. Huntington describes this arrangement as a “uni-multipolar” system (AEI, 1998). Although the ongoing great power rivalry in the Sahel and across Africa is not a direct product of this system, it is nonetheless influenced by it. The limitations of the uni-multipolar system in resolving international conflicts are evident, as more than 110 armed conflicts persist globally in the 21st century. Moreover, UN Secretary-General Antonio Guterres has criticized the current global governance framework as an “ineffective system” in addressing international crises (Anadolu Agency, 2024).

2.2. ‘Perceived power shift’ in the international system

In addition to the nature and structure of the international system, power shifts represent a crucial system-level variable in neoclassical realism. The introduction of this concept to international relations predates Gideon Rose’s 1998 article on neoclassical realism by four decades. In 1958, Abram F. Kennedy (A.F.K.) Organski introduced power transition theory, which posits that shifts in power between states can influence the structure of the international system (Organski, 1958). Neoclassical realists later expanded on this idea, refining it into the concept of “perceived power shift.” Rose (1998), citing scholars such as Melvyn P. Leffler and William Curti Wohlforth, argues that the formation and collapse of the bipolar international system resulted more from perceptions of shifting power rather than the actual potential power capacity of the competing actors (Rose, 1998, pp. 159-160).

The relationship between neoclassical realism, power shifts, and the Turkish-Russian competition in the Sahel is how perceptions of power, rather than merely material capabilities, drive the strategic actions of regional and external players. As Türkiye and Russia project their influence in the Sahel, their competition is not just based on their actual power, but on how states in the region perceive these developments. This is in line with the theory of “perceived power shift” in neoclassical realism, where shifting power dynamics inform political affiliations and foreign policy decisions in the Sahel region, particularly as local actors seek to play off against contending global powers.

On the other hand, Paul Kennedy also emphasises that power change is an important factor for the international system. Kennedy (1987), in his famous work systematically analysing the problematic of the search for order and polarity caused by the power shift among the actors of the international system, reveals that the power shift among the actors is directly proportional to the military and economic change in the material power capacity of the states. The fact of China’s rapid rise despite the stagnation and relative decline of the United States in recent years, which Kennedy predicted, is also an important detail for this study, is also an important dimension of power change in the international system. This is important for understanding the role of systemic variables in analyzing the Sahel policies of Russia and Türkiye, as the global decline of the United States creates a power vacuum in Washington’s presence in the Sahel, as in other parts of the world. This vacuum, in turn, pushes actors like Russia and Türkiye (both seeking influence in the region) into a race. The most important outcome of the nature and structure of the international system, together with the perceived power shift, is the rivalry between actors of various sizes in the Sahel.

2.3. Output of systemic variables: Rivalry in the Sahel

Given these characteristics of the international system, the Sahel has been a battleground for external actors competing for influence for nearly sixty years. Traditionally, France and the United States have been the dominant players in this struggle. However, in the 21st century, the presence of global and regional actors (such as Russia, China, the European Union (EU), and Türkiye) has grown increasingly significant. Summarizing these actors' Sahel policies will help illuminate the competitive environment shaped by systemic variables.

Analyzing the situation in the Sahel independently of U.S. policies, particularly within the context of systemic rivalries, may lead to erroneous conclusions. For the U.S. remains the most influential actor in the current unipolar-multipolar system, and its Sahel policy is generally framed in terms of security. The prevailing perception is that the U.S. views the region primarily as a security threat. In the Trump era, however, this was hardly the case. One of the characteristic features of Trump's America's foreign policy was its focus on limiting the allocation of resources to the pursuit of U.S. security abroad. One of the most important reasons why this happened in the pre-Trump era is the strategic link between U.S. policy in the Sahel and Afghanistan.

Indeed, the "Pan-Sahel Initiative," launched by the U.S. in 2002 (one year after the invasion of Afghanistan) aimed to assist Sahelian countries such as Mali, Niger, Chad, and Mauritania in detecting and responding to suspicious movements of people and goods across their borders. This was achieved through training, equipment provisions, and cooperative efforts (U.S. Department of State, 2002). However, as in the "Trump 1.0" era, in "Trump 2.0," the sustainability of Washington's foreign policy will face a significant challenge, as U.S. foreign policy moves are primarily driven by economic motives.

One of the instruments of U.S. policy in the Sahel is the U.S. Africa Command. Claiming to promote U.S. national interests and regional security, its military presence was established to support U.S. government's foreign policy through operations, exercises, and security cooperation programs, primarily through military-to-military activities and assistance programs. U.S. Africa Command openly declares that its presence has helped reduce threats to U.S. interests, a position that has also fueled competition in the Sahel (U.S. Africa Command, n.d.).

In contrast to the U.S. approach, which emphasizes security threats, Russia and Türkiye have been expanding their presence in the region through military assistance, humanitarian aid, and anti-colonial rhetoric. One consequence of these differing strategies is an increasingly competitive environment in the Sahel. Beyond the United States, another major international actor with interests in the Sahel is the European Union (EU). While the EU shares similar objectives with the U.S., the instruments used in their respective policies differ. Whereas the U.S. primarily addresses the region from a defense-oriented perspective, the EU, lacking a fully integrated defense mechanism, relies more on economic development tools to advance its policy goals (Pellerin, 2014). However, it remains a big question mark whether the US will continue to pursue a similarly motivated policy under Trump II. Some analysts attribute this to Trump's messages during the election campaign about avoiding military obligations and his reluctance to support NATO financially (Parens & Clarke, 2024).

France, a country historically associated with the African continent, remains a key player in the competition among international actors in the Sahel. Between 1962 and 1995, France intervened in Africa 19 times. However, since 1997, it has had to scale back its military presence on the continent (Melly & Darracq, 2013, p. 4). Since the 2000s, France's policies toward Sahelian states have often been contradictory. For instance, between 2013 and 2021, France politically confronted the military government that seized power in Mali, yet in 2021, it supported Mahamat Déby's unconstitutional takeover in Chad (Erforth & Tull, 2022). Additionally, France's military withdrawal from Mali in 2021 pushed the Malian government toward closer ties with Russia and its military proxy in Africa, the

Wagner Group (Antil & Vircoulon, 2024, p. 3). In some Sahelian countries, such as Mali, this shift has created a competitive environment in which Russia has stepped in to fill the power vacuum left by France's withdrawal.

Türkiye's recent advances in the Sahel have unsettled France. Ankara's African policy, which blends soft power with military engagement, has raised concerns in Paris, as noted by various analysts. Despite Türkiye's growing diplomatic and military presence in the region, France's increasingly weakened position has fueled an Ankara-Paris rivalry (Fabricius, 2021). However, Türkiye's political elites have also signaled a willingness to cooperate with France in counterbalancing China's expanding influence in Africa (Jones, 2021). This suggests that France is the primary actor favoring competition in the Sahel. Meanwhile, China is another key player in the region, particularly in the context of shifting global power dynamics.

China's Sahel policy traces its roots to the 1980s, beginning with industrial cooperation projects in Mali and later expanding to include other countries in the region throughout the 21st century. The Belt and Road Initiative (BRI), launched in 2015 following legal reforms that enabled China to extend its spheres of influence beyond its borders, includes support for infrastructure projects in Sahelian countries. Additionally, China's political strategy in Africa (centered on backing politicians aligned with its interests) has contributed to efforts aimed at weakening U.S. and French influence in the region (Cheick, 2022). A key outcome of these systemic dynamics is the increasingly competitive environment in the Sahel. This competition mirrors the rivalry seen in the Sahel policies of both Russia and Türkiye.

Namely, China's growing influence in the Sahel, primarily through infrastructure development and political support, is contributing to a more competitive geopolitical environment in the region. By leveraging the Belt and Road Initiative (BRI) and aligning with local leaders, China is not only expanding its own sphere of influence but also challenging the established dominance of Western powers like the U.S. and France. This shift in influence dynamics intensifies the rivalry in the Sahel, as other external actors, such as Russia and Türkiye, also vie for power and partnerships in a region increasingly shaped by contesting foreign interests.

3. Unit-level analysis

Analyzing Russia's and Türkiye's Sahel policies through the theoretical framework of neoclassical realism requires consideration of both system-level and unit-level variables. Unit-level variables include leadership perceptions, strategic culture, domestic institutions, and state-society relations. These factors shape key aspects of foreign policy execution, such as how the international system is perceived, decision-making processes, resource mobilization, and policy implementation (Ripsman et al., 2016). Accordingly, under the heading of diplomatic relations, the leaders' perceptions of the Sahel states in both countries are presented, while the strategic cultures of both nations are also discussed. On the other hand, under the headings of military and economic relations, the involvement of domestic institutions in Türkiye's Sahel policy is explored. Within this context, examining the diplomatic, military, and economic dimensions of Russia's and Türkiye's Sahel policies between 2019 and 2024 through these lenses would provide valuable insights. Regarding political relations, issues such as summit meetings at the leadership level, bilateral diplomatic ties, and political discourses will be examined.

3.1. Diplomatic relations

3.1.1. Russia

Russia's commitment to strengthening diplomatic relations with the Sahel countries is reflected in the updated Foreign Policy Concept of the Russian Federation, revised by President Vladimir Putin in 2016. Decree No. 640, specifically Paragraphs 95 and 99, outlines the goal of deepening bilateral relations with North African countries, including through foreign ministerial engagements. Additionally, the decree emphasizes expanding multilateral cooperation with African states at both bilateral and regional levels.

Key objectives include enhancing political dialogue, fostering mutually beneficial trade and economic ties, strengthening comprehensive cooperation based on shared interests, preventing regional conflicts and crises, and supporting post-conflict resolution efforts in Africa (Президент России, 2016).

The 2023 revision of the Foreign Policy Concept of the Russian Federation highlights the extent of Russia's efforts to expand its influence across Africa, with particular emphasis on the Sahel. Article 7 of the document, signed by President Putin on March 31, 2023, reaffirms Africa's strategic importance, stating that a "fairer, multipolar world is taking shape," while criticizing colonial powers for achieving accelerated economic growth by exploiting Africa's resources (Президент России, 2023). A key aspect of this revision is Russia's commitment to supporting regional and sub-regional integration in Africa through friendly multilateral organizations, dialogue platforms, and regional alliances. Notably, Article 57 introduces, for the first time, a dedicated sub-section on Africa, underscoring Russia's diplomatic, military, and economic engagement with the continent. This article also reinforces that future cooperation mechanisms will adhere to the principle of "African solutions to African problems" (Президент России, 2023).

One of the most important mechanisms contributing to the development of Russia's diplomatic cooperation with Sahel countries between 2019 and 2024 is the Russia-Africa summits that started in 2019. The summits, which were organised twice between 2019 and 2024, the first in 2019 and the second in 2023, were interpreted as Russia's re-engagement with the African continent (Paul & Carlo, 2019). The first summit, held in Sochi, Russia on 23-24 October 2019, was attended by 43 heads of state and 2 vice presidents from 54 countries in the African continent. Of the 10 Sahel states analysed within the scope of this study, except Cameroon, the other 9 heads of state attended the summit. Within the scope of the summit organised with the theme 'For Peace, Security and Development', 92 agreements, contracts and memorandums of understanding were signed (Фонд Росконгресс, 2019).

The second Russia-Africa Summit took place on July 27-28, 2023, in St. Petersburg, Russia. With only 49 out of 54 African countries participating, the summit saw lower attendance compared to the first one. Notably, just 17 heads of state and 10 prime ministers were present, highlighting a significant drop in high-level representation. When focusing on the Sahel countries, only five heads of state attended, indicating particularly low participation from the region (Teslova, 2023). Several factors contributed to this decline, the most prominent being Western sanctions on Moscow due to the Russia-Ukraine war and the war's negative impact on the global food supply, which has had severe repercussions for the African continent.

Vladimir Putin's engagement with Africa has been limited but increasingly focused on strengthening Russia's presence. Since his first visit to Morocco in September 2006, Putin's trips to Africa have primarily been to North African countries such as Libya (2008) and Egypt (2015 and 2017). However his only sub-Saharan African visit was to South Africa. In contrast since 2015, African heads of state have visited Russia more frequently, signaling a shift in Moscow's approach to the continent (Dedet, 2019).

3.1.2. Türkiye

Türkiye's engagement with the African continent began in the late 20th century. The 1998 African Opening Policy marked the initial phase, later evolving into the African Partnership Policy in 2013. Announced in 1998, the Africa Initiative Action Plan outlined several important steps, including increasing the number of embassies in Africa to 15, inviting African countries' leaders (such as Presidents, Prime Ministers, and Ministers) to Türkiye, enhancing engagement with African countries in international organizations like the United Nations and the Organization of Islamic Cooperation, mutually encouraging investments, contributing to UN peacekeeping operations in Africa, accepting African students into military education institutions in Türkiye, and establishing the Institute of African Studies (SAM, 2024).

Broadly speaking, the first quarter of the 21st century has been highly productive for Türkiye's diplomatic relations with Africa. Türkiye's Africa policy in the 21st century can be categorized into three key pillars: vision, action, and sustainability. Vision refers to a well-defined roadmap that began with the 1998 Africa Action Plan and has been reinforced through initiatives such as the Türkiye-Africa Partnership Summits held in 2008, 2014, and 2021 (Kavak, 2021).

In terms of Ankara's relations with the countries of the continent, the action is the bilateral meetings held at the level of leaders. In particular, one of the most important features of the period between 2019 and 2024 in terms of Türkiye's Sahel policy has been the summit diplomacy conducted through direct bilateral and multilateral contacts of leaders. As a matter of fact, President Recep Tayyip Erdoğan's visits to more than 30 African countries during his term in office is a decisive data in terms of this summit diplomacy. In this direction, except for Cameroon and Burkina Faso, he visited 8 other Sahel countries. President Erdoğan, who also met with the presidents of Cameroon and Burkina Faso in Ankara, visited more than 30 African countries nearly 40 times during his term in office (Bambou, 2013; Anadolu Agency, 2019).

A crucial factor in Türkiye's Sahel policy is the sustainability of its relations with the region. The primary driver of this sustainability is Ankara's expanding diplomatic presence across the African continent. While Türkiye had only 12 embassies in Africa in 2002, this number grew to 44 by 2022. This expansion has not been one-sided; the number of African embassies in Ankara has also increased significantly. In 2008, only 10 African countries had embassies in Türkiye, whereas today, that number has risen to 38 (İncekaya, 2022). While Türkiye may have initially been a latecomer to the Sahel compared to other powers like France or China, its rapid diplomatic expansion across Africa since the early 2000s shows a deliberate effort to build a sustainable and growing presence. Türkiye's increase in both the number of its embassies across the continent and the number of African embassies in Ankara highlights its growing influence, signaling that it is now a significant player in the region, despite its later start in comparison to other powers.

To fully understand this development, it is essential to consider Türkiye's African policy in the late 20th century. At that time, the Ethiopian, Somali, and Nigerian embassies in Ankara had closed for various reasons, and Sudan was the only Black African country with an embassy in Türkiye. Against this backdrop, the 1998 African Initiative was conceived as a strategic response to strengthen Türkiye's engagement with the continent (SAM, 2024).

The story of Türkiye's Sahel policy is quite similar to what has been said so far regarding her Africa policy in general. In the early 2000s, Türkiye did not have an embassy in any of the ten Sahel countries analysed in this study, whereas today it has opened diplomatic missions in all of these countries. In addition, in order to understand the struggle for influence analysed in this study, Türkiye is the fourth country in the world (after China (52), the USA (50) and France (47)) with the number of embassies reaching 44 (SAM, 2024), thanks to its increasing influence in Africa, especially between 2019 and 2024. In this respect, it is seen that both Russia and Türkiye are in a race involving Western actors in terms of developing diplomatic relations with Sahel countries. It would be helpful to examine whether a similar situation exists in the context of military and economic relations.

Türkiye and Russia's Sahel policies both aim to expand their influence in the region, but they approach it through different strategies. Türkiye's engagement, rooted in its 1998 African Opening Policy, focuses on long-term, sustainable relations, emphasizing diplomacy, economic cooperation, and soft power initiatives such as cultural exchanges, military training, and humanitarian support. Türkiye has significantly increased its diplomatic presence, with embassy openings in all ten Sahel countries, underscoring its growing influence in the region. President Erdoğan's summit diplomacy and high-level visits to African countries, particularly in the Sahel, demonstrate Türkiye's commitment to

strengthening bilateral and multilateral ties. In contrast, Russia's approach is more reactive and focused on military engagement, using private military contractors like Wagner and offering security assistance to Sahelian governments. While Türkiye invests in long-term diplomatic and economic relationships, Russia seeks to solidify its position through arms deals, military support, and political alliances, often challenging Western dominance in the region. Both countries, however, are actively vying for with each other and Western powers, positioning themselves as key players in the Sahel through expanding diplomatic and strategic ties.

3.2. Military relations

3.2.1. Russia

A key component of Russia's Sahel policy is its military relations through various defense actors on the continent. According to a 2022 report by Rand Corporation analysts, Russian private military companies (PMCs) (which officially claim no state affiliation but are largely state-funded) have carried out more than 34 operations in 16 African countries since 2005 (Grissom et al., 2022). Among these PMCs, the Wagner Group is the one most closely linked to Sahel countries. Reports indicate that Russia's efforts to expand its military influence in the Sahel were largely coordinated by former Wagner leader Yevgeny Prigozhin, with Moscow's strategic involvement becoming more evident between 2019 and 2024.

The first allegations of Russia using Wagner as a tool for power struggles in the Sahel surfaced in June 2019, following the leak of classified documents. According to these documents, Wagner (led by St. Petersburg-based businessman and close Putin ally Yevgeny Prigozhin) aimed to weaken US and former colonial powers Britain and France in the region, while bolstering Russia's African influence by suppressing pro-Western uprisings on the continent (The Guardian, 2019).

A second significant report on Russia's use of the Wagner Group as an instrument in its struggle for influence in Africa was published by the Foreign Affairs Committee of the British Parliament in July 2023. This report asserts that Wagner is funded by Russia's Ministry of Defence and is specifically tasked with facilitating Moscow's activities in the Sahel and across the African continent (House of Commons Foreign Affairs Committee, 2023).

One of the most prominent criticisms of Russia's military involvement in the Sahel is the allegation that Moscow uses Wagner to prop up authoritarian regimes. Between 2019 and 2024, Wagner maintained long-term operations in several African nations, including the Central African Republic, Sudan, Libya, Zimbabwe, Mali, and Burkina Faso—with only the last two being Sahel countries. Additionally, Wagner has been accused of directly supporting anti-Western uprisings in Sahel nations such as Niger (Wolff, 2023).

Although Russia officially acknowledged that the Wagner Group was state-funded following the death of its leader, Yevgeny Prigozhin, in August 2023, the gradual decline of Russia's military presence in Africa has been particularly striking. While some analysts interpret this shift as a result of Moscow's need to focus on Ukraine, others view it as a strategic defeat for Russia in Africa (Holmedahl, 2024). Regardless of the underlying reason, the outcome remains unchanged: the military dimension of Russia's struggle for influence in the Sahel (largely maintained through private military companies since 2019) significantly weakened by 2024. In contrast, Türkiye's military engagements in the region, integrated with elements of soft power, have gained momentum.

Russia's military setbacks in Ukraine have damaged its image as a military power and led to a significant decline in arms exports. In 2023, Russia lost its position as the world's second-largest arms exporter to France, with a 53% drop in weapon sales. In sub-Saharan Africa, Russia's arms market share fell from 26% (2018-22) to 17% (2019-23), while China's share also decreased but remained higher at 19%. This decline, coupled with a 52% drop in overall arms imports by African countries, shows a major revenue loss for Russia, which now relies more on arms deals with conflict-ridden nations (Ramani, 2024).

On the contrary Türkiye has become a significant exporter of military equipment to African countries, notably selling drones like the Bayraktar TB2, as well as other UAVs, armored vehicles, and training aircraft. These sales have targeted countries including Libya, Tunisia, Morocco, Niger, Nigeria, Ethiopia, Mali, Burkina Faso, Chad, Djibouti, Angola, Somalia, and others such as Rwanda. Unlike Western nations, Türkiye imposes few conditions on its arms sales, positioning itself as a key partner in a region where Western influence has waned. Türkiye's arms exports to Africa surged from \$83 million in 2020 to \$460 million in 2021. Overall, Türkiye's defense industry has expanded significantly, with total exports reaching \$5.5 billion in 2023, up from \$248 million in 2002 (Vial & Bouvier, 2025).

3.2.2. Türkiye

Like Russia, Türkiye aims to consolidate its presence in Africa through military relations, but its approach differs in principles and objectives. Ankara's strategy in the Sahel region revolves around three key pillars. First, it focuses on defence industry exports and diversifying cooperation in this sector, leveraging advanced military technology such as drones to establish itself as a reliable partner. Second, Türkiye prioritizes maintaining its military engagements within the framework of international organizations like the UN and the African Union, emphasizing multilateralism and legitimacy. Finally, Ankara ensures the sustainability of its defence partnerships by providing training and consultancy services to African militaries, fostering long-term capacity-building and goodwill. This balanced approach, combining economic interests with soft power and capacity development, sets Türkiye apart from other external actors like Russia (SAM, 2024).

In this context, Türkiye has strengthened its cooperation with African countries, including the Sahel, based on "a win-win principle", leveraging its recent advancements in the defence industry. As a result, between 2019 and 2024, Türkiye has become a reliable supplier of critical defence products, particularly armed and unarmed unmanned aerial vehicles (UAVs) and armored personnel carriers for Sahel countries (SAM, 2024).

Today, Türkiye exports military equipment to 7 out of 10 Sahel countries, with the exceptions of Guinea, Chad, and Cameroon. Furthermore, in 2022, Türkiye demonstrated its growing role in Africa's defence sector by participating in Africa Aerospace and Defence (AAD) (the continent's largest defence industry exhibition) held biennially in Pretoria, South Africa. Notably, Türkiye had the largest number of participating companies after the host nation (SAM, 2024).

The second pillar of Türkiye's military strategy in the Sahel focuses on institutionalizing relations and actively engaging within international organizations. A key element of this effort is the establishment of Military Attaché Offices in 19 African countries, which underscores Türkiye's commitment to formalizing its presence. Additionally, Ankara contributes to UN peacekeeping missions in Africa, including several Sahel nations, with nearly 40 police officers and experts (SAM, 2024). This highlights Türkiye's emphasis on multilateral cooperation and its role in promoting regional stability. Overall, the military dimension of Türkiye's Sahel policy is built on three main components: Defence industry collaboration, participation in international missions, and the provision of military training and consultancy services. Beyond military ties, the third and equally significant pillar of Türkiye's engagement with the Sahel is its focus on strengthening economic relations, further solidifying its influence on the continent.

Both Russia and Türkiye utilize military tools to expand their leverage in the Sahel, but with very different approaches in both action and actual motives. Russia's Sahel military strategy has been more of using private military companies (PMCs), notably the Wagner Group, as a tool to help authoritarian regimes, counter Western designs, and provide access to resources. Wagner's operations in countries like Mali and Burkina Faso have also been criticized for their role in helping to fuel anti-Western revolutions and backing shaky regimes. Despite its initial success in establishing military footholds

across Africa, Russia's military footprint in the Sahel has decreased, particularly after the death of Wagner leader Yevgeny Prigozhin in 2023 and Russia's overall diminished influence on the continent as it reaffirms itself on the warfront in Ukraine.

In comparison, Türkiye's Sahel military intervention is based on a more structured and sustainable policy that emphasizes defense industry exports, multilateralism, and capacity building. Türkiye has positioned itself as a reliable counterpart for Sahelian countries by selling cutting-edge military technology, including drones and armored personnel carriers, and offering training and consultancy services to African armed forces. Türkiye's regional military strategy is based on international institutions like the UN and African Union, which is an expression of its commitment to regional stability and multilateralism. In addition, Türkiye's involvement in peacekeeping missions and its active engagement in defense industry exhibitions, such as the Africa Aerospace and Defence show, further attest to its increasing influence through hard and soft power. By doing so, while Russian military strategy in the Sahel has been characterized by opportunist and secret behavior, Türkiye has attempted to build long-term, institutionalized military alliances consistent with its general diplomatic and economic goals.

3.3. Economic relations

3.3.1. Russia

Although Russia's economic relations with the Sahel are often analyzed solely within the economic sphere, they are closely intertwined with diplomatic and military ties. The Russia-Africa summits (key symbols of Russia's diplomatic engagement with the Sahel) have largely centered on economic themes. At the first summit in 2019, President Vladimir Putin set a goal of increasing trade with Africa from \$17 billion to \$40 billion within five years. However, by 2023, trade volume had only reached \$18 billion (Bhattacharya, 2023).

An important dimension of Russia's economic objectives in its Sahel policy consists of defence exports and the exploitation of precious metals and minerals in this continent. As a matter of fact, between 2018 and 2022, Russia will meet 40 per cent of the continent's imports of major weapon systems, while consolidating its presence in the mining and energy markets in African countries such as the Central African Republic, Madagascar, Mozambique and Sudan, including the Sahel country of Guinea. On the other hand, Moscow has signed nuclear co-operation agreements of significant economic value with 20 countries, including the Sahel country Nigeria (Re: Russia, 2024). In addition, in May 2024, Russian companies started to build a 200 MW solar power plant covering an area of 314 hectares in Sanankoroba near Bamako in May 2024 (Ecofin Agency, 2024).

Between 2019 and 2024, it is seen that Russia's economic relations with Africa are not in direct proportion to the targets despite everything. When a comparison is made between the target announced by Russia in 2019 and the current result, it is clearly evident that Moscow has not even reached half of its 5-year target.

3.3.2. Türkiye

In 2003, Türkiye's total trade volume with the African continent stood at \$5.4 billion. By the end of 2022, this figure had risen to approximately \$40.7 billion. From the perspective of Sahel countries, trade volume increased from \$1.35 billion in 2003 to over \$10 billion in 2021. In the same year, the top two Sahel trading partners were Nigeria (\$1.9 billion) and Mauritania (\$686 million) (SAM, 2024).

On the contrary, Russia's foreign trade volume with African countries in 2022 remains around 18 billion dollars. Only 2 of Russia's top 10 trading partners in Africa (Senegal and Nigeria) are Sahel countries. On the other hand, while 85% of Russia's trade volume with Africa is exports, Moscow imports only

around 15% from the continent. The share of food products in these exports is about 1.8 billion dollars, accounting for 10% of total exports (Гвилия, 2024).

The volume of projects undertaken by Turkish construction firms in Africa has also expanded rapidly, exceeding \$82 billion as of 2022. These firms have played a crucial role in implementing key infrastructure projects (such as railways, airports, energy initiatives, and port operations) contributing significantly to the economic development of African nations (SAM, 2024).

Currently, Türkiye has Business Councils with 45 African countries. Additionally, Ankara continues to enhance transportation links with African nations, facilitate business interactions, and position Türkiye as a strategic hub for African connectivity. A key element of this effort is the expansion of Turkish Airlines (THY) flights to Africa. Prior to the COVID-19 pandemic, THY operated flights to 62 destinations across 41 African countries. With the lifting of travel restrictions, THY has gradually restored and expanded its routes, solidifying its role as the airline that most effectively connects Africa to the world (SAM, 2024). Given these developments, the economic dimension of Türkiye's Sahel policy remains highly significant.

When comparing the economic aspects of both countries' Sahel policies, it is clear that Türkiye leads in terms of total trade volume on the continent. At the same time, both countries maintain strong economic relations with two Sahel states in the region.

4. Conclusion

In conclusion, the Sahel region has become a focal point for global and regional powers seeking to expand their influence in Africa, with Russia and Türkiye emerging as key players. While both nations aim to consolidate their presence in the region, their strategies and approaches differ significantly. Russia's policy, characterized by the use of private military companies like the Wagner Group and a focus on resource exploitation, reflects a hard power approach aimed at filling the vacuum left by retreating Western powers. However, its military and economic engagements have faced challenges, particularly due to the fallout from the Ukraine conflict and internal shifts within its military apparatus. In contrast, Türkiye has adopted a more balanced strategy, combining defence industry exports, multilateral engagement, and capacity-building initiatives to foster long-term partnerships. This approach, underpinned by soft power tools and economic investments, has allowed Türkiye to position itself as a reliable and sustainable partner in the region.

The race between Russia and Türkiye, both with each other and with other great powers in the Sahel, while not overtly confrontational, highlights the broader struggle for influence in a region rich in resources and strategic importance. Russia's reliance on hard power and transactional relationships has yielded mixed results, with its influence waning in recent years. Türkiye, on the other hand, has leveraged its growing defence industry, institutionalized military relations, and economic investments to build a more enduring presence. This divergence in strategies underscores the differing priorities and capabilities of the two nations, with Türkiye's emphasis on soft power and multilateralism setting it apart from Russia's more unilateral and resource-driven approach.

The Sahel's future will be shaped by the interplay of these external actors' strategies, as well as the agency of Sahelian states in navigating these complex dynamics. As the region continues to grapple with security challenges, political instability, and economic underdevelopment, the role of external powers like Russia and Türkiye will remain pivotal. However, the sustainability of their influence will depend on their ability to address the region's pressing needs, foster local partnerships, and adapt to the evolving geopolitical landscape. Ultimately, the Sahel's trajectory will be determined not only by the actions of external actors but also by the capacity of Sahelian states to leverage these engagements for their own development and stability.

In this context, the rivalry and cooperation between Russia and Türkiye in the Sahel offer valuable insights into the broader dynamics of great power competition in Africa. While both nations seek to maximize their influence, their differing approaches reflect the complexities of engaging with a region marked by both opportunities and challenges. As the Sahel continues to attract global attention, the policies of Russia and Türkiye will serve as a litmus test for the effectiveness of hard power versus soft power strategies in shaping the future of Africa's most contested region.

In the context of the Sahel region, Russia and Türkiye are undoubtedly competing for influence, albeit through divergent methods and priorities. While the competition may not always be overtly confrontational, both nations are strategically vying for control over key partnerships and access to the region's valuable resources. Russia, employing hard power tactics through private military companies like the Wagner Group, seeks to establish dominance by exploiting resource-rich areas and challenging the influence of Western powers. This approach, however, has shown limitations, particularly as Russia's geopolitical situation (due to the war in Ukraine and internal military struggles) has weakened its position. On the other hand, Türkiye's competition is marked by its multifaceted strategy, which integrates soft power elements such as defense industry exports, multilateral engagements, and capacity-building initiatives. Türkiye's growing influence in the region is not driven solely by immediate military advantage, but rather by long-term, sustainable partnerships that appeal to Sahelian nations seeking stable and diversified cooperation. By focusing on fostering deeper institutional ties, providing training, and offering economic support, Türkiye has positioned itself as a more reliable and enduring partner compared to Russia's more transactional, resource-focused approach.

References

- AEI. (1998, July 1). A uni-multipolar world? *American Enterprise Institute*. <https://www.aei.org/articles/a-uni-multipolar-world/>
- Anadolu Agency. (2019, April 11). Burkina Faso Cumhurbaşkanı Kabore Ankara'da. <https://www.aa.com.tr/tr/pg/foto-galeri/-burkina-faso-cumhurbaskani-kabore-ankarada>
- Antil, A., & Vircoulon, T. (2024, April 10). After the failure in Sahel, rethinking French policy in Africa. *IFRI*. <https://www.ifri.org/en/memos/after-failure-sahel-rethinking-french-policy-africa>
- Askar, A. (2020, August 20). Türkiye's expansion in the Sahel, the Sahara and West Africa: Motivations and ramifications. *WATHI*. <https://www.wathi.org/Türkiyes-expansion-in-the-sahel-the-sahara-and-west-africa-motivations-and-ramifications-epc/>
- Bambou, F. (2013). Partnership Paul Biya: Mission(s) accomplished. *Afrique Magazine*. <https://afriquemagazine.com/partnership-paul-biya-missions-accomplished>
- Bhattacharya, S. (2023, August 8). The second Russia-Africa Summit: A continent at a crossroads. *Observer Research Foundation*. <https://re-russia.net/review/749/>
- Cheick, D. (2022, May 25). China's foreign policy in the Sahel: Challenges and prospects. *ORCA*. <https://orcasia.org/article/208/chinas-foreign-policy-in-the-sahel>
- Cooke, J., Toucas, B., & Heger, K. (2017, November 17). Understanding the G5 Sahel Joint Force: Fighting terror, building regional security? *Center for Strategic & International Studies*. <https://www.csis.org/analysis/understanding-g5-sahel-joint-force-fighting-terror-building-regional-security>
- Dedet, J. (2019). Russia Africa: Putin's continental strategy. *The Africa Report*. <https://www.theafricareport.com/16335/russia-africa-putins-continental-strategy/>
- Donelli, F., & Cannon, B. J. (2025). Beyond national boundaries: Unpacking Türkiye's role in the Sahel and beyond through geopolitical imagination. *Geopolitics*, 1–25. <https://doi.org/10.1080/14650045.2025.2456024>
- Ecofin Agency. (2024). Russia expands economic influence in Sahel after security partnerships. <https://www.ecofinagency.com/public-management/0411-46099-russia-expands-economic-influence-in-sahel-after-security-partnerships>
- Erforth, B., & Tull, D. M. (2022). The failure of French Sahel policy: An opportunity for European cooperation? *SWP*. <https://www.swp-berlin.org/publikation/mta-spotlight-13-the-failure-of-french-sahel-policy>
- Erturk, N. A. (2024, November 26). UN secretary-general deplores Security Council being 'outdated, frequently paralysed'. *Anadolu Agency*. <https://www.aa.com.tr/en/world/un-secretary-general-deplores-security-council-being-outdated-frequently-paralysed/3405172>
- Fabricius, P. (2021). Making Türkiye great again. *Institute for Security Studies*. <https://issafrica.org/iss-today/making-Türkiye-great-again>
- Geneva Academy. (2022, May 15). Today's armed conflicts. *Rule of Law in Armed Conflict Online Portal (RULAC)*. <https://www.rulac.org/news/todays-armed-conflicts>
- Grissom, A. R., Charap, S., Cheravitch, J., Hanson, R., Massicot, D., Mouton, C. A., & Reimer, J. R. (2022, January 31). Russia's growing presence in Africa: A geostrategic assessment. *RAND Corporation*. https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR4399.html

- Holmedahl, S. (2024, September 27). Russia's gamble: Control or collapse in the Sahel. *American Security Project*. <https://www.americansecurityproject.org/russias-gamble-control-or-collapse-in-the-sahel/>
- House of Commons Foreign Affairs Committee. (2023). *Guns for gold: The Wagner Network exposed*. UK Parliament. <https://publications.parliament.uk/pa/cm5803/cmselect/cmaff/167/report.html>
- Incekaya, G. (2022, December 29). Türkiye, Afrika kıtasıyla 2022'de de yoğun bir diplomasi yürüttü. *Anadolu Agency*. <https://www.aa.com.tr/tr/politika/turkiye-afrika-kitasiyla-2022de-de-yogun-bir-diplomasi-yuruttu/2774265>
- Jackson, W. D. (1978). Polarity in international systems: A conceptual note. *International Interactions*, 4(1), 87–95. <https://doi.org/10.1080/030506278084344>
- Jones, D. (2021). After the war of words, are Paris and Ankara on the verge of a new era? *RFI*. <https://www.rfi.fr/en/podcasts/international-report/20210714-after-the-war-of-words-are-paris-and-ankara-on-the-verge-of-a-new-era>
- Kavak, G. (2021, October 17). Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Afrika turu: Atılan adımlar ve beklentiler. *Anadolu Agency*. <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/cumhurbaskani-erdoganin-afrika-turu-atilan-adimlar-ve-beklentiler/2394519>
- Kennedy, P. (1987). *The rise and fall of the great powers*. Random House.
- Lebovich, A. (2024, June 17). The Sahel's new geopolitics. *Clingendael Institute*. <https://www.clingendael.org/publication/sahels-new-geopolitics>
- Lobell, S. E., Ripsman, N. M., & Taliaferro, J. W. (2009). *Neoclassical realism, the state, and foreign policy*. Cambridge University Press.
- Melly, P., & Darracq, V. (2013). *A new way to engage? French policy in Africa from Sarkozy to Hollande*. Chatham House.
- Nadzharov, A. M., & Entina, E. G. (2023, September). Franco-Russian great power rivalry in the Sahara-Sahel region. *Russia in Global Affairs*. <https://eng.globalaffairs.ru/articles/franco-russian-rivalry-in-sahara/>
- Organski, A. F. K. (1958). *World politics*. Alfred A. Knopf.
- Parens, R., & Clarke, C. P. (2024, November 27). How might Trump 2.0 approach Sub-Saharan Africa policy? *Defense One*. <https://www.defenseone.com/ideas/2024/11/how-might-trump-20-approach-sub-saharan-africa-policy/401298/>
- Paul, A., & Carlo, I. (2019, October 17). The Russia-Africa Summit: The next stage in the Kremlin's Africa charm offensive. *European Policy Centre*. <https://www.epc.eu/en/publications/The-Russia-Africa-Summit-The-next-stage-in-the-Kremlins-Africa-charm~2b55c0>
- Pellerin, M. (2014). Geopolitical disruptions in the Sahel: An opportunity for global cooperation? In *Transatlantic Security from the Sahel to the Horn of Africa* (pp. 78-79). Istituto Affari Internazionali.
- Ramani, S. (2024, September 30). Russia's arms exports to Sub-Saharan Africa: No longer the main actor. *Italian Institute for International Political Studies*. <https://www.ispionline.it/en/publication/russias-arms-exports-to-sub-saharan-africa-no-longer-the-main-actor-184986>
- Re: Russia. (2024). «Крыша» Сахеля: Россия расширяет влияние в Африке за счет насилия, жажды власти местных элит и просчетов Запада. <https://re-russia.net/review/749/>

- Ripsman, N. M., Taliaferro, J. W., & Lobell, S. E. (2016). *Neoclassical realist theory of international politics*. Oxford Academic.
- Rose, G. (1998). Neoclassical realism and theories of foreign policy. *World Politics*, 51(1), 144-172.
- SAM. (2024). Afrika açılımı ve ortaklık politikamız. *Center for Strategic Research of the Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Türkiye*. <https://www.sam.gov.tr/bilgi-notlari/afrika-acilimi-ve-ortaklik-politikamiz-0>
- Samkharadze, N. (2024). Great power dynamics in the Sahel region since 2022. *South Caucasus and Black Sea Security Conference*, 50-74.
- Schweller, R. L. (1998). *Deadly imbalances: Tripolarity and Hitler's strategy of world conquest*. Columbia University Press.
- Tekir, O. (2023). Türkiye's Africa-Sub-Saharan policies and its competition with France. *Afro Eurasian Studies*, 11(2), 1-23. <https://doi.org/10.33722/afes.1147536>
- Teslova, E. (2023, July 25). Russia says 49 of 54 African countries to take part in 2nd Russia-Africa Summit. *Anadolu Agency*. <https://www.aa.com.tr/en/world/russia-says-49-of-54-african-countries-to-take-part-in-2nd-russia-africa-summit/2954327>
- U.S. Department of State. (2002, November 7). Pan Sahel Initiative. *USA.gov*. <https://2001-2009.state.gov/s/ct/rls/other/14987.htm>
- Vial, A.-S., & Bouvier, E. (2025, March 6). Türkiye, the new regional power in Africa (3/3). A military presence that is now greater than that of the former European powers. *Les Clés du Moyen-Orient*. <https://www.lesclesdumoyenorient.com/Turkiye-the-new-regional-power-in-Africa-3-3-A-military-presence-that-is-now.html>
- Whitman, D. (2024, July 30). The West's loss of the Sahel: Not (only) Russia's doing. *Foreign Policy Research Institute*. <https://www.fpri.org/article/2024/07/the-wests-loss-of-the-sahel-not-only-russias-doing/>
- Wolff, S. (2023, July 28). Russia-Africa summit: Putin offers unconvincing giveaways in a desperate bid to make up for killing the Ukraine grain deal. *The Conversation*. <https://theconversation.com/russia-africa-summit-putin-offers-unconvincing-giveaways-in-a-desperate-bid-to-make-up-for-killing-the-ukraine-grain-deal-210330>
- Zielcke, J. (2018). UN support plan for the Sahel. *United Nations*. <https://uniss-sahel.org/unsp/>
- Zoubir, Y. H. (2022). Crisis in the Sahel: Causes, consequences, and the path forward. *The Middle East Council on Global Affairs*, 1-6.
- Гвилия, Н. (2024). Россия – Африка: новая экономическая политика. *Фонд Росконгресс*. <https://roscongress.org/materials/rossiya-afrika-novaya-ekonomicheskaya-politika/>
- Президент России. (2016). Указ Президента Российской Федерации от 30.11.2016 г. № 640. *Kremlin.ru*. <http://www.kremlin.ru/acts/bank/41451/page/1>
- Президент России. (2023). Указ об утверждении Концепции внешней политики Российской Федерации. *Kremlin.ru*. <http://kremlin.ru/events/president/news/70811>
- Фонд Росконгресс. (2019). Итоги Саммита и Форума 2019. <https://summitafrica.ru/archive/2019/summit-outcomes/>

Article Information Form

Conflict of Interest Disclosure: No potential conflict of interest was declared by the author.

Artificial Intelligence Statement: No artificial intelligence tools were used while writing this article.

Plagiarism Statement: This article has been scanned by iThenticate.

Understanding Türkiye's New Defense and Security Policy towards Africa: New Dynamics, and New Approaches

Abdurrahim Sıradağ 

Fatih Sultan Mehmet Vakıf University,
Political Science and International
Relations, Istanbul, Türkiye,
absiradag@hotmail.com,
ror.org/04mma4681



Received: 04.03.2025
Accepted: 16.04.2025
Available Online: 25.04.2025

Abstract: Türkiye has emerged as one of the most active players in African politics under the administration of the ruling Justice and Development Party (AK Party) governments which came to power in November 2002. The AK Party governments have developed new strategies to increase their political, economic, social and security relations with African countries. While Türkiye prioritized soft power policies towards Africa from 2005 to 2016, it began to give precedence to defense and security relations after 2016. This research aims to analyze and explore the main dynamics and driving factors behind Türkiye's evolving defense and security policy with the continent. This study argues that the shifting internal dynamics in Türkiye, and the West's inconsistent policies towards Türkiye became the major reasons and the factors shaping Türkiye's defense and security policy in Africa. This study states that Türkiye's internal and international factors shape Türkiye's defense and security policy in Africa. The main research question in this study is as follows: What factors and dynamics affect and shape Türkiye's African defense and security policy?

Keywords: Türkiye, Justice and Development Party (AK Party), Turkish Foreign Policy, Africa, Defense and Security Policy

1. Introduction

Africa has been one of the most strategic regions in the foreign policy of the AK Party governments. Since 2005, the ruling AK party governments have decisively taken steps to implement the Africa Action Plan to increase strategic relations between Türkiye and African countries. Türkiye carried out an effective humanitarian foreign policy in Africa from 2005 to 2016 which played a significant role in increasing political, economic, social, and security relations with African countries in the following years. Türkiye became the largest donor country in the world in terms of its national income in the years 2017, 2018, 2019, and 2021 according to the global humanitarian assistance report published by the Development Initiatives (Development Initiatives, 2017, pp. 44-45). However, Türkiye added security dimension to Türkiye-Africa relations after 2016. For instance, Türkiye has made defense and security agreements with more than 35 African countries and established military bases in Somalia and Libya. 14 African countries have bought Turkish military drones since 2020. Not only from the African countries but also the Middle Eastern, Asian, and European countries began to pay great attention to Turkish military drones after their successful use in the world such as Syria, Libya, Ukraine, Azerbaijan, and Ethiopia. A strategic combination and implementation of soft power and hard power policies of Türkiye in Africa has enabled it to emerge as a new rising power in African politics. This research underscores that Türkiye's soft power policies prepare the ground for developing defense and security relations between Türkiye and African countries.

Much of the academic literature written about Türkiye-Africa relations mainly focuses on soft power aspect of Türkiye-Africa relations, ignoring evolving security relations between Türkiye and Africa. This study aims to examine the main motivations, dynamics, and the challenges behind Türkiye's evolving security policy towards Africa. Furthermore, the research will analyze the relations between Türkiye's soft power and hard power policies towards Africa. The primary research questions in this study are as follows: Why does Türkiye establish a new foreign and security policy towards Africa? Under what conditions does Türkiye formulate its security policy in Africa? The article consists of six sections. The

Cite as (APA 7): Sıradağ, A. (2025). Understanding Türkiye's new defense and security policy towards Africa: New dynamics, and new approaches. *Turkish Journal of African Studies*, 2(1), 19-32.

first section starts with a conceptual analysis. The second section begins with a historical analysis of Türkiye's security policy from 1945 to 2000. The third section questions why the ruling AK Party government has moved from a soft power approach to a hard power approach. The fourth and fifth sections evaluate the AK Party governments' foreign and security policies in Africa. The last section sums up the key findings throughout the research.

2. Security as a Concept

Security is accepted as a "contested concept" in the scholarly environment (Baldwin, 1997, p. 10). There is no consensus among the scholars about whether the concept will focus on "security of individuals or the security of the states. National security has traditionally been defined in military terms, but this approach has been criticized with arguments that the concept should be defined from a broader perspective. That is, the traditional security concept should be abandoned and instead, the new one needs to address the non-military strategies (Baylis, 2008, p. 73). The most general definition of the concept is "freedom from threats, fear, and danger" (Miller, 2001, p. 16). The concept needs to pay more attention to "human values and needs." While the traditional concept is characterized by competition and unilateralism, the identity of the new security concept should be based on cooperation and multilateralism (Miller, 2001, pp. 18-22).

There are several specific questions about the concept that should be answered to clarify it. The first question is "security for whom?" Whether or not the concept will prioritize "individuals, states, or international security" will be defined. The second question is "security for which values?" There are two values, namely the traditional values which include political independence and territorial integrity and the new values which are social, economic and political rights. (Baldwin, 1997, pp. 13-14). The third question is "from what threats? Security threats such as ideological, economic, or military should be clarified accurately. The states ought to develop appropriate tools to fight the new security threats and should define how long the operation will last (Baldwin, 1997, pp. 15-17).

Security threats were simple, uncomplicated, and predictable in the Cold War era but today they have been very complex, unpredictable, and changeable. While the security threats materialized in the specific geographical borders during the Cold War era, today they have no borders and threaten everyone and every state (Sancak, 2013, p. 129). The 9/11 attacks have significantly expanded the concept and resulted in emergence of the new security threats such as the clash of civilizations, non-state terrorist organizations, radicalism, and failed states. The U.S. occupation of Afghanistan in 2001 and Iraq in 2003 was evidence that after the 9/11 attacks, the U.S. developed a new security concept based on its global interests. Moreover, globalization has added new political and sociological dimensions to the concept. For example, with the new social media means, the new concepts such as freedom, democracy, economic welfare and justice have spread and threatened the authoritarian regimes in the Middle East and North Africa (MENA) region during the Arab Spring (Sancak, 2013, p. 132). Buzan (1991, p. 439) underlines that while the pre-Cold War security pattern was only focusing on militarization of the states, the post-Cold War security patterns included political, economic, societal and environmental dimensions.

Türkiye, as a rising actor on the African continent, has been building a new security concept towards Africa since 2005, consisting of soft power and hard power elements. However, Türkiye highly remained a highly dependent actor on the Western actors in the fields of defense and security until the 2010s. Therefore, Türkiye developed its foreign and security policies in line with the Western interests until the 2000s. Political and economic crises in Türkiye did not allow to be established a robust security cooperation with African countries. The AK Party governments built a new security concept towards Africa from a broader perspective, including political, economic, social and security dimensions to the concept. At the center of Türkiye's security concept in Africa, there has been an effective humanitarian

and development policy with an equal cooperation model based on a win-win policy with African countries.

3. Türkiye's Security Policy (1945 to 2000)

Türkiye's security culture is embedded in the historical and cultural identities of the country (Karaosmanoğlu, 2000, p. 200). The Soviet threat forced Türkiye to make an unequal security partnership with the U.S. against the Soviet threat after the Second World War. There were three critical reasons behind Türkiye-the U.S. rapprochement during the Cold War era. Firstly, Türkiye was looking for financial support to recover its weak economy after the war which devastated the country's economy. Secondly, Türkiye was militarily weak to fight against the Soviet Union (Göktepe & Süleyman, 2015, p. 198). Thirdly, Türkiye was defined as one of the most strategic actors by the U.S. during the Cold War era due to having a unique geostrategic position in the world (Göktepe & Süleyman, 2015, pp. 212-218). Türkiye joined the NATO in 1952, being one of the most active players in the formation of the Balkan Pact (1953) and the Baghdad Pact (1955), and thus Türkiye played an active role in protecting the U.S interests in the Balkans and in the Middle East through these pacts. Significantly, Türkiye joined the Western Security System through NATO and adopted a Western-oriented foreign policy during the Cold War era (Göktepe & Süleyman, 2015, p. 207). According to Karaosmanoğlu (2000, p. 209), Türkiye institutionalized its Western identity with its membership to NATO in 1952. Türkiye was overly engaged in NATO politics and thus failed to balance between its own national interests and NATO's interests (Gül, 2016, p. 311). This had significant consequences for Turkish foreign policy. For instance, Türkiye failed to find political support for the case of Cyprus at the UN General Assembly. After the U.S put a military embargo on Türkiye (1974-78) because of Türkiye's military involvement in Cyprus in 1974, Türkiye began to look for new alternatives to diversify its foreign policy (Gül, 2016, pp. 312-3), and reduce its dependence on the West in the fields of defense and security.

After Turgut Özal became prime minister in 1983, his government followed a multidimensional and proactive foreign and security policy. Özal government endeavored to strengthen its strategic relations with the neighboring countries and pursued an export-oriented foreign policy. Özal put economic considerations at the top of Turkish foreign policy and endeavored to increase economic relations with the Balkans, the Middle East, the Caucasus, Central Asia, and North Africa (Ataman, 2002, pp. 132-136). Özal also made a significant effort to strengthen strategic and economic relations with the U.S to balance Türkiye's relations with Europe (Ataman, 2002, pp. 146-149). The end of the Cold War era changed the traditional global order and led to the emergence of the unipolar system. The new global order pushed states to re-formulate their foreign and security policies to adjust to the shifting international system. In this regard, the end of the Soviet threat and the outbreaks of the conflicts in the neighboring countries surrounding Türkiye necessitated Türkiye to redefine its newly evolving geo-political identity. The end of the Cold War era not only brought about significant changes on domestic politics of Türkiye but also impacted Türkiye's external relations.

The rise of Islam and the rise of Kurdish nationalism became two major security threats for Türkiye in the post-Cold War era (Müftüler-Bac, 1996, pp. 255-258). The rise of the Welfare Party in the 1994 local elections was seen as a significant and alarming threat by the Kemalist elites in Türkiye. Moreover, Türkiye's support to the U.S. during the Gulf War of 1990-1991 caused an increase in the rise of Kurdish nationalism and economic issues in Türkiye. Importantly, the Gulf War created a political vacuum on the border of Türkiye, and therefore the Kurdistan Workers' Party (PKK) terrorist organization gained significant ground in the region. To destroy the military bases of the PKK in northern Iraq, Türkiye conducted a military operation called "Operation Steel" in March 1995 (Müftüler-Bac, 1996, pp. 260-64). Türkiye developed a military-oriented security concept rather than a civilian-oriented one after the 1995s, which ignored democratic values and damaged the political and economic development of the country (Cizre, 2003, p. 213).

During the Cold War era, Türkiye failed to develop an independent foreign and security policy because Türkiye was highly dependent on the U.S financially and militarily. The most important evidence for this was that Türkiye's military operation in Cyprus in the 1964s was prevented by the U.S. In addition, Türkiye's NATO membership undermined development of an independent foreign and security policy of Türkiye during the Cold War era. For example, Türkiye supported France's foreign interests in North Africa in this era. In addition, internal dynamics such as political and economic crises in Türkiye emerged in the post-Cold War era prevented developing relations with Africa.

4. Türkiye's Foreign and Security Policy under the AK Party Rule (2002-present)

Turkish foreign policy makers during the first term of the AK Party government endeavored to increase regional cooperation among the Middle Eastern countries. Türkiye advocated a realist foreign policy during the first term of the AK Party government (Oğuzlu, 2020, p. 133). While Türkiye took a moral position during the Arab Spring, it failed to develop a rationalist foreign policy towards Syria, Egypt, and Libya. The AK Party government took important steps to gain strategic autonomy from the West. In particular, the economic crisis of 2008 in the West and Obama's foreign policy priorities encouraged Türkiye to develop a more strategic autonomous foreign policy (Oğuzlu, 2020, pp. 133-135).

Türkiye announced the year 2007 as the "year of Latin America" and the high-level visits increased between Türkiye and the countries in Latin America. For instance, Brazilian President Lula da Silva paid an official visit to Türkiye in 2009, making the first time in history a Brazilian president made such a visit. President Erdoğan, serving as prime minister at the time, visited Mexico for the first time to develop the bilateral relations in 2009. Türkiye signed agreements with Brazil, Mexico, Paraguay, and Uruguay in different fields and, joint economic councils were set up between the countries. Türkiye and Armenia also signed an agreement in Zurich to normalize the relations and launch the economic and political relations (Kanat, 2010, p. 215). Türkiye developed an economic-oriented foreign policy during this time. Think-tanks, NGOs, business associations, non-state actors, and public opinions became a significant part of the foreign policy-making process (Kanat, 2010, p. 216).

Türkiye actively endeavored to be a "trading state" during the first and the second terms of the AK Party governments. The AK Party governments implemented several important policies to develop its new identity of a trading state. The most important policies are as follows: The "zero problem" policy, developing strong relations with the EU, including new actors to the foreign policy mechanism, and developing a new understanding of cooperation with neighbors and beyond (Kirişçi, 2009, pp. 41-2). Furthermore, the mediating role in resolving the disputes between states, along with political and economic reforms, significantly contributed to strengthening the identity of trading state (Kirişçi, 2009, pp. 40-53).

Türkiye began to change its soft security policy after the two historic events, namely the Arab Spring (Uprisings) and the failed military coup on July 15, 2016. These two incidents have profoundly affected the evolution of the ruling AK Party governments' security concept. The Arab Spring, especially developments in Syria, has not only deep political, economic, and security implications for Türkiye, but it also has far-reaching regional and global repercussions (Aran & Kutlay, 2024, p. 5). In this sense, Türkiye is currently hosting the largest number of Syrian refugees in the world, with a total number of 3.2 million (Aran & Kutlay, 2024, p. 7). During the conflicts in Syria, the U.S. has supported the Kurdish People's Protection Units/Democratic Union Party (YPG/PYD) affiliated to the Kurdistan Workers' Party (PKK) terrorist organization in Northeastern Syria (Aljazeera, 2023). Since 2016, Türkiye has conducted

four military operations in Northern Syria to prevent the possibility of the establishment of a new terrorist state on the Turkish border.¹

Furthermore, the U.S. and Western countries have supported and protected the perpetrators of the failed military coup took place in Türkiye in 2016 conducted by Fethullah terrorist organization (FETO) (Turhan, 2024, pp. 795-6). While NATO has not protected Türkiye against the terrorist attacks from Northern Syria since 2019 (Heukelingen & Deen, 2022, p. 3), some of the Western countries put arms embargo against Türkiye due to Türkiye conducting military operations in Northern Syria. At the same time, Türkiye's experience with the U.S. over the F-35 fighter project in 2019 has forced Turkish policymakers to redefine Türkiye's national security strategy after 2016 (Heukelingen & Deen, 2022, p. 3).

The case of Libya is also important for transforming Türkiye's security concept over the years. In 2020, the Haftar's army which is supported by Egypt, the UAE, and France began to attack the Government of National Accord (GNA) to capture the Western side, but it retreated because of significant logistical and military support of Türkiye to the GNA. In addition, Türkiye has set up a military base in Libya in Western Libya to protect the interests of the GNA and the interests of Türkiye in North Africa and the Mediterranean (Heukelingen & Deen, 2022, pp. 5-7). Moreover, Türkiye signed a maritime deal with the GNA in 2019 which aimed to establish an exclusive economic zone (EEZ). Against this agreement, Greece, Egypt, Cyprus, France, Israel, Jordan, Palestine, and the UAE established the East Mediterranean Gas Forum (EMGF) in 2020 to stop Türkiye's existence in the Eastern Mediterranean and nullify its deal with the GNA signed in 2019 (Heukelingen & Deen, 2022, pp. 6-7). Despite this, Türkiye actively begun searching for oil and gas in the Eastern Mediterranean (Dailysabah, 2021).

Until the 2010s, the ruling AK Party governments developed proactive and multilateral relations with the neighboring countries and beyond. The ruling party governments redefined its traditional foreign policy parameters. While the traditional foreign policy prioritized strengthening its relations with the West, it neglected its relations with the non-Western actors and regions. According to the ruling party governments, Türkiye is not only neighbor to the West, but also it is neighbor to Asia, the Middle East and Africa. Therefore, Türkiye is an Afro-Eurasian country rather than a Western country. Based on this fact, Türkiye established strong political, economic, social and security relations with Africa since 2005. The AK Party elites reinterpreted its historical dynamics. While the Kemalist elites in Türkiye defined the legacy of the Ottoman as a threat to Türkiye's secular identity, the ruling party defined that the Ottoman history in Africa is a significant asset to increasing bilateral relations with African countries. For instance, the ruling party recognizes the lack of Türkiye's colonial history in Africa is a significant asset to develop strategic relations with the continent.

The new geopolitical developments in the region emerged with the Arab Spring compelled Türkiye to redefine its new security threat and challenges. Particularly, the Syrian crisis posed the new security threats to Türkiye. After 2011, Türkiye took important steps to increase its defense and security capacity to reduce its dependence on the West and increase its strategic capacity to answer these challenges such as PKK attacks on Türkiye and the military embargoes of the West against Türkiye. Türkiye began to develop a more independent foreign and security policies in line with its national interests because of increasing its defense and security capacity. The limited capacity of Türkiye in the fields of defense and security did not enable Türkiye to establish an independent foreign and security policy with Africa in the Cold War era. After the Syrian crisis emerged in 2011, Türkiye implemented four military operations to the Northern side of Syria to stop the attacks of PKK and eliminate the terrorist bases on the borders of Türkiye. These examples indicate that Türkiye can conduct its military operations independently

¹ These military operations are as follows: (1) Euphrates Shield in al-Bab region conducted on 24 August 2016; (2) Olive Branch in Afrin region conducted on 20 January 2018; (3) Peace Spring in Between Ras al-Ayn and Tel Abyad conducted on 9 October 2019, and (4) Spring Shield in Idlib region conducted on 27 February 2020.

when it has its own defense and security capacity. Likewise, Türkiye protected the Government of National Accord (GNA) against the Haftar's military attacks by using its newly developed sophisticated weapons in Libya including Turkish drones. The case of Libya proves that Türkiye has played a more active security role in protecting its strategic allies in Africa, depending on its strategic power in the fields of defense and security. It is important to highlight that Türkiye's dependence on the West in the fields of defense and security was reduced from 80 % to 20 % during the ruling party governments. This gives a significant leverage to Türkiye in its regional and global politics.

5. Türkiye's Multifaceted Foreign Policy towards Africa

Türkiye historically has a deep relationship with Africa dating back to the 16th century. 13 African countries remained under the control of the Ottoman State from the 16th century until the early 20th century. The Ottoman State prevented the colonial activities of Spain in North Africa and battled with the Portuguese Army to stop its colonial policy in East Africa and in the Red Sea in the 16th century. The Ottoman State provided political, military and economic support to the Sultanates of Muslims in East Africa against the expansionist policies of Portugal (Kavas, 2006, pp. 33-45). Moreover, the Ottoman State made the agreement with the Kanem-Bornu Empire in the fields of defense and security in the 16th century, aiming to protect the Muslim pilgrims while going to the holy cities and using the trading routes (Orhonlu, 1969, pp. 121-123). The Ottoman State also sent a Muslim scholar Ebubekir Efendi to South Africa in 1863 to solve the religious problems of the South African Muslims and to teach the religion of Islam them (Argun, 2005, pp. 31-35).

Türkiye's relations with Africa remained very limited from the 1923s until the AK Party government came to power in 2002 (Özkan, 2008, pp. 2). Türkiye's engagement with Africa in the Cold War era was mainly related to Türkiye's Cyprus crisis. For instance, Türkiye sent delegations to the African countries in 1965 to seek political support from African countries regarding Türkiye's policy towards Cyprus (Turhan, 2023, pp. 213-5). After Türkiye's military involvement in Cyprus in 1974, the U.S. put a military embargo against Türkiye. This forced Türkiye to find the new alternatives to diversify Turkish foreign policy and decrease its dependence on the West (Balci, 2021, p. 161). One can argue that Türkiye's foreign policy with Africa remained far from developing consistent foreign relations with the continent during this period. The Turkish coalition government in 1998 prepared a comprehensive plan for Africa called the "Africa Action Plan," which provided a strategic roadmap for developing political, economic, and social relations with African countries. However, the plan for Africa was not successfully implemented by the Turkish coalition government because political and economic crises in the country did not allow it to be implemented (Hazar, 2024, pp. 71-2).

The AK Party governments redefined the traditional foreign policy of Türkiye, developing a proactive and multifaceted foreign policy towards Africa. In particular, the year 2005, declared by Türkiye as a Year of Africa, became a milestone for Türkiye to put into action the Africa Action Plan. One can argue that the AK party governments have successfully implemented the "Africa Action Plan of 1998." One of the most important factors behind the successful implementation of Africa Action Plan is political stability in Türkiye which has lasted since 2002 with AK party governments. Also, Türkiye's growing economic power since 2002 has enabled the country to carry out the Africa Action Plan. Türkiye adopted the "Strategy for Developing Economic Relations with African Countries" in 2003 to diversify its economic relations. Türkiye particularly followed a proactive foreign policy with African countries through high level visits, agreements, and humanitarian aid programs. Türkiye's aspiration to be elected as a non-permanent member at the UN Security Council for the period of 2009-2010 significantly motivated Türkiye to get more actively engage with African countries at the first years of the AK Party governments. As a result of Türkiye's active engagement with Africa, Türkiye was accepted as a strategic partner of the African Union (AU) in 2008 at the AU Summit held in Addis Ababa. Türkiye's constructive

relations with the African Union has been critical for increasing bilateral relations with African countries, and Türkiye's visibility in the continent.

Türkiye has increased its political, economic, social and security relations with African countries by using Türkiye-Africa Summits as a strategic tool. In this sense, Türkiye has organized Türkiye-Africa Summits since 2008 to institutionalize its relations with Africa. The first Türkiye-Africa Summit was held with the participants of 49 African countries in İstanbul in 2008, aiming to develop political and humanitarian aid policies. The second summit was held with the participants of 32 African countries in Equatorial Guinea in 2014, concentrating on strengthening political and economic relations with African countries. The third Türkiye-Africa Summit was held with the participants of 38 African countries in 2021 in İstanbul, focusing political, economic, and security relations with Africa. Türkiye-Africa Summits have provided opportunities for Türkiye to establish strategic partnership and strengthen bilateral relations with African countries.

Türkiye only had 12 diplomatic missions across the continent until 2009. The AK Party governments have opened 32 embassies across the continent since 2009, having 44 diplomatic missions in Africa to date, and thus Türkiye became the fifth country in Africa that has one of the largest diplomatic networks across Africa. Likewise, the number of African diplomatic missions in Ankara has also increased from 10 to 38 (Ministry of Foreign Affairs of Türkiye). The increasing number of Turkish embassies in Africa has not only strengthened political relations with African countries but also increased economic relations. There are three important reasons behind the increasing number of Turkish diplomatic missions in Africa. Firstly, Türkiye aims to increase its visibility through its diplomatic missions in Africa. Türkiye had a lack of enough diplomatic representation in Africa which undermined developing bilateral relations with African countries. Secondly, Türkiye attaches importance to developing strategic relations with Africa to strengthen its geopolitical position in world politics in the 21st century. Thirdly, Türkiye aims to increase its economic and trade relations with non-Western actor and decrease its dependence on the West.

Developing economic relations with African countries has been one of the most important strategic goals of the Turkish foreign policy during the AK Party governments. Türkiye's economic relations with Africa were at the lowest level prior to 2005. For instance, total trade between Türkiye and Africa was \$5,3 billion in 2003, but this figure reached \$37 billion in 2024. Türkiye's total trade with Sub-Saharan Africa also exceeded \$10 billion in 2020 from 742 million in 2000 (T.C. Ticaret Bakanlığı, 2023). Moreover, Turkish contracting companies have taken the projects which are worth \$85 billion in Africa to date (Ekonomim, 2023). There are several reasons and dynamics behind Türkiye's growing trading engagement with Africa. Increasing the number of diplomatic missions across the continent has resulted in booming political and economic relations between Türkiye and African countries. Diversification of Turkish economy has been a strategic priority of the AK Party governments because Türkiye needs to find new economic markets for its export-oriented foreign policy, and it aims to reduce its dependence on the West. President Recep Tayyip Erdoğan made more than 50 visits to African countries since 2005. Erdoğan's visits to different African countries have been playing a key role in increasing political and economic relations with the continent. Furthermore, Türkiye's active humanitarian diplomacy and its growing social relations with the continent pave the way for deepening economic relations with African countries. The lack of colonial history of Türkiye in Africa helps to facilitate deepening strategic relations between Türkiye and African countries.

The AK Party governments have pursued a proactive foreign policy in providing humanitarian and development aid in African countries. Particularly, Turkish Cooperation and Coordination Agency (TİKA) became a pioneering public institution in proving aid to African countries. While TİKA, as an aid provider of the state, was only operating in Asia and in the Balkans prior to 2002, it began to expand its geographical areas, including in Africa with its 22 offices. Türkiye provides its aid projects in a wide

range of fields in Africa including health, education, agriculture, and infrastructure. For instance, TİKA built hospitals in Somalia, Sudan, South Sudan, Niger, and Libya, providing free treatment to thousands of African patients every year. Ozkan (2012, p. 129-30) argues that Türkiye's active engagement with Africa is the result of the domestic political and economic change of Türkiye during the AK Party era and globalization.

The example of Somalia is important to understanding Türkiye's holistic humanitarian approach in Africa. After the President Erdoğan as a prime minister of the time visited Somalia in 2011 with a large of delegation to draw attention of the international community to severe drought and humanitarian crisis, Türkiye initiated the biggest humanitarian aid campaign in its history in Somalia to reduce the sufferings of humanitarian crisis. In doing so, over a billion dollars for humanitarian and development aid projects was spent to Somalia since 2011. Türkiye has rebuilt Somalia's schools, airport, seaport, hospitals, roads, and public institutions destroyed by the long-standing conflict in the country. In addition, Türkiye has provided scholarship to hundreds of Somali students to study in Türkiye since 2011 to strengthen social and cultural relations between Türkiye and Somalia. It is significant to underline that no African and international air companies operated to Somalia because of the security risks in the country. Türkiye contributed to reconnecting Somalia to the world by initiating the flight of Turkish Airlines (THY) in 2012. Private sectors, public institutions, and Turkish NGOs have been actively working together to implement humanitarian and development aid projects in different countries in Africa. Due to the implementation of proactive aid policy, Türkiye was accepted as the largest donor country in the world in the years 2017, 2018, 2019, and 2021 according to the global humanitarian assistance report published by the Development Initiatives.

Türkiye does not interfere the internal affairs of African countries through the provision of its humanitarian aid and not tie its aid to political, economic and military conditions. There are three important reasons behind Türkiye's active engagement with Somalia/Africa. Firstly, there are strong historical and cultural ties between Türkiye and Somalia/Africa dating back to the 16th century. This historical relationship pushes Türkiye to take more responsibilities to find a solution to Somalia/Africa's severe humanitarian crises and to develop bilateral relations. Secondly, Türkiye aims to diversify its political, economic, and security relations with non-Western actors to reduce its dependence on the West. Thirdly, Türkiye desires to increase its geopolitical influence in the world politics through active engagement with the Horn of Africa which is geopolitically and geoeconomically one of the most strategic regions in the world.

6. Türkiye's Defense and Security Policy towards Africa

Türkiye has recently been an active player in Africa in the fields of security and defense. Türkiye has developed several security strategies to increase its security cooperation with African countries. Firstly, Türkiye has exported its newly developed weapons products to African countries. In particular, the successful use of Bayraktar TB2 drones in different countries including Syria, Libya, Nagorno-Karabakh, Ukraine, and Ethiopia have made Turkish drones popular in the world. More than 33 countries have purchased Bayraktar TB2 drones, 14 of them are from African countries. Significantly, Türkiye's total defense industry exports reached to 7.1 billion in 2024. While Russia, France, China, and the U.S. become the largest arms suppliers to Africa, Türkiye's arms exports to Africa remains less than one percent compared to the exports of the main arms suppliers (Alemdar, 2021). Türkiye's growing involvement in security in Africa marks that Türkiye's strategic importance on arms exports in Africa increases day by day. Through Turkish drones, Türkiye has been a new influential political and security actor in African affairs.

Secondly, Türkiye has signed military training cooperation agreement with more than 30 African countries. Türkiye first began to be involved in security of Africa through such agreements. The third is defense diplomacy which is significant for promoting Turkish military weapon systems in African

countries. In this sense, Türkiye sent Barbaros Turkish Maritime Task Group to Africa between March and June 2014 and visited 24 ports in 25 countries across the continent (Yaşar, 2022, pp. 2-3). In addition, the AK Party governments appointed 25 military attachés in Africa (T.C. Milli Savunma Bakanlığı), playing a crucial role in promoting Türkiye's new weapons systems across African countries. Türkiye's active participation in the defense fairs around the world has a positive impact on increasing its defense and aerospace industry exports.

There are several reasons behind African countries' high interests in exporting Türkiye's defense industry products. Firstly, Turkish defense products are cheaper than western ones. Secondly, Türkiye doesn't put any political conditionalities on security and defense agreements signed with African countries. Thirdly, using Turkish drones is easy in the geographical conditions of Africa (Dal & Dipama, 2023, pp. 28-9). Importantly, Türkiye shares its technology and expertise with African countries in the fields of defense and security (Kurç, 2023, p. 2) and manufactures quality and technologically advanced weapons systems. Significantly, African countries establish their own air power fleet through Turkish drones without spending a substantial amount of money (BBC, 2024). Türkiye's success on terrorism and defense technology in the world makes it an attractive partner for African countries.

Moreover, the implementation of defense industry policies under the control of the Presidency of Defense Industries contributes to the rapid elimination of bureaucratic obstacles and the faster development of defense industry policies (Federico, 2023, pp. 15-6). A strong cooperation between public and private defense companies boosts Türkiye's defense industry capacity (Fridolin & Kitio, 2020, pp. 51-53). Whereas 56 Turkish companies manufactured for the Turkish defense industry in 2002 (Dedet, 2024), today, 2000 small-and medium-sized Turkish companies produce for the Turkish defense and aerospace industry (International Crisis group, 2023, pp. 2-6).

Türkiye has also engaged with the international organizations to contribute to Africa's peace and security. For instance, Türkiye became actively involved in counter-piracy and counter-terrorism activities off the coast of Somalia, in the Gulf of Aden, and in the Indian Ocean within the framework of NATO from 2009 to 2016. In this regard, Türkiye led the NATO counter-piracy operations in this region between January and June of 2012. Moreover, Türkiye has been contributing to the Combined Joint Task-151 (CTF-151) with its warships which is a multinational naval force established in 2009 to fight against piracy and terrorism in the same region. Türkiye has taken the leadership of the CTF-151 for the sixth time (Yılmaz & Ekiz, 2024). Furthermore, Türkiye is currently contributing to the five peacekeeping operations of the UN in Africa and provided \$5 million for the G5 Sahel in 2018 to contribute to peace and security in the Sahel region (Dal & Dipama, 2023, p. 31).

Türkiye has been actively involved in mediation process between African countries to sustain peace and security. In this regard, Türkiye was involved in peacemaking process among different countries including Sudan, Eritrea, Libya, Somalia, and Somaliland. Besides, Türkiye has recently played a mediating role between Somalia and Ethiopia in December 2014. A tense political crisis between Ethiopia and Somalia emerged after Ethiopia signed a memorandum of understanding (MoU) with Somaliland in January 2024. According to this signed MoU, Ethiopia will have access to sea through Somaliland. In return, Ethiopia will recognize Somaliland as a state. As a result of Türkiye's active engagement in mediating process between Somalia and Ethiopia in 2024, both Somalia and Ethiopia signed the Ankara Declaration under the President Erdoğan's supervision in Ankara in December 2024, declaring that Ethiopia fully recognized the territorial integrity of Somalia, and Somalia acknowledged that Ethiopia has a right to have access to sea for commercial aims in the territory of Somalia in accordance with international law. Türkiye's efforts on mediation and peacebuilding in Africa makes it a proactive and visible actor in the continent which opens new strategic opportunities for Türkiye in Africa in the fields of politics, economics, and security. Türkiye's mediating role in Africa has also legitimized its security activities in Africa (Akpınar, 2013, p. 740).

Türkiye has been actively involved in peace and security in Somalia since 2011. Türkiye first began to get involved in security in Somalia through military training cooperation agreements. Through these agreements, Türkiye has trained thousands of Somali soldiers and Somali police forces since 2011. Secondly, Türkiye established its largest overseas military training base known as TURKSOM in Somalia in 2017 to train Somalia's national army and police forces. Thirdly, Türkiye signed a defense and economic cooperation agreement with Somalia in February 2024. According to the agreement, Türkiye will establish a naval army of Somalia and protect Somalia's waters against the external threats. Türkiye's security policy in Somalia has had a wide range of objectives including reconstruction of Somalia, strengthening of political unity, ensuring economic development, establishing a national military force, and providing humanitarian and development aid (Rossiter & Cannon, 2019, p. 173). Particularly, Türkiye's historical dynamics and its evolving geopolitical identity have provided significant motivation for the ruling AK Party governments to actively engage with the Horn of Africa.

There has been a significant transformation in African politics. The new actors including China, India, Russia, Brazil, and Türkiye have been actively engaged with Africa in the areas of politics, economy, and security. Türkiye aims to diversify its political, economic and security relations with non-western actors and to reduce its dependence on the West. In this sense, Türkiye as a non-colonial history in Africa has appeared as a significant actor in Africa during the period of the AK Party governments. Similarly, African countries look for new partners to diversify their political, economic, and security relations with the non-Western actors and to reduce their dependence on the West (Sıradağ, 2018, pp. 319-20). The colonial history and the negative images of the traditional actors in Africa push African countries to work with the new actors. African countries aim to become fully independent from the former colonial powers.

Türkiye's humanitarian and development aid policies have prepared the ground for developing cooperation in the fields of defense and security. Türkiye's political, economic, social relations with Africa began after 2005 have been influential driving forces in increasing security cooperation with African countries. In other world, Türkiye's security policy consists of both soft power and hard power policies, and Türkiye's political, economic, and social relations have a complementary aspect to its security relations. Türkiye's growing's involvement in peace and security in Africa show that Türkiye has increased its geopolitical influence in Africa over the last decade. It seems that Türkiye is more likely to play an active player in African politics and become an influential actor on the global arms export.

7. Conclusion

Türkiye remained a highly dependent actor on the Western financial and military support during the Cold War era. The U.S. military embargo on Türkiye (1975-78) became a milestone to start developing Türkiye's own defense and aerospace industry capacity and reduce its military dependence on the West. Even though the end of the Cold War era brought about a significant number of strategic opportunities for Türkiye, Türkiye failed to take enough political steps to strengthen its defense and aerospace industry because of the securitization of domestic policy. After the AK Party came to power in 2002, Türkiye has been under a significant political, economic, social, and security transformation. The AK Party governments redefined Türkiye's foreign policy identity emerging from its geopolitical, geoeconomic, and historical dynamics. In this regard, the AK Party governments defined Türkiye as an Afro-Eurasian country and sees Türkiye's active engagement with Africa as a reflection of its historical, geographical, and geostrategic identities.

Türkiye emerged as an influential humanitarian power in Africa after 2005 but the new threats and challenges facing Türkiye such as the 15 July failed military coup, the terrorist attacks on Türkiye, the West's military and technological embargoes on Türkiye strongly sparked Türkiye to advance its own defense and security industry capacity. Domestic and external factors are among the significant factors driving Türkiye's newly evolving security concept towards Africa. This research emphasizes that while

Türkiye is becoming a growing security actor in African politics, it also implements its active humanitarian aid policy in Africa.

The changing dynamics in Africa and the shifting global order contribute to the development of Türkiye-Africa security relations. Especially after 2000, a multipolar global system emerged and created challenges to the Western-led order. Especially, China and Russia's increasing political, economic and military power in world politics are perceived as a great threat and challenge against the West's hegemonic power in the world. African countries are more likely to achieve in diversifying their foreign policies and reducing their dependence on the West through increasing strategic cooperation with China, Russia, India and Türkiye. New strategic security cooperation models are more likely to emerge with the new actors. In this context, Türkiye's increasing security relations with Africa are more likely to play a significant role in rebalancing the relations between African countries and the former colonial powers of Africa.

References

- Akpınar, P. (2013). Türkiye's peacebuilding in Somalia: The limits of humanitarian diplomacy. *Turkish Studies*, 14(4), 735-757. <https://doi.org/10.1080/14683849.2013.863448>
- Alemdar, A. (2021). Rekabetçi Afrika pazarında Türk savunma sanayiinin artan varlığı. *Kriter*, 6(63).
- Aljazeera. (2023, March 15). Twelve years on from the beginning of Syria's war. <https://www.aljazeera.com/news/2023/3/15/twelve-years-on-from-the-beginning-of-syrias-war>
- Anadolu Agency. (2014). Barbaros Türk deniz görev grubu yurda döndü. <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/barbaros-turk-deniz-gorev-grubu-yurda-dondu/147508>
- Aran, A., & Kutlay, M. (2024). Türkiye's quest for strategic autonomy in an era of multipolarity. *Istanbul Policy Center (IPC) Policy Brief*, 1-18.
- Argun, S. (2005). *The life and contribution of the Osmanli scholar, Abu Bakr Effendi: Towards Islamic thought and culture in South Africa* [Unpublished master's thesis]. University of Johannesburg.
- Ataman, M. (2002). Leadership change: Özal leadership and restructuring in Turkish foreign policy. *Alternatives: Turkish Journal of International Relations*, 1(1), 120-153.
- Balcı, A. (2021). *Türkiye dış politikası: İlkeler, aktörler ve uygulamalar*. ALFA.
- Baldwin, D. A. (1997). The concept of security. *Review of International Studies*, 23, 5-26. <https://doi.org/10.1017/S0260210597000053>
- Baylis, J. (2008). Uluslararası ilişkilerde güvenlik kavramı. *Uluslararası İlişkiler*, 5(18), 69-85.
- BBC. (2022). Türkiye's Bayraktar TB2 drones: Why African states are buying them? <https://www.bbc.com/news/world-africa-62485325>
- Buzan, B. (1991). New patterns of global security in the twenty-first century. *International Affairs*, 67(3), 431-451. <https://doi.org/10.2307/2621945>
- Cizre, Ü. (2003). Demythologizing the national security concept: The case of Türkiye. *Middle East Journal*, 57(2), 213-229.
- Dailysabah. (2021). Türkiye to resume energy exploration in East Med: Erdoğan. <https://www.dailysabah.com/business/energy/turkiye-to-resume-energy-exploration-in-east-med-erdogan>
- Dal, E. P., & Dipama, S. (2023). Assessing Türkiye-Africa engagements. *APRI Policy Brief*, 2, 1-44.
- Daştan, D. (2024). Türkiye looks to cement strategic influence in Africa. *Dailysabah*. <https://www.dailysabah.com/politics/news-analysis/turkiye-looks-to-cement-strategic-influence-in-africa>
- Dedet, J. (2023). Türkiye's arms industry takes off in Africa. *The Africareport*. <https://www.theafricareport.com/325048/turkiyes-arms-industry-takes-off-in-africa/>
- Defence Türkiye. (2014). Barbaros Turkish Maritime Task Group and the Turkish defence industry land in Africa. <https://www.defenceturkiye.com/tr/icerik/barbaros-turkish-maritime-task-group-and-the-turkish-defence-industry-land-in-africa-1647>
- Development Initiatives. (2017). *Global humanitarian assistance report 2017*. <https://devinit.org/media/documents/GHA-Report-2017-Full-report.pdf>

- Ekonomim. (2023). Türk müteahhitler Afrika'da 85,4 milyar dolarlık proje üstlendi. <https://www.ekonomim.com/ekonomi/turk-muteahhitler-afrikada-854-milyar-dolarlik-proje-ustlendi-haberi-712447>
- Federico, D. (2023). From humanitarianism to drones: The pragmatic flexibility of Türkiye's policy toward Sub-Saharan Africa. *Poliarchie/Polyarchies*, 6(1), 4-21. <https://doi.org/10.13137/2611-2914/34446>
- Fridolin, A., & Kitio, K. (2020). The rising security cooperation of Türkiye in Africa: An assessment from the military perspective. *Journal of Rising Powers and Global Governance*, 1(2), 43-59.
- Göktepe, C., & Süleyman, S. (2015). Turkish foreign policy in the early Cold War era. *Bilig*, 72, 197-222.
- Gül, M. (2016). The conceptual change in security and its implications over Türkiye's security approach and policies. *SDU Journal of Faculty of Economics and Administrative Sciences*, 21(1), 303-320.
- Hazar, N. (2024). Afrika açılımlarının Türk dış politikası açısından önemi ve yansımaları nedir? In E. Sıvış & H. Aydın (Eds.), *50 soruda Türkiye-Afrika ilişkileri*. Altınbaş Üniversitesi Yayınları.
- Heukelingen, N. V., & Deen, B. (2022). Beyond Türkiye's 'zero problems' policy. *Clingendael Netherlands Institute of International Relations Policy Brief*, 1-10.
- International Crisis Group. (2023). Türkiye's growing drone exports. *International Crisis Group Commentary*, 1-9.
- İncesu, S. (2020). Afrika açılım politikası. *Cumhuriyet*. <https://www.cumhuriyet.com.tr/yazarlar/olaylar-ve-gorusler/afrika-acilim-politikasi-1717211>
- Kanat, K. B. (2010). AK Party's foreign policy: Is Türkiye turning away from the West? *Insight Türkiye*, 12(1), 205-225.
- Karaosmanoğlu, L. A. (2000). The evolution of the national security culture and the military in Türkiye. *Journal of International Affairs*, 54(1), 199-216.
- Kavas, A. (2015). *Osmanlı-Afrika ilişkileri*. Kitabevi.
- Kirişci, K. (2009). The transformation of Turkish foreign policy: The rise of the trading state. *New Perspectives on Türkiye*, 40, 29-57. <https://doi.org/10.1017/S0896634600005264>
- Kurç, Ç. (2023). No strings attached: Understanding Türkiye's arms exports to Africa. *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, 26(3), 378-395. <https://doi.org/10.1080/19448953.2023.2254531>
- McDonald, M. (2002). Human security and the construction of security. *Global Society*, 16(3), 277-295. <https://doi.org/10.1080/09537320220148076>
- Miller, B. (2001). The concept of security: Should it be redefined? *The Journal of Strategic Studies*, 24(2), 13-42. <https://doi.org/10.1080/01402390108565553>
- Ministry of Foreign Affairs of Türkiye. (n.d.). Türkiye-Africa relations. <https://www.mfa.gov.tr/turkiye-africa-relations.en.mfa>
- Müftüler-Bac, M. (1996). Türkiye's predicament in the post-Cold War era. *Futures*, 28(3), 255-268. [https://doi.org/10.1016/0016-3287\(96\)00002-5](https://doi.org/10.1016/0016-3287(96)00002-5)
- Oğuzlu, H. T. (2020). Turkish foreign policy in a changing world order. *All Azimuth: A Journal of Foreign Policy and Peace*, 9(1), 127-139. <https://doi.org/10.20991/allazimuth.647385>
- Orhonlu, C. (1969). Osmanlı-Bornu münasebetine aid belgeler. *Tarih Belgesi*, 23, 111-130.

- Ozkan, M. (2012). A new actor or passer-by? The political economy of Türkiye's engagement with Africa. *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, 14(1), 113-133. <https://doi.org/10.1080/19448953.2012.656968>
- Özkan, M. (2008). Türkiye discovers Africa: Implications and prospects. *SETA Policy Brief*, 22, 1-8.
- Rossiter, A., & Cannon, B. J. (2019). Re-examing the "base": The political and security dimensions of Türkiye's military presence in Somalia. *Insight Türkiye*, 21(1), 167-188.
- Sancak, K. (2013). Güvenlik kavramı etrafındaki tartışmalar ve uluslararası güvenliğin dönüşümü. *KATÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 6, 123-134.
- Sıradağ, A. (2018). Türkiye-Africa alliance: Evolving patterns in security relations. *African Security Review*, 27(3-4), 308-325. <https://doi.org/10.1080/10246029.2018.1546599>
- Sıradağ, A. (2020). Türkiye's engagement with the African organizations: Partner or competitor? *India Quarterly: A Journal of International Affairs*, 76(4), 1-16. <https://doi.org/10.1177/0974928420961771>
- Sıradağ, A. (2022). The rise of Türkiye's soft power in Africa: Reasons, dynamics, and constraints. *International Journal of Political Studies*, 8(2), 1-14.
- T.C. Milli Savunma Bakanlığı. (2024). Yurtdışındaki askeri ateşelikler. <https://www.msb.gov.tr/SavunmaGuvencik/icerik/yurt-disindaki-asker-ataselikler>
- T.C. Ticaret Bakanlığı. (2023). Afrika ülkeleri ile ticari ve ekonomik ilişkilerin geliştirilmesi stratejisi ile ticaret hacmimiz son 20 yılda yüzde 800 arttı. <https://ticaret.gov.tr/haberler/afrika-ulkeleri-ile-ticari-ve-ekonomik-iliskilerin-gelistirilmesi-stratejisi-ile-ticaret-hacmimiz-son-20-yilda-yuzde-800-artti>
- Tian, N., Silva, D. L. D., Liang, X., & Scarazzato, L. (2023). Trends in world military expenditure. *SIPRI Fact Sheet*, 1-12.
- TİKA. (2017). Türkiye'nin yaptığı hastanelerde şifa buluyorlar. https://tika.gov.tr/detail-turkiye_nin_yaptigi_hastanelerde_sifa_buluyorlar/
- Time Aerospace. (2022). Turkish drones emerge as Middle East game-changer. <https://www.timesaerospace.aero/features/defence/turkish-drones-emerge-as-middle-east-game-changer>
- Turhan, Y. (2024). Türkiye's foreign aid to Africa: An analysis of the post-July 15 era. *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, 23(5), 795-812. <https://doi.org/10.1080/19448953.2021.1888026>
- Türkiye İhracatçılar Meclisi. (2024). *İhracat raporu 2024*. https://tim.org.tr/files/downloads/Strateji_Raporlari/ihracat_2024_raporu-2.pdf
- Yaşar, N. T. (2022). Unpacking Türkiye's security footprint in Africa. *SWP Comment*, 42, 1-7.
- Yılmaz, A., & Ekiz, A. (2024). Türk askerinin Aden Körfezi'ndeki görev süresi uzatıldı. *Anadolu Agency*. <https://www.aa.com.tr/tr/politika/turk-askerinin-aden-korfezindeki-gorev-suresi-uzatildi/3111735>

Article Information Form

Conflict of Interest Disclosure: No potential conflict of interest was declared by the author.

Artificial Intelligence Statement: No artificial intelligence tools were used while writing this article.

Plagiarism Statement: This article has been scanned by iThenticate.

Küçük Güç, Büyük Siyaset: Birleşik Arap Emirlikleri'nin Afrika Politikası

Small Power, Big Politics: The United Arab Emirates' Africa Policy

Abdüssamet Pulat 

Sakarya University, The Middle East
Institute, Sakarya, Türkiye,
apulat@sakarya.edu.tr,
ror.org/04ttnw109



Geliş Tarihi/Received: 11.03.2025
Kabul Tarihi/Accepted: 16.04.2025
Yayınlanma Tarihi/ Available Online:
25.04.2025

Öz: Bu çalışma son yıllarda Afrika'da nüfuzunu artıran Birleşik Arap Emirlikleri'nin kıtaya yönelik politikasının belirleyici unsurları üzerine odaklanmaktadır. Son 20 yılda birçok alanda olduğu gibi dış politikada da önemli bir değişim yaşayan BAE'nin Afrika'nın birçok ülkesiyle ekonomik ilişkilerini geliştirdiği ve kıtaya en çok yatırım yapan dördüncü ülke olduğu görülmektedir. Afrika'ya verdiği önemi hükümet nezdinde Afrika işlerinden sorumlu bakan atayarak gösteren Abu Dabi yönetimi, şirketleri ve vakıfları aracılığıyla da kıtaya ciddi bir sermaye akışı sağlamıştır. Afrika'daki tek varlığı ekonomik alanla da sınırlı kalmayan BAE, askeri üsler, işbirliği anlaşmaları ve savunma sanayi ihracatlarıyla varlığını artırmıştır. Çalışmada BAE'nin Afrika'daki gücünü nasıl artırdığı ekonomik ve askeri bağlantılara odaklanılarak incelenmektedir. Buna ek olarak, son yıllarda yeniden büyük güçlerin nüfuz mücadelesi sahasına dönen Afrika'da BAE'nin neden güç artırmaya çalıştığı sorusuna da cevap aranmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Birleşik Arap Emirlikleri, Afrika, Yatırım, Ticaret, Askeri, Nüfuz

Abstract: This study focuses on the factors that determine the foreign policy of the United Arab Emirates (UAE) towards the African continent, which has seen a notable increase in its influence in recent years. The UAE has undergone significant changes in its foreign policy and many other areas over the past two decades, during which time it has developed economic relations with numerous African countries and become the continent's fourth largest investor. The UAE's commitment to Africa is further underscored by the appointment of a minister specifically tasked with African affairs within the government, and the substantial capital influx facilitated by its companies and foundations. The UAE's engagement in Africa extends beyond the economic domain, encompassing military bases, cooperation agreements, and defence industry exports. This study explores the strategies employed by the UAE to augment its influence in Africa, with a particular emphasis on its economic and military connections. Furthermore, the study seeks to address the question of why the UAE is attempting to augment its influence in Africa, a region that has recently become a site of intense competition among global powers for dominance.

Keywords: United Arab Emirates, Africa, Investment, Trade, Military, Influence

Extended Abstract

This article explores the growing influence of the United Arab Emirates (UAE), a member of the Gulf Cooperation Council (GCC), in Africa in recent years. The Emirates has become a regionally and internationally influential country with its foreign policy practices for many years, and has become one of the most influential countries in Africa in recent years. The study questions the reasons behind this success of the UAE and the policies and instruments through which this influence has been created.

The African continent has historically been characterized by a perpetual struggle for dominance among various nations. In the recent past, China, a rising power that has emerged as a significant contender to the United States, has redirected its focus towards the African continent. This shift in focus is evident in China's expanding economic and trade relations, as well as its increased military presence. Concurrently, Russia, another major player in the global arena, has sought to assert its influence in Africa through military interventions. This has been particularly evident in countries with a high potential for conflict, where Russia has become a direct participant in numerous conflicts. The United States of America, a nation with a population of 329 million and a GDP that is the second-largest in the world, has

Cite as (APA 7): Pulat, A. (2025). Küçük güç, büyük siyaset: Birleşik Arap Emirlikleri'nin Afrika politikası. *Turkish Journal of African Studies*, 2(1), 33-47.

long been one of the most influential countries on the African continent, particularly due to its economic, military, and diplomatic capabilities. The influence of the United Arab Emirates, a country with a population of 1.2 million, a relatively low GDP, and a limited military presence, is also worthy of research, particularly in light of the reasons behind this influence.

It is evident that the United Arab Emirates (UAE) has cultivated a heightened interest in the African continent, particularly during the 2010s. This engagement is underpinned by two pivotal pillars: firstly, the establishment of economic relations through instruments such as investment, trade and foreign aid. The UAE's strategic focus on specific sectors is evident in its recent investments, which have positioned it as one of the top aid donors to Africa, surpassing those of the USA, China, and the European Union. The UAE's strategic focus on re-exporting, underpinned by its advantageous geographical location and long-standing policies, has enabled it to emerge as a significant player in the African trade landscape. The UAE's commitment to port management in over ten African nations, a strategy that has earned it the distinction of overseeing the most active ports on the continent, is a testament to its growing economic influence. Furthermore, its strategic investments in the mining sector, a crucial industry for its economy, underscore its ambition to diversify and strengthen its trade partnerships. The UAE's strategic investments in Africa extend to the renewable energy sector, a domain in which it has international specialization. These investments not only create significant economic opportunities in Africa but also foster mutually beneficial cooperation, thereby strengthening the UAE's own economy. Furthermore, the UAE's commitment to African development is evident in its position as one of the countries providing the most aid to African countries, with the second highest allocation of its foreign aid portfolio going to African nations.

The second pillar of the UAE's policy towards Africa is its military engagement in the continent. In recent years, there have been many conflicts in different parts of Africa, including Libya, where the rebellion led by Khalifa Haftar, a former soldier, against the transitional government established after the overthrow of Muammar Gaddafi turned into a civil war. In Sudan, the internal conflict initiated among the coup plotters following the overthrow of Omar al-Bashir, who had ruled the country for 26 years, has evolved into a civil war. Another conflict has occurred in Ethiopia, a major African nation, between 2020 and 2022. The conflict in Tigray, which was instigated by the central government and armed forces, persisted for a period of two years and led to the demise of thousands of individuals. In addition to these ongoing conflicts, civil wars persist in the Democratic Republic of the Congo, al-Shabaab in Somalia, and various terrorist organizations have instigated conflicts in Nigeria and other Sahel region countries. A common thread among these conflicts is the involvement of the United Arab Emirates (UAE), either through its direct military presence or its provision of aid, including weapons, equipment, and vehicles.

Consequently, the UAE has augmented its influence in Africa through a combination of economic and military means. A comprehensive examination of the UAE's motivations reveals a multifaceted approach to its policy in Africa, which has evolved into a strategic arena where major powers compete for influence. This competition can be attributed to several factors. Firstly, the perception of threats to the security of the regime following the Arab Uprisings. Secondly, the desire to consolidate its position as an influential nation by leveraging its limited size. Thirdly, the objective of enhancing its bargaining power in its relations with major powers such as the USA, Russia, and China. Finally, the need to safeguard its economic investments. This study analyses the UAE's growing influence in Africa in recent years by focusing on economic and military instruments.

1. Giriş

Ortadoğu'nun petrol zengini ülkelerinden biri olan Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) 2000'li yıllardan itibaren birçok alanda görünür hale gelen bir ülke oldu. Yöneticilerinin ülkeyi sadece petrol gelirlerine bağlı olmaktan çıkarmak için uyguladığı ticaret ve finans merkezi olma yolundaki politikaları, varlık

fonları ve şirketleri vasıtasıyla dünya genelinde ve özellikle gelişmiş ülkelerde yaptıkları yatırımlar, inşaat, eğlence ve turizm gibi alanlarda yaptıkları hamleler ile bir dönüşüme imza attılar. Bu dönüşümün en görünür olduğu alanlardan biri de dış politika oldu. Bağımsızlığını kazandığı 1971 yılından itibaren Arap ve İslam dayanışması üzerinden yürütülen dış politikanın 2000'li yıllarda tamamen değiştiği gözlemlenmektedir. Uluslararasılaşma olarak adlandırılan bu politika tıpkı yukarıda bahsedilen diğer politikalarla birlikte ülkenin nüfuzunu her alanda artırmaya yönelikti (Ulrichsen, 2017, p. 145). 2010'lu yıllarda BAE'nin bu politikası Ortadoğu özelinde açık bir şekilde gözlemlendi. Arap Ayaklanmaları'nın yarattığı değişim rüzgarını tersine çevirmek için Suudi Arabistan ile birlikte oldukça aktif bir politika izleyen BAE, parasal, diplomatik ve askeri gücünü de kullanarak nüfuzunu artırdı (Akdoğan, 2025). 2000'li yıllara kadar bölgede yaşanan gelişmelerde adı çok geçmeyen bu küçük Körfez ülkesinin etki alanının genişlediği coğrafya sadece Ortadoğu ile de sınırlı kalmadı. BAE, son yıllarda küresel güçlerin nüfuz mücadelesi yürüttüğü Afrika'da da adından sıkça söz ettirmeye başladı. Bu çalışma BAE'nin 2010'lu yıllardan itibaren Afrika politikasını incelemekte ve kıtadaki nüfuzunu neden ve nasıl artırdığı sorgulamaktadır.

Uzun yıllardır büyük güçlerin mücadele alanına dönen Afrika'da Çin'in yükselişiyle birlikte bu mücadele yeni bir sayfaya evirildi. Hem ticaret hem de yatırım alanında kıtaya egemen olmaya başlayan Çin'in ekonomik gücüne karşın Rusya ise askeri olarak bazı ülkelerdeki nüfuzunu artırma yoluna gitti. Mali, Sudan, Burkina Faso gibi ülkelerde paralı askerler ve silahlar göndererek bu ülkelerde nüfuzunu artıran Rusya, bazı ülkelerde gerçekleşen askeri darbelere de destek oldu (Tepeciklioğlu, 2023). Öte yandan ABD hegemon bir güç olarak hem ekonomik hem de askeri olarak kıtadaki gücünü devam ettirirken, Avrupa ülkeleri ise diğer güçlerin yükselişiyle birlikte Afrika'daki nüfuzlarını kaybetmeye başladılar. Başta Fransa olmak üzere kıtadaki ekonomik etkilerini Çin'e kaptıran Avrupa ülkeleri (Merritt, 2024), askeri olarak da Afrika'dan çıkmaya başladılar. Türkiye gibi bölgesel bir güç de ekonomik, askeri ve yumuşak güç unsurlarını da kullanarak kıtada önemli aktörler arasında yer almaya başladı. ABD gibi hegemon bir güç, Çin ve Rusya gibi ABD'nin bu hegemonyasına meydan okuyan büyük güçler ve de Türkiye gibi bir bölgesel güç arasında küçük bir Ortadoğu ülkesi olarak Birleşik Arap Emirlikleri'nin Afrika'da artan etkisi sorgulanmaya değer görülmektedir. Nispeten küçük bir güç olarak BAE neden Afrika'daki güç mücadelesi içine dahil olmuştur ve bahsi geçen büyük güçler arasından kıta üzerinde hatırı sayılır bir nüfuza ulaşmayı nasıl başarmıştır.

BAE'nin Afrika politikasına bakıldığında birbiriyle bağlantılı iki önemli ayağı olduğu görülmektedir. Bunlardan ilki Emirliklerin bir devlet olarak sahip olduğu en önemli güç unsuru olan finansal gücünü kullanarak oluşturduğu ekonomik bağlantılardır. Son 20 yılda başta gelişmiş ülkeler olmak üzere farklı ülkelerde olduğu gibi stratejik yatırımlarla nüfuzunu artıran BAE, kendi ekonomisiyle Afrika ülkelerini de bağlayacak yatırımlar yaparak buralarda etkisini artırmayı hedeflemektedir. Bu yatırımların temelini liman işletmeciliği, maden anlaşmaları ve yenilenebilir enerjiye yönelik yatırımlar oluşturmaktadır. Her üç alanda BAE'nin uzmanlaştığı ve kendi ticari gelişimiyle de bağlantılı sektörlerdir. Ekonomik ayağın ikinci kısmı ise Afrika ülkelerinin ticari olarak BAE'ye bağlanma sürecidir. Gelişen Asya ülkeleri ile Ortadoğu ve Avrupa arasında bir ticaret merkezi olmak isteyen Abu Dabi yönetimi, Afrikalı işadamları ve liman yatırımları sayesinde kıta ülkeleri ile ticaret hacmini hızla artırmaktadır. Son olarak dünyanın önde gelen bağışçı ülkelerinden biri olarak Afrika'ya en çok yardım ülkeler arasında olan BAE, bu yardımlarla da kıtaya etki etmektedir.

BAE'nin son on yılda bölgesel çapta artan etkisinin arkasında sadece parasal gücü olmadığı gibi Afrika özelinde de sadece parasal gücüyle nüfuzu artmamıştır. Parasal gücünün yanı sıra askeri olarak da müdahale etme yeteneklerini artırdığını ve bu gücünü kullanmaktan geri durmadığı görülmektedir. Batılı ülkelerden aldığı destekle azımsanmayacak sayıda askeri personel ile düzenli bir ordu oluşturan Emirlikler, savunma sanayi yatırımları ve silah ithalatı ile de askeri güç olarak önemli bir ülke haline gelmiştir. Bu gücünü en çok kullandığı yer ise Afrika ülkeleridir. Abu Dabi yönetimi askeri üsler kurma, desteklediği ülkelerin personeline askeri eğitim verme, silahlar, teçhizatlar, gemiler ve zırhlı araçlar

satma ya da hibe etme ve de doğrudan askeri çatışmalara katılma politikalarıyla kıtadaki askeri gücünü artırmaktadır. Bu askeri güç artırma politikasının önemli bir tarafı ise BAE'nin yatırımlar yaptığı ülkelere yönelik olmasıdır.

BAE'nin Afrika üzerinde neden nüfuz kurmak istediği sorusu da bu araştırmanın cevaplandırmaya çalıştığı diğer sorudur. BAE'nin son yirmi yılda artan nüfuzuyla bağlantılı olarak Abu Dabi yönetimi küçük bir ülke olarak Afrika'da da gücünü maksimize etmeye ve çıkarlarını korumaya çalışmaktadır. Doğal kaynakları ve nüfuzu ile uluslararası politikada git gide önemi artıran Afrika'da BAE'nin söz sahibi olması ticaret ve finans merkezi olma hedefi için önemli bir amaçtır. İkinci bir faktör ise özellikle Arap Ayaklanmaları sonrasında bölgede yaşanan değişimle ortaya çıkan güvenlik sorunları BAE'yi endişelendirmiştir. Dolayısıyla başta Afrika Boynuzu olmak üzere bölgedeki askeri gücünü artırarak bu açığa yönelik önlem almaktadır. Yukarıda da belirtildiği üzere, Arap Ayaklanmalar sonrası ortaya çıkan değişim rüzgarından rejim güvenliği nedeniyle en çok kaygılanan ülkelerin başında BAE gelmektedir. Bu rüzgârı tersine çevirmek için Suudi Arabistan ile birlikte çalışan Abu Dabi yönetimi Kuzey Afrika'da ülkelerinde sahip olduğu bütün araçlarla mücadele etmektedir. Son olarak Afrika üzerindeki nüfuzu ABD, Çin ve Rusya gibi ülkelerle ilişkilerinde pazarlık gücünü artıran bir etken olarak görülmektedir. Rusya ile Sudan ve Libya'da birlikte çalışan BAE, ABD nazarında da diğer güçlerin Afrika'daki etkisini dengeleyen bir müttefik konumundadır.

Çalışma BAE'nin genel olarak dış politikasına özel olarak ise Afrika siyasetine dair literatürü ele alarak başlamaktadır. İkinci kısımda ise BAE'nin Afrika politikasının iki ayağından biri olan ekonomik ilişkilere odaklanmakta ve verilerle Emirlik sermayeli şirketlerin Afrika'daki yatırımları, iki taraf arasındaki ticaret ve dış yardımlar incelenmektedir. Üçüncü kısımda ise BAE'nin Afrika'daki askeri varlığı ve bu varlığın içeriği ülkeler bazında ele alınmaktadır. Dördüncü ve son bölümünde ise çalışmanın bulguları tartışılmaktadır.

2. Literatür Taraması

Körfez bölgesinin doğal kaynak zengini küçük ülkelerinden biri olarak 2000'li yıllardan itibaren hem bölgesel hem de küresel siyasette adından sıkça söz ettirmeye başlayan BAE'nin dış politikası ile ilgili önemli çalışmalar bulunmaktadır. Buna mukabil Afrika politikasıyla ilgili çalışmalar daha çok düşünce ve medya kuruluşlarının analizlerine konu olmuştur. Yukarıda da bahsedildiği üzere 1990'lardan itibaren dış politikasını değiştirmeye başlayan Abu Dabi önderliğindeki Emirlikler, ana eksen Ortadoğu ve Arap dayanışması olan bir politika yerine uluslararası yönü olan bir dış politika çizgisi benimsemeye başlamıştır (Ulrichsen, 2016). Bu politikasını 2000'li yıllarda artan gelirleriyle birlikte daha iyi uygulama imkânı bulan BAE, günümüzde hem Ortadoğu'da hem de uluslararası alanda nüfuz sahibi bir ülke haline gelmiştir. BAE'nin bu başarısını konu edinen çalışmaların birinde Hellyer, henüz bu dönüşümün ilk yıllarında Emirliklerin sahip olduğu şartları ve bu şartlara göre dış politikasının avantaj ve kısıtlarını ele almaktadır (Hellyer, 2001). BAE dış politikasını ele alan bir diğer çalışmada Almezaini, emirlikler dış politikasının en önemli araçlarından dış yardımın kimlikler ve çıkarlar ile arasındaki bağlantıya odaklanmaktadır (Almezaini, 2011). Alzaabi ise BAE dış politikasını ülkenin bağımsızlığını kazandığı 1971'ten itibaren ele alarak değişim ve sürekliliklere yumuşak güç ve akıllı güç gibi uluslararası ilişkiler kavramları ile ele almaktadır (Alzaabi, 2019). BAE'nin 2000'li yıllarda değişen politikasını ele alan Pulat ise Katar ve Suudi Arabistan ile birlikte Emirliklerin sahip oldukları sermaye gücünü yatırım ve yardımlarla kullanarak uluslararası ve bölgesel çapta nüfuz elde ettiklerini iddia etmektedir (Pulat vd., 2021).

BAE'nin değişen dış politikası özellikle Arap Ayaklanmaları sonrasında daha somut delillerle görünür hale gelmiştir. Ortadoğu'da yaşanan gelişmelerin hemen hemen hepsinin taraflarından biri haline gelen Abu Dabi yönetiminin müdahaleci politikası da önemli çalışmalara konu olmuştur. Bu çalışmaların birinde Guéraiche BAE'nin Ayaklanmalar sonrasında Bahreyn, Suriye, Mısır, Libya, Tunus ve Yemen'de yürüttüğü politikayı incelemektedir. Buna ek olarak özellikle Körfez Krizi sırasında emirliklerin

yürüttüğü agresif politika üzerinden Abu Dabi yönetiminin statükocu dış politikası ele alınmaktadır (Guéraiche, 2018). BAE'nin bu agresif politikasının askeri yönünü ele alan bir çalışmada ise Emirliklerin Afrika Boynuzundaki askeri üs kurma politikası ve artan askeri angajmanı ortaya konmaktadır (Telci ve Horoz, 2018). Al-Suwaidi ise Abu Dabi yönetiminin Arap Ayaklanmaları sonrası politikasını rejim güvenliği açısından ele almakta ve Emirliklerin Libya'dan Bahreyn'e kadar olan müdahaleci politikasının BAE rejimi için hayati önem taşıdığını iddia etmektedir (Al-Suwaidi, 2023). BAE özelinde yapılan çalışmalar dışında Suudi Arabistan ve Katar gibi ülkeler ile Emirlikler dış politikasını birlikte ele alan çalışmalar da bulunmaktadır. Ragab Körfez ülkelerinin dış politikasının ele alındığı kitap Suudi Arabistan ve BAE'nin parasal gücü ve diplomasisini Arap Ayaklanmaları sonrası nasıl kullandığını incelemektedir (Ragab, 2018). Roberts ise Emirlikler ile Katar arasındaki dış politika farklılıklarını iki ülkenin liderleri üzerinden yapılan bir analiz ile ele almaktadır (Roberts, 2017).

Birleşik Arap Emirlikleri'nin Afrika politikasına bakıldığında ise Kuzey Afrika ülkelerine yönelik politikalarının daha çok ele alındığı görülmektedir. Bu çalışmalarından birinde BAE'nin Arap Ayaklanmaları sonrası Mısır politikasını inceleyen Young, BAE'nin yatırım ve yardımları bir dış politika aracı olarak kullandığını ve Mısır'daki 2011-2012 sonrası karşı devrim süreçlerinde doğrudan rol oynadığını iddia etmektedir (Young, 2017). Benzer bir çalışmada Ziadah Suudi Arabistan ve BAE ittifakının parasal gücünü Kuzey Afrika ve Ortadoğu'yu şekillendirmedeki etkisi incelemektedir. Çalışmada yatırım ve yardımlar vasıtasıyla başka ülkelerde kullanılan bu parasal gücün yanı sıra askeri gücün de bir müdahale aracı olduğu iddia edilmektedir (Ziadah, 2019). BAE'nin Afrika politikası üzerine yapılan bir diğer çalışmada ise Emirliklerin Afrika ülkelerine yaptığı dış yardımlar incelenmektedir. Yazara göre BAE'nin Afrika'daki dış yardımlarının motivasyonları ekonomik kaygılar, güvenlik meseleleri ve uluslararası iş birliğidir (Guéraiche, 2022). Bazı çalışmalarda ise BAE dahil Körfez ülkelerinin Afrika Boynuzu bölgesindeki ülkelerin güç mücadelesi araştırılmaktadır. Mason ve Mabon, Huliaras ve Sophia Kalantzakos farklı çalışmalarda Körfez ülkelerinin Afrika Boynuzu ülkelerindeki politikalarının nedenini, belirleyicilerini ve sonuçlarını incelemektedirler (Mason & Mabon, 2022; Huliaras & Kalantzakos, 2017). Yapılan çalışmalar BAE'nin genelde dış politikasını ve özelde Afrika politikasını anlamada önemli bir yer tutsa da Emirliklerin bir bütün olarak Afrika politikasını inceleyen akademik çalışmalar bulunmamaktadır. Bu çalışma BAE'nin son yıllardaki Afrika politikasını anlama konusunda özgün bir konuma sahiptir.

3. Yatırım, Ticaret ve Yardım: BAE'nin Afrika Ülkeleriyle Ekonomik İlişkileri

BAE'nin Afrika'ya yönelik politikasının en güçlü ayağını ekonomik ilişkiler oluşturmaktadır. Yukarıda da bahsedildiği üzere varlık fonları, şirketleri ve vakıfları aracılığıyla 2 trilyon dolara yakın bir rezervi yöneten Abu Dabi yönetimi, bu parasal gücünü dış politikası icra sürecinde bir araç olarak kullanmaktadır. Batılı ülkelere yatırım yaparak gelişmiş ülkelerle ilişkisini güçlendiren BAE, özellikle 2010'lu yıllardan itibaren hem Ortadoğu hem de Afrika ülkelerine de yatırım ve yardımlar yaparak nüfuzunu artırma yoluna gitmiştir (Pulat, 2023). Bu politikanın Afrika üzerindeki uygulamalarına bakıldığında da 2010'dan önce kayda değer bir yatırım yokken bu tarihten itibaren yatırımların artmaya başladığı görülmektedir. Buna ek olarak Abu Dabi yönetiminin resmi rakamlarına göre son on yılda BAE 50'ye yakın ülkeye 22,6 milyar dolar parasal yardım yapmıştır (UAE Foreign Aid Reports 2023). BAE'nin Afrika'ya yönelik bu ekonomik angajmanının üç tarafı vardır: İlk olarak çeşitli alanlara doğrudan yatırımlar yapmak, liman işletmeleri olarak ve Afrikalı iş insanları ile bağlantılar kurarak bu ülkelerinin Abu Dabi ve Dubai üzerinden ticaret yapmasını sağlamak ve son olarak da doğrudan parasal yardımlar yapmaktır.

Emirliklerin Afrika politikasının en öne çıkan aracı yatırımlardır. Abu Dabi yönetimi Afrika ülkelerinde ne kadar yatırım yaptığını açıklamasa da güvenilir kurumlara göre BAE'nin kıtadaki toplam yatırımı yaklaşık 60 milyar dolardır. Sadece 2018 yılında Abu Dabi Kalkınma Fonu 28 Afrika ülkesinde 16,6 milyar dolarlık yatırım yapmıştır. Bu rakamlar BAE'yi Çin, ABD ve AB'nin ardından kıtadaki dördüncü

büyük yatırımcı yapmaktadır. Yatırımların ayrıntılarına inildiğinde ise BAE sermayesinin belirli stratejik sektörleri hedef alarak yatırımlar yaptığı görülmektedir (Pilling vd., 2024). Bu sektörler arasında yenilenebilir enerji, limanlar, madencilik ve gayrimenkul sektörleri öne çıkmaktadır.

BAE'nin en yoğun yatırım yaptığı enerji sektörüne yönelik yatırımlarını yapan firmaları 2019-2023 yılları arasında kıtada 72 milyar dolarlık yenilenebilir enerji yatırımı yapmışlardır (Savage, 2024). Açıklanan bu rakamların büyük kısmı henüz kesinleşmemiş mutabakat zaptı şeklinde olsa BAE'nin yatırım yoğunluğunu göstermesi açısından önemlidir. Bunun yanında BAE firmalarının ve fonlarının gerçekleşen birçok enerji yatırımı da bulunmaktadır. BAE'nin bölgedeki sıfırdan yaptığı yatırımların yanı sıra yerli veya yabancı şirketlerden hisse veya doğrudan şirketin tamamını satın alarak yaptığı yatırımlar da bulunmaktadır. Emirliklerin farklı ülkelerde yatırımlar yapan enerji firması Masdar, Güney Afrika, Senegal, Moritanya ve Seyşeller'de yatırımları bulunmaktadır. Masdar Sahra Altı Afrika ülkesinin enerji alanında sorunlar yaşayan ülkelere 10 milyar dolar yatırım yapmayı planlayan Abu Dabi yönetiminin bölgedeki aracı konumundadır. Satın alma yoluyla yapılan yatırımlardan biri Abu Dabi Ulusal Petrol Şirketi'nin Mozambik'te yer alan bir gaz havzasının yüzde 10'unu Portekizli Galp'tan alarak yaptığı yatırımdır. Bir diğer önemli satın alma ise Abu Dabi Holding'in Zambiya'da yer alan bir bakır madeninin çoğunluk hissesi için 1,1 milyar dolar ödedi. 2023 yazında BAE'nin kamu şirketi Sakima Demokratik Kongo Cumhuriyeti ile maden sahalarının geliştirilmesi için 1,9 milyar dolarlık bir anlaşma imzalandı (Pilling vd., 2024). Bunun yanında Batı Afrika'nın önemli ülkelerinden Gana'nın elektriğinin yaklaşık yüzde 15'i ülkenin yerel bir firması ile Abu Dabi sermayeli Taqar Grup tarafından ortak üretilmektedir. Dubai sermayeli Yellow Door Energy şirketi ise Güney Afrika'daki en önemli güneş enerjisi üreticilerindendir (Dakhling, 2023).

BAE'nin Afrika'daki enerji yatırımları yapan kurumlarından biri de Abu Dabi Kalkınma Fonu'dur. Şirketin yöneticileri 2023 yılında Kenya'nın başkentinde düzenlenen Afrika Enerji Zirvesi'nde kıtada 4,5 milyar dolarlık yenilenebilir enerji yatırımı sözü vermişlerdir (Wasike, 2023). Kendi rakamlarına göre ise şirket 2020 yılından itibaren 42 Afrika ülkesinde 10 milyar dolarlık yatırım yapmıştır. Sürdürülebilir kalkınma amaçlı yatırımlar olarak adlandırılan bu sermaye akışının önemli bir kısmı enerji yatırımlardır. Şirketin Togo, Şeyşeller, Gine, Mali, Senegal, Kenya ve Sierra Leone'de binlerce haneye elektrik sağlayan güneş enerjisi yatırımları da bulunmaktadır (WAM, 2024). BAE'nin enerji şirketlerinden bir diğer AMEA Power da son yıllarda Afrika'da yaptığı enerji yatırımları ile dikkat çekmektedir. Afrika'nın 19 ülkesinde 1600 MW'lık temiz enerji projesiyle aktif bir yatırım politikası izlemektedir. Şirketin gelecek yıllara yönelik hedeflerinde ise kıtaya yönelik toplamda 5 milyar dolarlık bir yatırım planı da bulunmaktadır (Al Nowais, 2023).

Enerji sektörünün yanı sıra, farklı alanlarda yatırımlar yapan Abu Dabi ve Dubai'nin Afrika'ya yönelik bu yatırım politikasının en iyi göstergelerinden biri de yaptığı ikili yatırım anlaşmalarıdır. Tablo 1'de de görüldüğü üzere 2011'den itibaren yavaş yavaş artmaya başlayan ikili yatırım anlaşmaları 2015'ten sonra yoğunlaşmaya başlamıştır. Hali hazırda BAE'nin 24 farklı Afrika ülkesi ile ikili yatırım anlaşması bulunmaktadır.

Tablo 1

Birleşik Arap Emirlikleri'nin Afrika Ülkeleriyle Yaptığı İkili Yatırım Anlaşmaları

Ülke	Anlaşma Tarihi
Mozambik	07.02.2022
Fil Dişi Sahilleri	24.11.2021/22.12.2019
Kongo Dem. Cumhuriyeti	12.10.2021
Zambiya	07.02.2020
Gine-Bissau	07.08.2019
Gambiya	16.07.2019

Tablo 1 (Devamı)

Liberya	30.04.2019
Güney Sudan	23.04.2019
Gabon	01.03.2019
Nijer	09.12.2018
Çad	04.09.2018
Zimbabve	16.06.2018
Mali	06.03.2018
Uganda	01.11.2017
Angola	05.04.2017
Etiyopya	03.12.2016
Senegal	22.10.2015
Mauritius	20.09.2015
Komorlar	26.03.2015
Moritanya	2015
Kenya	23.11.2014
Benin	04.03.2013
Gine	13.11.2011
Sudan	04.04.2011

Not: Veriler UNCTAD (BM Ticaret ve Kalkınma Konferansı)'dan alınmıştır.

BAE'nin Afrika'daki en önemli yatırımları ise liman işletmeciliğine yönelik yatırımlardır. 2000'li yıllardan itibaren re-export¹ ticareti ile ticaret hacmini artıran BAE'nin bulunduğu konum ve limanları re-export konusundaki başarısının arkasındaki faktörlerden biridir. Ancak BAE sadece kendi limanlarını geliştirmekle yetinmemiş ve dünyanın farklı yerlerindeki limanların da işletmesini alarak bu alanda da uluslararasılaşma politikası izlemiştir. Başta Batılı ülkeler olmaz üzere birçok ülkede liman işletmelerini devralan Dubai ve Abu Dabili şirketler bu konuda uluslararası çapta uzmanlaşan şirketler haline geldi. Bu politikasının Afrika'daki tezahürlerine bakıldığında ise 12 farklı ülkede 16 limanın işletmesinin ya da inşasının BAE'li şirketlere ait olduğu görülmektedir. Abu Dabi ve Dubai'nin bu alana yönelik yatırımlarını iki büyük lojistik şirketi AD Ports ve DP World sürdürmektedir. Dubai şirketi olan DP World Afrika'da 9 limanın işletmesini yaparken Abu Dabi şirketi AD Port Grup ise 3 farklı ülkede 4 limanın işletmesini yapmaktadır (Ardemagni, 2023).

Tablo 2'de de görüldüğü üzere özellikle DP World 2000'li yılların başından itibaren kıtanın farklı ülkelerinde liman işletmeleri almaya başlamıştır. Tıpkı yatırımlarda olduğu gibi liman işletmeleri alma politikasının yoğunlaşması ise 2010'lu yıllarından ortasından itibaren başlamaktadır. Dubai sermayeli DP World'un bu konuda geçmişten beri oldukça aktif olduğu Abu Dabi şirketi AD Grup'un ise son yıllarda ilgisinin arttığı görülmektedir. İşletmesi ve inşası devam eden limanların dışında her iki şirketin de inşaatı henüz başlamayan limanları bulunmaktadır.

BAE şirketlerinin liman işletmelerine yatırdığı milyarlar dolarlık yatırımın (sadece DP World'un kıtadaki yatırımı 3 milyar dolardan fazla) tek nedeni muhtemel finansal getirisi değil. Bundan çok daha önemlisi BAE'nin Afrika ile ticaret yollarını kontrol etmesi ve kıtadaki ülkeleri doğrudan kendine bağlamasıdır. Limanların geliştirilmesi ve işletilmesi Abu Dabi ve Dubai limanlarından çıkan ürünlerin bu ülkelere erişimini sağlamaktadır. Bu durum BAE'nin re-export sayesinde Asya-Afrika ve Avrupa arasında bir ticaret merkezi olmasına da katkı sunmaktadır. AD Grup ve Abu Dabi Kalkınma Fonu 2019 ve 2021 yıllarında Moritanya hükümeti ile farklı limanların alt yapısının geliştirilmesi ve büyütülmesi için anlaştı. DP World ise 2022 yılında hem Tanzanya hem de Kenya'da liman alt yapısı geliştirmek için ön

¹ Re-export: Başka bir ülkeden ithal edilen ürünlerin değişiklik yapmadan ihraç edilmesidir. Çin başta olmak üzere Asya ülkelerinden alınan ürünler BAE'nin gelişmiş limanlarına gelmekte ve buradan Ortadoğu ve Avrupa ülkelerine satılmaktadır (Ulrichsen, 2016, p. 155)

anlaşma imzaladı. Angola’da ise AD Grup birden çok limanın alt yapısının geliştirilmesi ve bir denizcilik akademisi kurulması için anlaşma yaptı (Ardemagni, 2023).

Tablo 2

DP World ve AD Grup’un Afrika’da Liman İşletmesi Aldığı Ülke ve Limanlar

Ülke	Liman	Yıl	Süre	Şirket
Cezayir	Djazair	2008	30	DP World
Mısır	Güney Süveyş	2009	-	DP World
Mısır	Kızıldeniz	2023	30	AD Group
Cibuti	Cibuti	2006	-	DP World
Somaliland	Berbera	2017	-	DP World
Somali	Bosaso	2017	30	P&O Ports
Ruanda	Kigali	2016	25	DP World
Mozambik	Maputo	2006	-	DP World
Güney Afrika	Komatipoort	2019	-	DP World
Angola	Luanda	2021	20	DP World
Kongo	Pointe-Noire	2023	-	AD Grup
Tanzanya	Dar es-Salam	2023	30	DP World
Gine	Kamsar	2016	-	AD Grup
Senegal	Dakar	2008	25	DP World
Senegal	Ndayane	2020 (inşa sürecinde)	-	DP World
Dem. Kongo Cum.	Banana	2021 (inşa sürecinde)	30	DP World
Sudan	Abu Amama	2022 (inşa sürecinde)	-	AD Grup

Not: Ana akım haber kaynakları ve analizlerden elde edilen bilgilerle derlenmiştir.

BAE’nin Afrika ülkelerine yönelik ekonomik bağlantılarının önemli bir ayağını da ticaret ve Afrikalı iş adamları ile girdiği ilişki bulunmaktadır. Emirlikler Afrika ile ticari bağlantıları artırmak için öncelikle kıtadaki temsilcilik sayısını artırırken doğrudan uçuşlarla da bağlantıları artırma yoluna gitti. Bahsedildiği üzere liman işletmeleri ticareti ve bağlantıları artırmak için en kritik adımlardan biridir. BAE’nin finans ve re-export sektörü ile öne çıkan ülkesi konumunda bulunan Dubai ise Afrikalı işletmeleri emirliğe davet ederek burada faaliyet yürütmesi için çaba sarfetmektedir. 2023 yılı itibarıyla Dubai Uluslararası Ofisine kayıtlı 32 binden fazla işletme bulunmaktadır. Buna ek olarak birçok uluslararası firmanın Afrika şubelerinin ofisleri de BAE’de bulunmaktadır (Procopio & Cok, 2024).

BAE yönetimi, 2000’li yılların başından itibaren petrol fiyatlarının artmasının yanı sıra re-export politikası sayesinde ticaret hacmini rekor seviyelere çıkardı. Afrika ülkeleri ile ticaretine bakıldığında ise her ülkeyle ticaretinin yüksek oranlarda arttığı görülmektedir. 2000 yılında tüm kıta ile toplamda 1,4 milyar dolar ticaret hacmi olan BAE’nin 2023 yılı sonu itibarıyla 83,5 milyar dolara çıkmıştır. BAE ile Afrika arasındaki ticaretin yapısına baktığında körfez ülkesinin kıta ülkelerine karşı ciddi bir ticaret açığı verdiği görülmektedir. Bunun temel nedeni ise BAE’nin Afrika ülkelerinden yaptığı altın, değerli metaller ve taşlar, bakır ve alüminyum gibi mineral ithalatıdır. Bunların hepsi BAE’nin son yıllarda öne çıktığı yenilenebilir enerji, değerli maden ve taşlar gibi sektörler için kritik maddelerdir. Altın rezervlerini geliştirmeyi stratejik bir hedef olarak belirleyen Abu Dabi hükümeti için Afrika’daki altın madenleri oldukça önemli durumdadır. Dolayısıyla BAE için Afrika pazarı ihracattan ziyade bu maddelere ulaşmak için önemlidir (Procopio & Cok, 2024). BAE’nin kıtadaki ticaret partnerlerine bakıldığında 2023 yılı için Gine, Güney Afrika, Mısır, Mali, Gana, Libya, Kenya, Kongo ve Togo’dur. Bununla birlikte Mısır ve Sudan gibi Arap Birliği üyesi ülkeler de BAE’nin geleneksel ticaret ortakları arasındadır (UAE Moec, 2025)

BAE dış yardım politikasıyla geçmişten itibaren önemli bağışçı ülkelerden biridir. 1971’te tam bağımsızlığı kazanmasının ardından 1973 Petrol Krizi ile gelirleri kat kat artan Abu Dabi yönetimi başta

Arap ve Müslüman ülkeler olmak üzere birçok ülkeye yardımlar yapmaya başlamıştır. 1990'ların sonunda doğru dış politikasıyla doğru orantılı olarak dış yardım yaptığı ülkeleri de çeşitlendirmeye başlayan BAE, 5 kıtada birçok ülkeye bağışlar yapmaya başlamıştır (Almezaini, 2011). Emirlikler yönetiminin özellikle 2000'li yıllarda bu yardımları gelirleri ölçüsünde artırmaya başladığı görülmektedir. Ancak asıl artış Arap Ayaklanmaları sonrası yaşanmıştır. BAE başta Ortadoğu ve Kuzey Afrika ülkeleri olmak üzere kendisine yakın gördüğü rejimleri ve tarafları cömert yardımlarla desteklemiştir (Pulat, 2023).

Emirliklerin dış yardım yaptığı ülkelere baktığında, Ortadoğu ülkelerinden sonra başta Kuzey Afrika ülkeleri olmak üzere Afrika ülkeleri gelmektedir. Ancak buna rağmen Yemen, Ürdün ve Suriye gibi ülkelerden dolayı Afrika kıtası Asya'dan sonra ikinci yardım yapılan kıtadır. BAE'nin kendi kurumları aracılığıyla yayınladığı rakamlara bakıldığında, 2013 yılına kadar Afrika'ya yönelik parasal yardımların 500 milyon doları dahi bulmadığı görülmektedir. Mısır'da gerçekleşen darbenin ardından bu ülkeye yapılan yüklü miktarda yatırımlar yardımları bir anda 10 kattan fazla artmasına neden olmuştur. Mısır'ın yanı sıra iç savaş yaşanan Libya, ayaklanmaların ardından barışçıl bir geçişin yaşandığı Tunus ve BAE'nin geleneksel müttefiklerden Fas'a yapılan yardımlar da bu artış da pay sahibidir (Pulat, 2024). Abu Dabi yönetimi yardımlar vasıtasıyla Mısır'da darbe ile iktidara gelen Sisi yönetimine ekonomik olarak destek olurken Libya'da ise BM tarafından tanınan geçiş hükümetine karşı darbe yapmaya çalışan Halife Hafter'e destek olmuştur (Young, 2017, p. 126). Tunus da ise Raşid Gannuşi'ye karşı diğer partileri desteklerken diğer KİK üyesi ülkelerle birlikte Fas'ın içinde bulunduğu ekonomik krize karşı Rabat yönetimine doğrudan parasal yardımlar yapmıştır.

Tablo 3

BAE'nin Afrika Ülkelerine Yaptığı Yardımlar ve Toplam Yardımları İçindeki Payı

Yıl	Miktar	Oran (%)
2009	0,248	10
2010	0,200	26
2011	0,260	12,3
2012	0,343	21
2013	4,90	83
2014	4	65
2015	6,84	77,6
2016	3,46	57
2017	1,02	20
2018	1,5	19
2019	2,68	33,5
2020	1,31	47
2021	0,606	19,7
2022	0,600	17,4
2023	0,636	20

Not: BAE Yıllık Dış Yardım Raporları²

BAE'nin Afrika yardımlarının hepsi Kuzey Afrika ülkelerine gitmemektedir. Emirliklerin toplam dış yardımının büyük bölümünü yapan Abu Dabi Kalkınma Fonu Sahra Altı Afrika ülkelerinden Gana, Mali, Togo, Uganda gibi ülkelere parasal yardımlar yapmaktadır. Buna ek olarak BAE'nin yine kalkınma fonu ve diğer vakıfları aracılığıyla en çok yatırım yaptığı bölge Afrika Boynuzu ülkeleridir. Birçok kez kıtlık yaşanan ve dış yardımlara ihtiyaç duyan bölge en çok yardımı körfez ülkelerinden almaktadır. Eritre, Cibuti, Somali ve Sudan bu yardımları alan ülkeler durumundadır (UAE Annual Foreign Aid Reports; Guéraiche, 2019, p. 218). Her ne kadar son yıllarda Sahra Altı Afrika ülkelerine yapılan yardımlar son

² <https://www.mofa.gov.ae/en/the-ministry/uae-international-development-cooperation/annual-foreign-aid-report>

dönemde artsa da BAE'nin dış yardım dağılımına bakıldığında daha çok Kuzey Afrika ve Afrika Boynuzu ülkeleri olduğu görülmektedir. Bunun en önemli nedeni her iki bölgede de özellikle bölgedeki diğer ülkelerle verilen güç mücadelesidir. Kuzey Afrika ülkelerinde tehdit olarak gördüğü İhvan yanlısı partilerin iktidara gelmemesi için çaba sarf eden BAE, Afrika Boynuzu'nda da Türkiye ve Katar ile bir rekabete girmiştir (Telci, 2021). Bu durum dış yardımlar dahil BAE'nin bölgeye yönelik ekonomik angajmanını artırmasına neden olmuştur.

4. Askeri Angajman

Diğer küçük Körfez ülkeleri gibi düşük bir nüfusa sahip olan Birleşik Arap Emirlikleri, bu eksiliğine rağmen planlı bir politika takip ederek ordusunu geliştirmeyi başarmıştır. Bu politikanın içeriğine bakıldığında ilk olarak, başta ABD olmak üzere Batılı ülkelerle işbirliği anlaşması yaparak hem askeri personelini hem kurumsal kapasitesini yükseltmiştir. Buna ek olarak, yine çoğu ABD'den olmak üzere bol miktarda silah alarak kurmaya çalıştığı ordusunu en modern silah, teçhizat ve araçlarla donatmıştır. Bu konuda sadece dışarıya bağımlı olmak istemeyen Abu Dabi yönetimi, kurduğu savunma sanayi ile de kayda değer bir üretici olmayı başarmıştır. Düşük nüfus dezavantajını ise emirlik vatandaşlarına getirilen zorunlu askerlik ve paralı askerler istihdam ederek çözmüştür. Bu politikaların sonucunda 60 binden fazla askeri personele, yabancı danışman ve paralı askerlere sahip olan BAE, bölgenin etkili askeri güçlerinden biri olmayı başarmıştır (Dalton & Shah, 2021).

Birleşik Arap Emirlikleri'nin son 20 yılda geliştirdiği bu askeri gücünü kullandığı sahalardan biri de Afrika ülkeleridir. BAE'nin Afrika'daki askeri angajmanı bazı ülkelerle askeri işbirliği anlaşması yapmak, askeri üsler kurmak ve üslerde askeri personel bulundurmak, savunma sanayi işbirlikleri yapmak ve de her türlü askeri araç, silah ve teçhizat yardımı yapmak şeklindedir. Abu Dabi yönetiminin askeri angajmanının stratejik hedeflerine bakıldığında ise üç hedefin öne çıktığı görülmektedir. İlk olarak yukarıda da bahsedildiği üzere 2010'lu yıllarda kıtadaki yatırımlarını artıran BAE, bu ülkelerdeki yatırımlarını korumayı hedeflemektedir. Nitekim Abu Dabi yönetiminin özellikle liman işletmesi aldığı ve maden ithalatı yaptığı ülkelerle askeri ilişkilerini geliştirdiği görülmektedir. Birinci hedefle bağlantılı olarak Abu Dabi yönetiminin ikinci hedefi ise bazı ülkelerdeki terörizm ve korsanlıkla mücadele konusunda bu ülkelere yardım etmektir. BAE Somali'de el-Şebab, Nijerya'da Boko Haram, diğer Sahel bölgesi ülkelerindeki farklı ülkelerdeki terörist gruplara karşı bu ülkelerin hükümetlerine destek olmaktadır. Üçüncü olarak ise bazı ülkelerde desteklediği rejim veya tarafların iktidar mücadelesinde askeri destek vererek iktidarda kalmaları ve iktidarı ele geçirmelerini hedeflemektedir (Ardemagni, 2024).

BAE'nin kıtadaki askeri angajmanının hedeflerinden biri, liman işletmeleri aldığı ülkelere askeri destek vermektedir. Tablo-2'de yer alan ve BAE'nin liman işletmeleri aldığı birçok ülke ile askeri işbirliği anlaşmaları yapılmış, bu ülkelere doğrudan askeri araç veya silah teçhizatı yardımıyla bulunulmuş veya ülke topraklarında askeri üslerle kendi çıkarlarını tehdit edecek gelişmelere karşı önlemler alınmıştır. Bu politika en alt düzeyde savunma sanayi işbirliği anlaşmaları ile en üst düzeyde doğrudan askeri üs kurup asker bulundurmak arasında çeşitli yöntemlerle kendini göstermektedir (Fraoli, 2024). Örneğin Cezayir ile 2008 yılında yapılan liman anlaşmasını 2012 yılında bu ülke ile yapılan ortak askeri araç üretimi anlaşması takip etmiştir. Benzer şekilde Mısır ile de savunma sanayinde ortak projelere imza atma konusunda mutabakata varılmıştır. Her iki ülkede önemli bir askeri güç olarak BAE'nin askeri desteğine ihtiyaç duymamaktadır. Ancak Afrika Boynuzu'nda yer alan Somali'de ise Abu Dabi yönetimi hem merkezi hükümet (Mogadişu yönetimi) hem de ayrılıkçı Somaliland'de askeri angajman ile çıkarlarını koruma yoluna gitmiştir. Hem Kızıldeniz hem de Hint Okyanusu yolunun güvenliği için önemli bir konumda bulunan Somali'de liman işletmeleri bulunan BAE'nin Afrika'daki en önemli askeri varlığı da bu ülkededir. 2017'de Somaliland topraklarındaki Berbera'da askeri üs inşasına başlayan BAE, 2019'da Yemen'deki güçlerini çektikten sonra bu üssü sivil havacılığa çevirmiştir. 2018'de ise yine

ayrılıkçı Somaliland yönetimi ile yapılan anlaşma buradaki asker ve polisler için eğitim vermeye başlamıştır (Ardemagni, 2023, 2024).

BAE'nin Somali topraklarında ise 2022 ve 2023'de kurulan iki adet askeri üssü bulunmaktadır. Kismayo ve Somali'ye bağlı özerk bir bölge olan Puntland'da Bosasa'da askeri üsler açan BAE, buradaki yatırımlarının yanı sıra eş-Şebab ve Hint Okyanusu'ndaki korsanlık faaliyetlerine karşı asker bulundurmaktadır. Abu Dabi yönetimi ile Mogadişu arasında eş-Şebab'la mücadele konusunda da işbirliği anlaşması bulunmaktadır. Bu anlaşmanın gereklerinden biri olarak BAE ordusunda görev yapan askeri personel tarafından Somali askerlerine eğitim verilmekte ve askeri eğitim merkezi de Abu Dabi hükümeti tarafından finanse edilmektedir. Somali'nin son yıllarda BAE'nin bölgesel güç mücadelesi içinde olduğu Türkiye ve Katar'la yakınlaşmasının ardından Abu Dabi yönetimi Somaliland'le ilişkilerini yoğunlaştırırsa da Somali'deki askeri varlığı devam etmektedir (Telci & Horoz, 2018, pp. 147-150).

DP World'un liman işletmesini aldığı Orta Afrika ülkesi Angola'ya ise kendi savunma ihracatı açısından önemli bir anlaşma yapan Abu Dabi yönetimi 1 milyar doların üzerinde satış anlaşması yaptı. Korvet, helikopter ve küçük gemilerden oluşan bir paket kapsamında Angola da rekor seviyede bir alım yaptı (Edge Group, 2023). Sahel bölgesi ülkeleri de BAE'nin askeri angajmana girdiği ülkeler arasındadır. Moritanya'ya nakliye uçakları ve zırhlı araç satışı yapan Abu Dabi yönetimi, ayrıca terörizmle mücadele kapsamında Sahel ülkesi personellerine eğitim vermek için bir askeri okul inşa etmiştir. Bir diğer Sahel bölgesi ülkesi Mali ile askeri işbirliği anlaşması imzalayan BAE, Mali, Nijerya ve Burkina Faso'ya ise zırhlı araç hibesi yaptı (Ribe, 2024). Çad ise BAE'nin Afrika'daki askeri varlığının en açık şekilde görüldüğü ülkelerden biridir. 2023'de iki ülke arasında askeri işbirliği anlaşması imzalanırken BAE, Sudan iç savaşında desteklediği Hızlı Destek Kuvvetleri (HDK)'ne yardım etmek için Amdjarass askeri bir üs kurdu. Buna ek olarak tıpkı diğer ülkelerde olduğu gibi askeri teçhizat hibeleriyle Çad hükümetine de destek oldu. Senegal de BAE'nin terörle mücadele konusunda askeri işbirliği anlaşması yaparak hibelerle destek olduğu bir diğer ülkeler arasındadır. BAE'nin liman işletmesi olduğu bir diğer ülke olan Kenya ise BAE'den hem helikopter aldı hem de modernizasyon ve bakım için BAE şirketleri ile anlaşma imzaladı (Fraïoli, 2024).

BAE'nin Afrika'daki askeri varlığının iç savaflara doğrudan müdahale ile görüldüğü üç ülke ise Etiyopya, Libya ve Sudan'dır. Abu Dabi yönetimi her üç ülkede de kendisine yakın olan taraflara açık bir şekilde askeri destek sunmuştur. Libya'da Muammer Kaddafi'nin devrilmesinin ardından oluşan geçiş hükümetine karşı isyan başlatan eski bir general olan Halife Hafter'i destekleyen BAE, Al Khadim hava üssünü genişleterek SİHA ve jetlerle bu ülkede operasyonlar gerçekleştirdi. Türkiye'nin de Libya iç savaşına müdahalesinin ardından desteğini artıran BAE, yüzlerce uçak dolusu yardımın yanı sıra hava saldırılarını artırarak devam ettirdi (Badi, 2022). BAE'nin müdahil olduğu bir diğer iç çatışma ise 2020-22 yılları arasında Etiyopya'da merkezi hükümet ile Tigray arasındaki iç savaştır. Afrika'nın en kalabalık ülkelerinden biri olan Etiyopya'ya bu çatışma sırasında yüzlerce nakliye uçağı ile destek taşıyan BAE, zırhlı araçlar, silahlar ve bol miktarda mühimmat ile Etiyopya yönetimine en çok yardım eden ülke oldu. Sadece bu yardımlar yetinmeyen Abu Dabi yönetimi insansız hava araçları ile Tigray militanlarına da saldırılar düzenledi. BAE'nin Etiyopya hükümeti sadece bunlarla da kalmadı. Merkezi hükümetin yetkililerini koruyan cumhuriyet muhafızlarının eğitimini üstlenen Abu Dabi yönetimi, merkezi hükümet ile de terörle mücadele konusunda mutabakat zaptı imzaladı (Aljazeera, 2021). BAE'nin doğrudan müdahil olduğu bir diğer iç savaş ise Sudan'da 2023'te başlayan ve hali hazırda devam eden çatışmadır. 2019'da darbe ile iktidarı ele geçiren ordu mensupları arasındaki anlaşmazlıkların sonucunda başlayan çatışmalarda Hızlı Destek Kuvvetleri olarak adlandırılan tarafı destekleyen Abu Dabi yönetimi, Libya ve Çad'da kullandığı askeri üsler üzerinden HDK'ya yoğun miktarda askeri teçhizat ve silah yardımı yaptı (Townsend, 2024).

Genel olarak bakıldığında BAE'nin Somali, Eritre, Çad ve Libya'da olmak üzere hala aktif veya geçmişte askeri amaçlarla kullanılan üsleri bulunmaktadır. Buna ek olarak Somali, Libya, Sudan ve Etiyopya'da

doğrudan çatışmalara müdahil olan Emirlikler, diğer çatışma alanlarına ise askeri araç yardımları ile dolaylı olarak müdahil olmaktadır. Abu Dabi yönetimi geliştirmeye çalıştığı savunma sanayi ürünleri için de Afrika'yı hem bir pazar hem de uygulama alanı olarak görmekte ve birçok ülkeye silah satmakta ya da hibe etmektedir. BAE'nin askeri angajmanı Abu Dabi'nin büyük güçlerle ilişkisini de etkileyen bir faktördür. Uzun yıllardır ABD ile müttefik olan BAE, Sudan ve Libya'daki sıcak çatışma ortamlarında Rusya ile çalışmakta ve Moskova ile de ilişkilerini geliştirmektedir. Nitekim Rusya'nın Ukrayna'yı işgalinden sonra devlet başkanı Vlademir Putin'in ziyaret ettiği nadir ülkelerden biri de BAE olmuştur (Cura, 2023). Rusya ile askeri meseleler üzerinden ilişki kuran Abu Dabi yönetimi Çin ile de ekonomi üzerinden bağlantı kurabilmektedir. Afrika'da zaman zaman rekabet etseler de BAE'nin Afrika'daki birçok limanı elinde bulundurması Abu Dabi yönetimine Pekin'e karşı güçlendirmektir. Buna karşın ticaret merkezi olan BAE için Çin ticaretinin varlığı da kritik konumdadır (Mahjoub, 2025). BAE'nin Afrika'daki etkisinin ABD ile ilişkilerinde de etkisi bulunmaktadır. BAE'nin terörizmle mücadelesi ve Çin'in ekonomik etkisini kırması ABD tarafından olumlu karşılanırken, Sudan gibi çatışma alanlarında desteklediği grupların katliamları ve ticaret konusunda Çin ile işbirliği Washington yönetiminin rahatsız olduğu noktalardır (Pecquet, 2024).

5. Sonuç

Çalışma Birleşik Arap Emirlikleri'nin son yıllarda artan Afrika'ya ilgisinden hareketle bu ülkenin kıtadaki politikasını incelemiştir. BAE, uluslararası politikanın büyük güçlerinin nüfuz mücadelesi verdiği Afrika'da etkili bir ülke olma konumuna geldiği söylenebilir. Bunu sahip olduğu en önemli güç unsuru olan finansal gücünü stratejik bir şekilde kullanarak ve son yıllarda geliştirdiği askeri gücünü de ekonomik gücüyle tamamlayıcı olarak kullanarak başarmıştır. Yatırımlar, BAE'nin Afrika ülkeleri üzerindeki etkisini artırmak için kullandığı en etkili araçlardır. Afrika ülkelerinin limanlarının geliştirilmesi, bu limanların BAE şirketleri tarafından yönetilmesi hem bu ülkelerdeki Emirlik nüfuzunu artırmakta hem de bu ülkelerin ticaretiyle Emirlikler arasındaki ticaretin geliştirilmesini sağlamaktadır. Buna ek olarak Afrikalı iş adamlarına yönelik çeşitli kolaylıklar ve faaliyetlerle BAE ile Afrika iş dünyası arasındaki bağlantılar güçlendirilmektedir. BAE'nin Afrika'ya yönelik bir diğer hamlesi de dış yardımlardır. Yıllardır dünyanın birçok ülkesine yardımlar yapan BAE'nin bağış lokasyonlarının başında Afrika ülkeleri de gelmektedir.

BAE'nin Afrika ülkelerine yönelik askeri angajmanı ise kıtadaki nüfuzunu artırmasının ikinci yöntemidir. Özellikle liman işletmelerini aldığı ülkelerde askeri varlığını artıran BAE, buradaki yatırımlarını ve nüfuzunu korumak istemektedir. Buna ek olarak Sudan, Libya, Etiyopya gibi ülkelerde desteklediği rejimlerin/ tarafların ayakta kalması ya da iktidara gelmesi için askeri yardımlarla veya doğrudan askeri müdahalelerle desteklediği görülmektedir. Bunun dışında Eş-Şebab, Boko Haram ve el-Kaide gibi terörist gruplarla mücadele için birçok ülkeye silah ve teçhizat yardımı, satışı, askeri işbirliği ve de eğitim desteği vermektedir. Sonuç olarak BAE'nin Afrika ülkeleri üzerindeki nüfuzu ekonomik ve askeri araçlar vasıtasıyla artmaktadır.

Kaynakça

- Akdoğan, İ. (2025). *Bağımlılık ve bağımsızlık arasında Suudi Arabistan: Ortadoğu'da güvenlik arayışı*. Kadim Yayınları.
- Al Nowais, H. (2023, Ekim 12). Why the UAE is a perfect partner in Africa's green energy revolution. *Invest Africa*. <https://www.investafrica.com/insights-and-news/why-the-uae-is-a-perfect-partner-in-africas-green-energy-revolution>
- Almezaini, K. S. (2011). *The UAE and foreign policy: Foreign aid, identities and interests* (1. baskı). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203815755>
- Al-Suwaidi, K. (2023). *The UAE after the Arab Spring: Strategy for survival*. I.B. Tauris.
- Alzaabi, M. (2019). Foreign policy of the United Arab Emirates (UAE): Continuity and change. İçinde A. Al-Masri & K. Curran (Ed.), *Smart technologies and innovation for a sustainable future* (Advances in Science, Technology & Innovation serisi). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-030-01659-3_18
- Ardemagni, E. (2023, Haziran 13). One port, one node: The Emirati geostrategic road to Africa. *ISPI*. <https://www.ispionline.it/en/publication/one-port-one-node-the-emirati-geostrategic-road-to-africa-131893>
- Ardemagni, E. (2024, Nisan 30). Flexible outposts: The Emirati approach to military bases abroad. *Carnegie Endowment for International Peace*. <https://carnegieendowment.org/sada/2024/04/flexible-outposts-the-emirati-approach-to-military-bases-abroad?lang=en>
- Badi, E. (2022, Ekim 22). The UAE is making a precarious shift in its Libya policy. Here's why. *The Atlantic Council*. <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/menasource/the-uae-is-making-a-precarious-shift-in-its-libya-policy-heres-why/>
- Cura, A. (2023, Aralık 6). Putin, BAE Devlet Başkanı Al Nahyan ile Abu Dabi'de bir araya geldi. *Anadolu Ajansı*. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/putin-bae-devlet-baskani-al-nahyan-ile-abu-dabi-de-bir-araya-geldi/3074883>
- Dakhling, P. (2023, Aralık 31). TAQA Morocco's \$27B green hydrogen project. *Africa Energy Council*. <https://africanenergycouncil.org/taqa-moroccos-27b-green-hydrogen-project/>
- Dalton, M., & Shah, H. (2021, Ocak). Evolving UAE military and foreign security cooperation: Path toward military professionalism. *Carnegie Middle East Center*. <https://carnegieendowment.org/research/2021/01/evolving-uae-military-and-foreign-security-cooperation-path-toward-military-professionalism?lang=en¢er=middle-east>
- Fraioli, P. (2024, Aralık). The UAE as a security partner in Africa. *IISS*. <https://www.iiss.org/publications/strategic-comments/2024/12/the-uae-as-a-security-partner-in-africa/>
- Guéraiche, W. (2019). The UAE and the Arab Spring: Rethinking foreign policy. İçinde C. Çakmak & A. O. Özçelik (Ed.), *The world community and the Arab Spring*. Palgrave Macmillan. https://doi.org/10.1007/978-3-319-60985-0_18
- Guéraiche, W. (2022). Between foreign policy and development assistance: The UAE international cooperation in Africa. *Forum for Development Studies*, 49(2), 211–232. <https://doi.org/10.1080/08039410.2022.2080763>
- Huliaras, A., & Kalantzakos, S. (2017). The Gulf states and the horn of Africa: A new hinterland? *Middle East Policy*, 24(4), 63–75. <https://doi.org/10.1111/mepo.12310>

- Mahjoub, H. (2025). The emerging sub-imperial role of the United Arab Emirates in Africa. *Trans National Institute*. <https://www.tni.org/en/article/the-emerging-sub-imperial-role-of-the-united-arab-emirates-in-africa>
- Mason, R., & Mabon, S. (Ed.). (2022). *The Gulf States and the Horn of Africa: Interests, influences and instability*. Manchester University Press. <http://www.jstor.org/stable/j.ctv29mvt13>
- Merritt, G. (2024). Why Europe is losing Africa to Moscow and Beijing. *Friends of Europe*. <https://friendsofeurope.org/insights/why-europe-is-losing-africa-to-moscow-and-beijing/>
- Pecquet, J. (2024, Temmuz 4). US under growing pressure to take action against UAE in Sudan. *The African Report*. <https://www.theafricareport.com/353726/us-under-growing-pressure-to-take-action-against-uae-in-sudan/>
- Pilling, D., Cornish, C., & Schipani, A. (2024, Mayıs 30). The UAE's rising influence in Africa. *Financial Times*. <https://www.ft.com/content/388e1690-223f-41a8-a5f2-0c971dbfe6f0>
- Procopio, M., & Cok, C. (2024, Haziran 20). Beyond competition: How Europe can harness the UAE's energy ambitions in Africa. *European Council on Foreign Relations*. <https://ecfr.eu/publication/beyond-competition-how-europe-can-harness-the-uaes-energy-ambitions-in-africa/#geostrategic-abu-dhabi>
- Pulat, A. (2023). *Körfez sermayesinin politik gücü Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri ve Katar örneği*. İktisat Yayınları.
- Pulat, A., Akdoğan, İ., & Küpeli, M. (2021). Suudi Arabistan-İran bölgesel rekabetinde Suudi dış yardımlarının siyasi etkinliği (2010-2020). *Uluslararası İlişkiler*, 18(69), 103-119. <https://doi.org/10.33458/uidergisi.912054>
- Ragab, E., & Colombo, S. (Ed.). (2018). *Foreign relations of the GCC countries: Shifting global and regional dynamics* (1. baskı). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203701287>
- Ribe, A. V. (2024, Ekim 14). The GCC and sub-Saharan security: Equipment supplies above all. *IISS*. <https://www.iiss.org/online-analysis/commentary/2024/09/the-gcc-and-sub-saharan-security-equipment-supplies-above-all/>
- Roberts, D. B. (2017). Qatar and the UAE: Exploring divergent responses to the Arab Spring. *The Middle East Journal*, 71(4), 544-562. <https://doi.org/10.3751/71.4.12>
- Savage, R. (2024, Aralık 24). UAE becomes Africa's biggest investor amid rights concerns. *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/world/2024/dec/24/uae-becomes-africa-biggest-investor-amid-rights-concerns>
- Telci, I. N. (2021). The Horn of Africa as venue for regional competition: Motivations, instruments and relationship patterns. *Insight on Africa*, 14(1), 73-87. <https://doi.org/10.1177/09750878211034153>
- Tepeciklioğlu, E. (2023). Afrika darbelerinin arkasında Rusya mı var? *Fikir Turu*. <https://www.fikirturu.com/jeo-politika/afrika-darbelerinin-arkasinda-rusya-mi/>
- Townsend, M. (2024, Temmuz 25). 'Smoking gun' evidence points to UAE involvement in Sudan civil war. *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/global-development/article/2024/jul/25/smoking-gun-evidence-points-to-uae-involvement-in-sudan-civil-war>
- Aljazeera. (2021, Kasım 25). UAE air bridge provides military support to Ethiopia gov't. <https://www.aljazeera.com/news/2021/11/25/uae-air-bridge-provides-military-support-to-ethiopia-govt>

UAE Annual Foreign Aid Reports, UAE Ministry of Foreign Affairs, 2024, <https://www.mofa.gov.ae/en/the-ministry/uae-international-development-cooperation/annual-foreign-aid-report>

UAE Foreign Aid Report 2023, UAE Ministry of Foreign Affairs, https://www.mofa.gov.ae/-/media/Feature/News/Emirati-Traveler/2023_MOFA-Foreign-Aid-Report_EN.pdf

Ulrichsen, K. (2016). *The United Arab Emirates: Power, politics and policy-making*. Routledge.

United Arab Emirates Ministry of Economy. (2025, Mart 1). International trade map. <https://www.moec.gov.ae/en/international-trade-map>

WAM. (2024, Mayıs 29). ADFD finances projects in 42 African countries worth AED35.3 billion. *Emirates News Agency*. <https://www.wam.ae/en/article/b3earpg-adfd-finances-projects-african-countries-worth>

Wasike, A. (2023, Eylül 5). UAE commits \$4.5B to advance clean energy initiatives in Africa. *Anadolu Agency*. <https://www.aa.com.tr/en/energy/investments/uae-commits-45b-to-advance-clean-energy-initiatives-in-africa/38848>

Young, K. E. (2017). A new politics of GCC economic statecraft: The case of UAE aid and financial intervention in Egypt. *Journal of Arabian Studies*, 7(1), 113–136. <https://doi.org/10.1080/21534764.2017.1316051>

Ziadah, R. (2019). The importance of the Saudi-UAE alliance: Notes on military intervention, aid and investment. *Conflict, Security & Development*, 19(3), 295–300. <https://doi.org/10.1080/14678802.2019.1608026>

Makale Bilgi Formu

Çıkar Çatışması Bildirimi: Yazar tarafından potansiyel çıkar çatışması bildirilmemiştir.

Yapay Zeka Bildirimi: Bu makale yazılırken hiçbir yapay zeka aracı kullanılmamıştır.

İntihal Beyanı: Bu makale iThenticate tarafından taranmıştır.

Trump Dönemi ABD-Afrika İlişkilerinin Analizi: Değişim ve Süreklilik

Analyzing US-Africa Relations in the Trump Era: Change and Continuity

Tuncay Kardaş 

Sakarya Üniversitesi, Ortadoğu
Enstitüsü, Sakarya, Türkiye,
kardas@sakarya.edu.tr,
ror.org/04ttnw109



Geliş Tarihi/Received: 16.03.2025
Kabul Tarihi/Accepted: 02.04.2025
Yayınlanma Tarihi/ Available Online:
29.04.2025

Öz: Bu makale, Trump döneminde Amerika Birleşik Devletleri'nin (ABD) Afrika kıtası ile ilişkilerinin hangi parametrelerle şekillendiğini ortaya koyma amacı taşımaktadır. Bu dönemde ABD'nin Afrika politikasını belirleyen iki temel dinamik şu şekilde özetlenebilir; (a) Trump yönetimine özgü dış politika oluşum süreci ve (b) kıtada giderek artan büyük güç rekabeti bağlamında ABD'nin stratejik angajman eksikliği. Bu bağlamda, ABD'nin Afrika ülkelerindeki siyasi etkisinin azalması hem Trump yönetiminin milliyetçi ve küreselleşme karşıtı ideolojik yaklaşımlarının hem de Çin ve Rusya gibi büyük güçlerin farklı enstrümanlarla ABD ve Batı bloğunu devre dışı bırakması neticesinde ortaya çıkmıştır. Tüm bu unsurlar sonucunda Trump dönemi Afrika politikası tek taraflılık, stratejik ilgisizlik ve büyük güç rekabetinde geride kalmakla sonuçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: ABD-Afrika ilişkileri, Trump Yönetimi, Dış Politika, Büyük Güç Rekabeti, Afrika'da Çin ve Rusya

Abstract: This article aims to reveal the parameters of the United States' (US) relations with the African continent in the Trump era. The two main dynamics determining the US policy towards Africa in this period can be summarized as follows: (a) the foreign policy formation process specific to the Trump administration and (b) the lack of US strategic engagement in the context of the growing great power competition on the continent. In this context, the decline of the US political influence in African countries is a result of both the Trump administration's nationalist and anti-globalization ideological approaches and the fact that great powers such as China and Russia have bypassed the US and the Western bloc through different instruments. As a result of all these factors, Trump-era Africa policy has resulted in unilateralism, strategic irrelevance and falling behind in great power competition.

Keywords: US-Africa Relations, Trump Administration, Foreign Policy, Great Power Competition, China and Russia in Africa

Extended Abstract

This article investigates the evolving nature of United States (US)-Africa relations during the Trump administration, offering an in-depth analysis of how the interaction between nationalist, anti-globalist foreign policy orientations and intensifying great power competition reshaped American engagement with the African continent. While US foreign policy towards Africa has historically been characterized by limited strategic interest, often treated as a peripheral concern within the broader structure of global power politics, the Trump era introduced new discontinuities as well as reinforcing certain longstanding patterns. This study seeks to identify both the changes and continuities in US-Africa relations under Trump, examining their implications for contemporary global geopolitics and Africa's international positioning. The article contends that two principal factors in particular determined the character of US-Africa policy during this period. First was the distinct foreign policy-making process specific to the Trump administration, marked by a chaotic, institutionally weak, and personality-driven structure. Unlike previous administrations that relied on bureaucratic deliberation and strategic consensus, Trump's foreign policy reflected an ad hoc, transactional, and leader-centered approach. This produced inconsistent and often contradictory positions on Africa, driven more by short-term political and

economic calculations than by long-term strategic planning. Second was the growing great power competition on the African continent, particularly with the expanding influence of China and Russia. As these powers intensified their political, economic, and military engagements in Africa, the US response under Trump was largely marked by strategic neglect and disengagement. Although the Trump administration was rhetorically aware of this shifting geopolitical environment, its policy responses were insufficient and sporadic, failing to effectively counterbalance the deepening presence of these rival actors. This gap allowed China and Russia to consolidate their influence, not only economically but also in shaping regional security dynamics and diplomatic alignments. Historically, US policy in Africa has vacillated between episodic engagement and periods of relative neglect. During the Cold War, Washington viewed Africa primarily as a theater of geopolitical competition with the Soviet Union. Following the Cold War, the Clinton and Bush administrations sought to redefine US-Africa relations through democratization, economic liberalization, and counter-terrorism frameworks. The Obama administration largely maintained these orientations, though with a strategic pivot toward the Asia-Pacific. Trump's presidency, however, represented a sharp departure, elevating isolationist and nationalist rhetoric while deprioritizing multilateralism and global engagement. Trump's foreign policy-making apparatus further exacerbated this trend. Decision-making processes were highly personalized, marginalizing the role of career diplomats, military officials, and established bureaucratic institutions. Traditional allies and international organizations were often disparaged, and the State Department suffered from underfunding and understaffing. In the African context, this translated into a notable absence of high-level diplomatic appointments, delayed ambassadorial posts, and a general decline in bilateral and multilateral diplomatic activity. Key diplomatic posts remained vacant for extended periods, undermining US influence and presence on the continent. Compounding these structural deficiencies was Trump's openly dismissive rhetoric towards African countries. His administration's travel bans on several African nations, derogatory comments, and disregard for African leaders contributed to a deterioration of America's image in Africa. Policies such as the recognition of Morocco's claims over Western Sahara in exchange for diplomatic normalization with Israel reflected a transactional diplomacy model that prioritized short-term geopolitical deals over long-standing policy principles or African perspectives. At the same time, the Trump administration's Africa strategy failed to respond effectively to the growing influence of China and Russia. China's Belt and Road Initiative expanded infrastructural, financial, and trade linkages across the continent, while Russia capitalized on military and security partnerships, including through private military contractors and arms sales. The Trump administration's primary initiative, the Prosper Africa strategy, sought to promote private sector investment as an alternative to Chinese state-led projects. However, the policy lacked sufficient funding, clear strategic direction, and high-level political backing, rendering it largely symbolic. Overall, the article shows that while the Trump administration recognized the growing strategic importance of Africa, it lacked a coherent policy framework or the institutional capacity to address this challenge. This failure left the US trailing behind in the great power competition on the continent, as evidenced by China's economic dominance and Russia's security partnerships. Trump's presidency accelerated the marginalization of Africa within the hierarchy of US foreign policy priorities. While previous administrations had occasionally overlooked Africa, the Trump administration institutionalized this neglect within a framework of nationalist isolationism and transactional diplomacy. This created a strategic vacuum increasingly filled by China and Russia, whose influence has risen markedly in recent years through economic, military, and diplomatic initiatives. The study suggests that African countries, increasingly skeptical of the liberal international order and driven by pragmatic self-interest, are likely to continue diversifying their international partnerships, providing new opportunities for emerging actors, including regional powers such as Türkiye.

1. ABD-Afrika İlişkilerinin Tarihsel Seyri

Geçmişten günümüze ilişkiler genelde dalgalı bir seyir izlemiş olsa da ABD'nin Afrika politikası ekonomik ve askeri açıdan fazla gelişmemiştir. Elbette Kuzey Afrika için durum farklıdır. Kendi içinde bir güvenlik kompleksi oluşturmanın yanında (Erdağ, 2017), zengin enerji kaynakları ve Avrupa ile Orta Doğu'ya olan stratejik yakınlığı nedeniyle bu ülkeler ABD dış politikasında ayrı bir kategoride değerlendirilmiştir (Sarı, 2012). Özellikle Soğuk Savaş döneminde ABD'nin Kuzey Afrika ile olan ilişkilerini belirleyen temel dinamikler Sovyet Rusya'nın etkisini kırma ve bölgenin doğal kaynakları üzerinde söz sahibi olmaktır (Özgür, 2022, s. 282). Mısır, 1979'daki Camp David sonrasında ABD yardımlarından en büyük payı alan ülkelere olmuştur. Mısır ABD Merkez Komutanlığı (CENTCOM) kapsamına alınan tek Afrika ülkesi olma konumundadır. Soğuk Savaş döneminde ABD'nin Sahra Altı Afrika politikasının temel odak noktası, Sovyetler Birliği'nin kıtadaki yayılmacılığını durdurmak olmuştur (Smith, 2003). Bu konuda ABD, Angola ve Somali gibi bölgesel çatışmalara dolaylı yoldan müdahil olmuş, Angola iç savaşında ve Etiyopya-Somali Savaşı'nda Somali'yi Sovyet etkisine karşı korumuştur.

Soğuk Savaş döneminde ABD'nin Afrika politikası genelde iki rakip siyasi parti tarafından ekonomik kalkınma perspektifinde ele alınmıştır. Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle ABD, Afrika'da daha etkin bir politika izlemeye başlamıştır. Clinton yönetimi, demokrasi ve çatışma çözümü konusunda aktif rol oynamıştır. Örneğin, Güney Afrika'da apartheid rejiminin barışçıl bir şekilde sona ermesinde destekleyici bir rol oynamıştır (Hesse, 2005). Ancak 1990'lardaki insani müdahalelerdeki başarısızlık, özellikle Somali'deki askeri operasyon fiyaskosu ve Ruanda soykırımı sırasında ABD'nin müdahale etmemesi gibi olaylar sonunda ABD stratejik önemi daha da azalmıştır (Chin & Bartos, 2024).

11 Eylül 2001 saldırılarının ardından ABD'nin Afrika politikaları terörle mücadele ekseninde yeniden şekillenmiş, 2002'de ABD'nin ilk ve tek kalıcı askeri üssü Cibuti'de kurulmuş ve 2007'de Afrika Komutanlığı (AFRICOM) oluşturulmuştur (Aydın, 2018). AFRICOM'un kurulması, küresel sahnede Afrika'nın artan jeostratejik öneminin bir sonucuydu. Bu, özellikle ABD'nin 2000'lerin başında Afrika'ya yönelik belirgin bir politika değişimini getirmiş; taktiklerinin ve bölgesel odak noktasının çeşitlendiğini göstermiştir (Telci ve Şefkatli, 2024, s. 2). Ancak, bu dönemde de ABD Afrika'daki çatışmalara doğrudan müdahale etmek yerine BMGK barış güçlerine bırakmış ve dolaylı yardımlar yoluyla kıtada söz sahibi olmaya çalışmıştır. Bush yönetimi Afrika'nın az gelişmişliğinin devlet çöküşüne ve Eş-Şebab gibi terör gruplarının ortaya çıkmasına yol açtığı inancıyla Sahra Altı Afrika'ya yaptığı ekonomik yardımı 3 kat (7,6 milyar dolara) artırmıştır (Telci & Şefkatli, 2024, s. 125). Obama yönetimi Sahel bölgesinde artış gösteren radikal terör gruplarının faaliyetlerine karşı durması gerekçesiyle Agadez şehrinde bir insansız hava aracı üssü inşa etmiş ve Cibuti'de de Bab-el-Mendeb Boğazı'nda askeri bir üs kurulmuştur. Bu üsler ve faaliyetleri Trump yönetimi döneminde de sürmüştür ancak Trump'ın ABD askerlerini azaltma politikaları doğrultusunda etkisizleşmiştir.

Joe Biden yönetimi, göreve başladığında Afrika'yı birincil dış politika önceliği olarak konumlandırmamıştır. Bununla birlikte, Biden yönetimi, ABD-Afrika ilişkilerini 'karşılıklı saygıya dayalı' bir çerçevede yeniden şekillendirme çabasına girmiştir. Bu doğrultuda, Trump yönetimi döneminde Afrika ülkelerine yönelik uygulanan seyahat yasaklarını kaldırmış ve Pentagon'un talebi doğrultusunda ABD özel operasyon güçlerini Somali'ye yeniden konuşlandırmıştır. 2022 yılında düzenlenen ABD-Afrika Liderler Zirvesi'nde Biden, kıtaya yönelik yeni insani yardım ve güvenlik girişimlerini açıklamış olsa da, Biden yönetimi döneminde Afrika'ya yönelik ABD dış yardımında kayda değer bir artış yaşanmamıştır. Günümüzde Afrika'daki siyasi dinamiklerin önemli bir boyutunu ise askeri darbeler ve yönetim değişiklikleri oluşturmaktadır. Bu askeri müdahalelerin uluslararası siyaset açısından kritik önemi, yeni yönetimlerin iktidara geldikten sonra Batılı aktörlerle, özellikle de ABD ve Fransa ile olan bağlarını zayıflatmaları ve kıtanın en büyük silah tedarikçilerinden biri olan Rusya'ya yönelmeleridir. Çin ise Rusya'nın aksine Afrika'nın iç işlerine doğrudan askeri müdahalede bulunmamakta, ancak kıta

ülkelerine sağladığı finansal destek aracılığıyla nüfuzunu artırmaktadır. Özellikle altyapı yatırımları ve kalkınma projeleri kapsamında sağlanan finansman, Çin'i Afrika'daki güç mücadelesinin merkezine yerleştirmektedir.

Soğuk Savaş boyunca Afrika, ABD için yalnızca sınırlı bir güvenlik meselesi olarak değerlendirilmiştir. Bu dönemde Washington, kıtayı Sovyetler Birliği ile olan küresel rekabet çerçevesinde ele almış ve Sovyet etkisini sınırlandırmak amacıyla dolaylı müdahalelerde bulunmuştur. Soğuk Savaş sonrası dönemde, ABD'nin normatif dış politika tercihleri doğrultusunda 1990'larda gerçekleştirdiği insani müdahaleler ise büyük ölçüde başarısızlıklarla sonuçlanmıştır. Özellikle, Somali'deki askeri operasyonlar bir fiyaskoya dönüşürken, Ruanda soykırımı sırasında ABD herhangi bir müdahalede bulunmamış ve uluslararası toplumdaki gelen çağrılara kayıtsız kalmıştır. 11 Eylül 2001 saldırılarının ardından Bush yönetimi, Afrika'yı terörle mücadele perspektifinde ele alarak kıtada askeri üsler kurmuş ve ekonomik yardımları artırmıştır. Buna karşın, Obama yönetimi stratejik önceliğini Asya-Pasifik bölgesine kaydırmış ve bu doğrultuda Afrika'ya yönelik politika yapımı görece durağan bir seyir izlemiştir.

2. Trump Dönemi ABD Dış Politika Yapımı

Trump dönemi ABD dış politikası, genellikle analiz edilmesi güç bir konu olarak değerlendirilmektedir. Bu durumun temel nedenleri arasında, düşünce kalıplarının belirsizliği, siyasi eğilimlerin değişkenliği ve istikrarlı bir yönetim yapısının eksikliği yer almaktadır (Cottam, 2021). Nitekim, Trump yönetimi, özellikle ilk döneminde, karar alma süreçlerinin kaotik bir bürokratik yapı içinde şekillendiği bir yönetim anlayışı sergilemiştir. Özellikle, yönetimi tutarlı stratejik tercihlere yönlendirecek ve rasyonel karar alma süreçlerini teşvik edecek kurumsal mekanizmaların eksikliği dikkat çekicidir. Örneğin, önceki yönetimlerde kritik kararların alındığı ve stratejik yönelimin belirlendiği bir "Durum Odası" (Situation Room) işlevinin Trump yönetiminde etkili bir şekilde yürütülmediği görülmektedir. Bunun yanı sıra, Trump yönetimi, biçimsel rasyonalite sınırları içinde hareket eden kurumsal bir yapı görüntüsü vermekten uzak kalmıştır. Yönetim içerisindeki her aktör, bireysel düzlemde kendi rasyonalitesine göre hareket etmiş, ancak kolektif bir karar alma mekanizması inşa edilememiştir (Kardaş, 2019b). Beyaz Saray'daki kaotik ortamı dengelemek amacıyla belirli düzenleyici hamleler yapılmışsa da (örneğin John Kelly, James Mattis ve John Bolton gibi isimlerin yönetime dâhil edilmesi), bu çabaların büyük ölçüde Trump'ın doğrudan müdahaleleriyle etkisiz hale getirildiği gözlemlenmiştir. Dış politika kadrolarının sık sık değişmesi ve karar alma mekanizmalarının düzensizliği nedeniyle, Trump dönemi dış politikasını analiz ederken, kurumsal çerçeveden ziyade bireysel aktörlerin görüşleri ve davranışlarına odaklanmanın daha makul bir yöntem olduğu söylenebilir (Kardaş, 2019a).

Başkan Trump altında alınan ABD dış politika kararları için makul açıklama modelleri bulmak doğal olarak zordur. Trump ilk döneminde politik tercihlerini uygulamak istediği zamanlarda (kendi idari birimleri yetersiz kaldığı için) liberal dış politika bürokratlarına veya diğer etkin aktörlere yönelmek zorunda kalması işi iyice zorlaştırmıştır (Kardaş, 2017). Dışişleri Bakanlığı'ndaki kariyer diplomatları, Pentagon bürokratları, lobiler, bankalar, hukuk firmaları, şirketler ve siyaset bilimciler gibi kesimlerin çoğunun Trump'a rakip kampta yer alması ve onun milliyetçi politikalarını paylaşmaması düzensizliği beraberinde getirmiştir. Bu çevreler genellikle liberal uluslararası düzenin hegemonyası ve onun demokratikleşme, serbest piyasa ve insan hakları rejimleri gibi normatif politikaları etrafında kümelenmiştir (Carafano, 2021). Bu muhalif gruplar dış politikada tamamen Başkana karşı pozisyonlarda konumlanırken, Trump yönetimindeki iç hiziplerin de parçalı ve bölünmüş yapısı Afrika konusunda tutarlı bir politika yapımını engellemiştir.

Trump'ın dış politika ekibinin ait olduğu 'retorik toplum', içeriden önemli farklılıklara sahip olan büyük bir kilisedir (Thiers & Wehner, 2022). Bunlar, rejim değişikliği, topyekûn misilleme vb. eylem biçimi ve stratejileri konusunda seçici olarak hassas bir grup olmalarına rağmen; geleneksel anlamda muhafazakâr veya neocon bir grup olduklarını söylemek zordur (Singh, 2021). Ulusal ve uluslararası

kurulu düzene duydukları nefret derecesi farklı olsa da Trump ve ekibinin temel ortak noktası, 'America First' etrafında milliyetçi bir gündemi tercih ediyor oluşlarıydı. Yönetimde yer bulan bu radikal sağ klik; evanjelik eğilimler taşıyan, öncülü Çay Partisi olan saldırgan Amerikan milliyetçiliği fikri etrafında kümelenmiştir. Küreselci-kurumsal-muhafazakâr Cumhuriyetçi elitler genellikle Trump yönetiminde yer bulamamıştır. Üzerinde mutabık kaldıkları temel konu, ABD'yi fiziksel olarak güvenli halde tutmak ve ekonomik olarak da en müreffeh ülke yapmaktır. Bu yüzden, Trump yönetimi, neoconların önleyici müdahale, evanjelik-ahlaki yayılmacılık, dünyayı kendi imajında yeniden kurma gibi ideallerini bir ilke olarak paylaşmamıştır. Neocon siyaseti iyiler-kötüler (örn. haydut devletler) ya da biz-onlar ikileminde inşa ettiği dış politika kurgusu gitmiş, yerine Trump yönetiminin içeride ve dışarıda milliyetçi politikaları realize etme amacı gelmiştir. Hatırlamak gerekirse, Trump'a karşı çıkan geleneksel Cumhuriyetçi Parti elitleri, ulusal çıkarları yeniden inşa etme, enerji kaynaklarını kontrol etme, "demokrasiyi ithal etme" ve Rusya'yı dengeleme gibi orta ve uzun vadeli stratejik hedefleri içermekteydi. Trump'ın ekibi ise, Amerika'nın çıkarları uğruna hem içerdeki (Cumhuriyetçi veya Demokrat) siyasi elitleri hem de dış küreselci liberal aktörleri kendi yönetim yapısının dışında tutmak çabası içine girmiştir. Bunun pratik yansımaları uluslararası sisteme meydan okuyan Çin (İnat & Yıldız, 2021, s. 243), gibi yükselişteki büyük güçleri durdurmak, Venezuela, İran ve Kuzey Kore gibi ülkelerin de yurtdışında Amerikan hegemonyasına tehdit oluşturmasını önlemek şeklinde karşımıza çıkmıştır. Bir diğer önemli hedef de, müttefik olsun ya da olmasın, ABD'nin güvenlik şemsiyesinin kıymetini bilmeyen tüm "nankör" ülkelere haddini bildirmektir.

Öte yandan Trump'ın milliyetçi yönetim ekibini ve geleneksel Cumhuriyetçi seçkinleri birleştiren slogan, dünya siyasetine tek taraflı müdahaleyi Amerikan çıkarları için makul ve meşru görmeleridir. Trump'ın dış politika felsefesinin en kestirme ifadesi, gazeteci Cemal Kaşıkçı'nın öldürülmesinin ardından yaptığı 'Suudi Arabistan'ın yanında durma' yönündeki açıklamalardır. Trump bu konuda oldukça açıktır: Dünya tehlikeli bir yer, bu yüzden düşmanlarımızla savaşan, silahlarımızı satın alan ve ülkemize yatırım yapanların yanında durmalıyız, bu süreçte birkaç masum insanı öldürmüş olsalar bile. Bunu Afrika'ya uygularsak, değerler ABD politikasının penceresinden tamamen kaybolmuş ve Amerikan çıkarları ön plana çıkarılmıştır (Westcott, 2019, s. 745). Bununla birlikte, bu iki grup arasında başka farklılıklar da var: Örneğin, rejim değişikliği neoconlar ve bazı Cumhuriyetçi parti elitleri için siyasi ve beşeri haritayı değiştirecek stratejik bir hedef iken, Trump ekibi bu hedefleri paylaşmamakta; bölgesel ve küresel çıkarların gerçekleşmesine yardımcı olacak taktiksel hamleleri incelemektedir. Trump ekibi, Afrika kıtasını tümden yok saymak/küçümsemek ve Suriye ve Afganistan gibi yerlerden çekilme kararını hızlı bir şekilde almak noktasında tereddüt etmemektedir. Unutulmamalıdır ki Dışişleri Bakanlığı ve Pentagon, Demokrat veya geleneksel Cumhuriyetçi bürokratların kontrolündeyken bırakın bu gibi yerlerden çekilmek, dünyanın seçilmiş herhangi bir bölgesinin beşeri ve siyasi haritasını 'elit' bürokratların müdahaleleriyle değiştirmek işten bile değildi. Örneğin Trump yönetimi için Suriye ve Irak'taki bulundurulmuş askeri varlıklar, İsrail'i korumak ve İran'ı püskürtmek için taktiksel bir platform sunarken, bu varlık ve kurumlar neoconlar için başlı başına bir amaçtır. Örneğin Bolton'un ifadesiyle, "ABD muhaliflerine paspas olmak istemiyorsa, 'normal' olanın dışına çıkarak inisiyatif almalı ve Irak, İran ve Suriye'deki Kürtleri desteklemeli ve Kürt milliyetçiliğini yaymalıdır." Kurumsal Cumhuriyetçi elitler ve neo-con gruplar için dış müdahalelerde ekonomik ve insani kayıplar normalken, Trump ekibi için normal olan sınırlı, ekonomik maliyeti en az olan ve mümkünse başka aktör eliyle gerçekleştirilen müdahalelerdir (Walt, 2018).

Trump dönemi ABD dış politikasını anlamak için, ekonomik rasyonaliteye dayalı faydacı karar alma mekanizmalarını göz önünde bulundurmak gerekir. Trump'a göre, ulusal ve uluslararası siyaset sıfır toplamı bir oyundur. Rakipleri olan geleneksel dış politika elitleri için ise uluslararası sistem, müttefiklerle ve rakiplerle işbirliği içinde ve uluslararası hukuk/yerleşik normlar çerçevesinde yönetilmesi gereken meşru bir eylem alanıdır. Amerikan İç Savaşı'nın tarihsel mirası olarak ekonomi ve politikayı topyekûn ele alış fikri, Trump ekibinde özellikle hakimdir. Trump için ticaret siyasetten önce

gelmektedir. Savaş değil, fayda temelli uluslararası pazarlıklar sorunları çözmenin veya ilişkileri onarmanın en önemli yoludur.

Geleneksel olarak, ABD'nin dış politika yapımında karar alma sürecini etkileyen ana mekanizma ve aktörler hükümet (başkan ve ekibi/Ulusal Güvenlik Konseyi), bürokratik sınıflar, resmi siyasi kanallar (Kongre, Senato) ve liberal ekonomik seçkinlerdir. Bu etkin kurumlara ek olarak, ABD dış politika yapımını daha iyi anlamak için geleneksel olmayan bir dizi aktör ve karar dinamiğini de düşünmek gerekmektedir. Dış politikada her zaman milliyetçi dış politika gündemini ortaya koymak istese de boşalan bürokratik kadroların doldurulmasında yaşadığı sorunlar ve radikal sağ hareketin insan kaynaklarında karşılaştığı yetersizlikler Trump'ın elini bağlamaktadır (Stremlau, 2022). Bu insan kaynakları sorunu nedeniyle, yöneticileri kendi parti tabanından değil, daha çok kariyer diplomatlardan, lobilerden, bankalardan, hukuk firmalarından ve şirketlerden seçmek zorunda kalmıştır. Bu kesimlerin çıkarları ve dünya görüşleri farklı olsa da, ortak bir ideolojik paydayı paylaşmaktadırlar: anti-liberal ve anti-küreselci milliyetçi siyasi çerçeve. Trump'ın dış politika yapımını şekillendiren bir başka dinamik ise, (demokrasi ihracatı, serbest ticaret anlaşmaları ve insan hakları rejimleri gibi) kural temelli uluslararası düzenin yerine, fayda temelli bir dış politika tercihidir.

Amerikan siyasal sisteminde karar alma mekanizmaları sadece hegemonik elitlerin ya da biçimsel rasyonel tercihlerin etkisiyle işlemez. Özellikle güçlü ekonomik ve bürokratik sınıfların etkisini hesaba katmak gerekir (Kardaş, 2017). Daha somut bir şekilde ifade etmek gerekirse, askeri bürokrasinin (örn. Pentagon'un Irak-Suriye bölgesel temsilcileri ve bazı basmakalıp davranışları), siyasi toplumun (örn. Çay Partisi'nin ve Kongre'deki Evanjelik temsilcilerin baskıları), yeni ekonomik elitlerin (örn. Kudüs kararında etkili olan Sheldon Adelson veya Cambridge Analytica'nın sahibi Robert Mercer) ve sivil toplumun (örn. Dış İlişkiler Konseyi ve Demokrasiyi Savunma Vakfı gibi kuruluşların) Trump döneminde dış politika yapımına etkisi yüksektir.

Özetle, Trump'ın dış politika felsefesi, ABD'nin dünyayı kendi çıkarlarına ve değerlerine en iyi şekilde hizmet edecek şekle sokmak için, gerektiği kadar güç kullanmak şeklinde belirtmek mümkündür. Bizzat kendi ağzından bu ideolojiyi su şekilde ifade etmiştir: 'Amerika Amerikalılar tarafından yönetiliyor. Küreselleşme ideolojisini reddediyoruz ve vatanseverlik doktrinini benimsiyoruz. Dünya çapında, sorumlu tüm uluslar sadece küresel yönetime değil, yeni zorlama ve tahakküm biçimlerinden egemenliklerine yönelik tehditlere karşı savunma yapmalıdır.' Bu ideolojinin en önemli dış politika çıktılarında biri uluslararası iş birliğini kolaylaştıran araç ve kurumlara karşı olumsuz politikalar geliştirmektir (Boon, 2017). Zira demokrat seleflerinin aksine Trump için küresel yönetim içinde olmak temel bir hedef değildir. Uluslararası anlaşmalardan çekilmek ve uluslararası kurumlara yapılan fonlamalarda büyük kesintiye gitmek Afrika gibi bölgelerde ABD siyasetini etkileyen önemli parametrelerdendir.

3. Büyük Güçler Rekabetinde ABD-Afrika İlişkileri

'Amerika Birleşik Devletleri Afrika'daki siyasi nüfuzunu hızla kaybediyor (Brigety, 2018). Bu cümle Amerikalı diplomatların son zamanlarda sıklıkla ifade ettiği bir motto halini almıştır. Ancak bu zemin kaybını sadece ABD'ye içkin faktörlere bağlamak yanlıştır. Trump, ABD-Afrika arasındaki temel ilişki dinamiklerindeki değişimi anlamak için Afrika ülkelerinin mevcut liberal uluslararası düzenin diğer etkin aktörleriyle etkileşimlerine bakmak şarttır. 'Kural-temelli' uluslararası düzen ülkeler arası ilişkileri sadece liberal normlar üzerinden düzenlemekle kalmaz, aynı zamanda Batılı devletlerin diğer ülkeler üzerindeki tahakkümünü de kurumsallaştırır. Örneğin günümüz liberal uluslararası düzeni ırkçılıkla kurucu bir ilişkisi içinde gelişmiştir (Sharman & Zarakol, 2023). Elbette uluslararası düzenin işleyiş mekanizmaları dönemsel farklılıklar göstermektedir. Bugün Batılı ülkeler kaba kuvvetin yanında Afrika kaynaklarını çok farklı yollarla kullanma yoluna gitmektedir. Liberal uluslararası düzen bugün artık özel ticaret anlaşmalarından kompleks askeri ve finansal müdahalelere kadar pek yok yeni yöntemi devreye sokmuş durumdadır.

Gerçekten de Afrika ülkeleri özellikle son yıllarda artan büyük güç rekabetinden doğan pek çok yeni kriz ve sorun alanıyla mücadele etmektedir (Kardaş, 2021). Uluslararası sistemde yaşanan büyük çözümler sebebiyle Afrika'da yaşanan sorunlar daha girift bir hale girmektedir. İsyankâr devlet içi ve devlet dışı aktörleri destekleyen büyük güçlerin sebep olduğu sorunlar Afrika ülkelerini güçsüz ve savunmasız kılmaktadır. 'Kural-temelli' liberal normları aşındıran bu jeopolitik gelişmeler farklı aktörlerin Afrika'ya ilgisinin artmasına ve istikrarsızlığa yol açmaktadır. ABD'nin ve Fransa gibi Batılı aktörler Afrika'nın uluslararası sistem içindeki artan ve çeşitlenen etkileşimlerini yeterince hesaba katmadığından hala bilindik politikalara ve kurumsal reflekslere başvurmaktadır. Son yıllarda yaşanan askeri darbe sonrası cunta rejimlerinin ilk icraatlarının meşruiyet kaybı yasayan uluslararası düzenin kurucu aktörlerini sınır dışı etmek oluşu tesadüf değildir.

Batılı devletler, mevcut uluslararası düzenin kendi çıkarlarına hizmet eden statükosunu korumak adına Afrika ülkeleriyle çeşitli düzeylerde sömürü ilişkilerine ve çıkar çatışmalarına girmekten çekinmemiştir. Uluslararası barış ve güvenliği sağlamakla yükümlü Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi (BMGK) üyesi ülkeler, Afrika'yı doğrudan bir jeopolitik çıkar alanı olarak görmüş ve bu doğrultuda hareket etmiştir (Olugbuo, 2014). Örneğin, BMGK'nın tartışmalı bir kararı sonucunda Libya'da iktidar değişikliğini hedefleyen askeri müdahale, ülkeyi halen süregelen derin bir şiddet ve istikrarsızlık sarmalına sürüklemiştir. Birleşmiş Milletler (BM) ve NATO gibi Batılı kurumlar tarafından gerçekleştirilen bu tür müdahaleler, yalnızca hedef alınan ülke açısından yıkıcı sonuçlar doğurmamış, aynı zamanda Afrika Birliği gibi bölgesel devletlerarası kurumların kendi meselelerinde daha fazla inisiyatif almasını da engellemiştir (Olugbuo, 2014, s. 359). 'Kural temelli' uluslararası düzen ile Afrika arasındaki gerilim, 2005 yılında Afrika Birliği'nin BM reformu talebiyle belirgin bir ivme kazanmıştır. Birlik, Mart 2005'te yayımladığı bildiride, 1945'te BM kurulduğunda Afrika kıtasının büyük ölçüde temsil edilmediğini vurgulamış ve BM'nin tüm karar alma organlarında tam temsil hakkı talebini yinelemiştir. Ancak bu ve benzeri talepler, BMGK'nın daimi üyeleri tarafından büyük ölçüde göz ardı edilmiştir. Öte yandan, Batılı devletler tarafından desteklenen ve varlıklarını dış yardımlar veya güvenlik iş birlikleri yoluyla sürdüren otoriter rejimlerin çöküşü, güç boşlukları yaratmış ve yeni isyanların yanı sıra güvenlik tehditlerinin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Liberal düzenin kıtadaki işsizlik, yolsuzluk ve doğal kaynaklar üzerindeki artan rekabet gibi yapısal sorunlara çözüm üretmekte yetersiz kalması, Afrika ülkelerini her geçen gün Batılı liberal uluslararası düzenin dışına çıkmaya ve alternatif iş birliği modelleri aramaya yöneltmektedir.

Bu örüntü tarihsel dönemlerde de benzer sonuçlar üretmiştir. Örneğin, Soğuk Savaş sonrası dönemde Sovyet Rusya ve ABD desteğini kaybeden yönetici elitler yerel toplumsal aktörlerin veya komsu devletlerin talep ve meydan okumalarına karşı daha açık hale gelmiş, bu da bölgede politik istikrarsızlığın artması sonucunu getirmiştir. Çok uluslu şirketlerin ve IMF gibi uluslararası finansal örgütlerin artan müdahaleleri ile kıta siyaseti daha derin krizlerle boğuşmaya başlamıştır.¹ Başka bir ifadeyle, Batılı devletlerin finansal ve askeri desteği azaltılması sonucu patronaj sistemi zayıflamış, devlet dışı aktörlerin ve muhaliflerin meydan okumaları artmıştır. Afrika ülkelerinin kendi arasındaki rekabet ve çıkar çatışması da bu müdahalelere zemin hazırlamıştır (Dursun, 2021).

Bu rekabette uluslararası yardımlar önemli yer tutmaktadır. Yardımı sağlayan devletlerin, alan devletlerin tercih ve politikalarını şekillendirmede kullandığı en önemli araçlardandır (Morgenthau, 1962; Regilme, 2018). Yapılan araştırmalar göstermiştir dış yardımlar sadece sağlık ve gıda gibi alanlarda küresel yönetimi veya bir ülkenin sosyal-ekonomik kalkınmasını teşvik etmeyi amaçlamaz (Taffet, 2012). Bunlar aynı zamanda o ülkenin uluslararası sistemdeki hâkimiyetini ve stratejik çıkarlarını tahkim etme amacı taşırlar (Regilme, 2023). Soğuk Savaş sonrası ABD'nin Afrika'ya yaptığı

¹ Daha eskiye dönecek olursak 19. yüzyıl Afrika'sında Batının başını çektiği sömürge pratikleri belirleyici olmuştur. Örneğin, Napolyon'un 1799 Mısır seferiyle başlayan Fransız sömürge faaliyetleri sonraki yüzyılda şekil değiştirerek devam etmiştir. Afrika ülkelerinin aleyhine isleyen ticaret rejimleri bu ülkelerin enerji ve maden kaybına yol açmaktadır.

yardımlarda görülen artış ve düşüş eğilimleri pek çok açıdan ilişkileri temelden etkilemiştir. ABD Dışişleri Bakanlığı'nın Afrika İşleri Bürosu pek çok ülkede pozisyonu kaybetmiş ve konsoloslukları veya elçilikleri kapatmıştır. Bunun önemli bir nedeni, ABD'nin Afrika'ya yönelik yaklaşımı yıllardır kurumsal yardım, ticaret ve yatırım yoluyla kalkınma ve demokratik yönetimi geliştirme şeklinde özetleyebileceğimiz normatif tercihlere göre şekillenmektedir. Farklı reel politik tercihlere dayanan diğer büyük güçlerin milli çıkar rekabetinde bu normatif/bürokratik tercihler etki yapmaktan ve sonuç getirmekten uzak kalmıştır (Palacıoğlu, 2021).

Dünya siyasetinin diğer bölgelerdeki eğilimlerine paralel olarak büyük güç rekabeti Afrika'da da son yıllarda önem kazanmıştır. Bir dış politika paradigması olarak ABD'nin geleneksel normatif siyaseti (demokrasi teşviki, seçici ticaret ve yatırım yardımları vb.), Rusya, Çin, Venezuela, BAE ve İran gibi ülkelerle artan rekabette pozisyon kaybını önleyememiştir. Uluslararası liberal düzenin temel mekanizma ve işleyiş kuralları bu değerleri paylaşmayan (veya kısmen paylasan) otoriter devletlerle rekabette ABD'yi geride bırakmaya başlamıştır (Jervis vd., 2018). Afrika'da güç temerküzü yapan yeni otoriter veya cunta rejimleri kendi politik ve rejim güvenliklerini öncelemede ve bu uğurda liberal Batıyı değil diğer büyük güçleri tercih etmeye başlamıştır (Balci, 2024; Özgür, 2024).

Afrika'da Batılı liberal düzeni oluşturan devletlerin etkisi azalırken, Rusya ve Çin ise son yıllarda altyapı-kalkınma yatırımları, ticaret ve diplomatik etkileşim yoluyla kıtadaki etkisini artırmıştır. Basta Fransa, sömürgeci Avrupa devletleri de kıtadaki eski kolonilerinde sürdürdükleri hâkim rolleri kaybetmeye başlamıştır. Aralık 2023'e Mali ve Nijer Fransa ile ticaret anlaşmalarını feshetmiş (Diallo & Peyton, 2023), Rusya, 30 yıldır kapalı bulunan Burkina Faso büyükelçiliğini yeniden açmış ve desteklediği Burkina Faso cuntası da Fransız diplomatları sınır dışı etmiştir (Naadi 2024). Geçtiğimiz günlerde Çad da Fransa ile mevcut savunma işbirliği anlaşmasını feshetmiş, Senegal ise daimi Fransız üssünü kapatmıştır (Arslan Özdel, 2024). Öte yandan Çin Afrika mücadelesini farklı araçlarla sürdürmektedir. 2017'den itibaren ise Çin batılı devletlerin hilafına Afrika'da en büyük yatırım yapan ülke konumuna gelmiştir. 2023'te ise Çin-Afrika ticaret hacmi (300 milyar dolar ile) ABD-Afrika ticaretinin dört katına ulaşmıştır. ABD'nin aksine Çin-Afrika ticaret hacmi son yıllarda tutarlı bir gelişim göstermiştir (bkz. Tablo 1).

Tablo 1

Çin'in Afrika ile Ticareti 2000-2019

Yıl	İhracat (Milyar Dolar)	İthalat (Milyar Dolar)	Toplam (Milyar Dolar)
2000	5.01	4.85	9.86
2005	18.6	18.99	37.59
2010	59.81	60.27	120.08
2015	155.7	47.53	203.23
2019	113.05	78.68	191.73

Kaynak: (Yıldız, 2022)

Son yıllarda Afrika ülkelerinin Çin'in BM'deki politikalarını desteklemesi ve Ortadoğu gibi yoğun çatışma bölgelerinde kendine has denge siyaseti izleyebilmesi Çin'in uluslararası diplomatik kanalları ustaca kullanmaya başladığını göstermektedir (Chen & Kardaş, 2025). Gerçekten de dünya ölçeğinde artan ticaret ve diplomatik işbirliği sayesinde yükselen iki taraflı etkileşim kapasitesi sistemik bir başarıdır. Bu başarının arkasında yatan önemli bir etmen de ABD ile Çin arasında tabi devletler üzerindeki yoğunlaşan küresel rekabette, Çin'in 'daha fazla teklif verme' stratejisi izlemiş ve rakibinden daha çekici ekonomik, askeri ve teknolojik yardım ve teşvikler sağlamış olmasıdır (Taş Yetim & Hazar, 2024). Çin'in öne çıkan denge ve stratejisi ABD ile askeri çatışmaya girmek yerine, onun bölgesel hiyerarşisini, alt

düzey devletleri kendine çekerek aşındırmak olmuştur (Taş Yetim & Hazar, 2024, s. 3). Bu başarı, Çin'in Soğuk Savaş döneminde kıtaya yönelik sergilediği ideolojik yaklaşımı terk etmesi ve 1990'lardan beri Afrika ile ilişkilerde 'dostluk, egemen eşitlik, müdahale etmeme, karşılıklı yarar sağlayan kalkınma ve uluslararası işbirliği' gibi prensipleri benimsemesinden kaynaklanmaktadır (Taş Yetim & Hazar, 2024, s. 80). Bu minvalde, Ekim 2020'de 39 BM ülkesinin Pekin yönetimini 'insan ve etnik azınlık haklarına saygı göstermeye çağıran mektubunda hiçbir Afrika ülkesinin imzasının bulunmaması bu ülkenin kıta ülkeleri nezdindeki etkisini göstermesi itibarıyla önem arz etmektedir' (Aydın, 2021). ABD Afrika'ya yönelik (önce liberal sonra ırk temelli) normatif yaklaşımı terk edemezken, Çin etkili bir pragmatist dış politika yaklaşımı ile hareket etmektedir.

Rusya ve Çin askeri silah ihracatı ve özel güvenlik sektörü aracılığıyla Afrika kıtasında nüfuzlarını artırmışlardır. Bu amaçla Çin ve Rusya, Afrika genelinde özel askeri ve güvenlik hizmeti yüklenicileri istihdam etmiş ve çıkarlarını korumaya almıştır. Örneğin, Rusya'nın Afrika politikası bölgenin en büyük silah tedarikçilerinden birisi olarak yükselişe geçmiş ve 2018'den bu yana 31 Afrika ülkesine özel askeri birlikleri konuşlandırmıştır (Weinbaum vd., 2022). Rusya, özellikle Sahel bölgesi Fransız karşıtı temayülden faydalanmasını bilmıştır. Afrika'nın yeni 'kutsal ittifakı' olarak adlandırılan yeni Sahel ittifakı Afrika'nın ortasında 'Rus nüfuzunun bir aracı' olarak etkisini göstermeye başlamıştır. Rus yanlısı Wagner ile yakın ilişkisi bulunan üç Batı Afrika ülkesi Mali, Nijer ve Burkina Faso'nun son yıllarda yaşadığı askeri darbeler sonrası Ecowas'tan çekilmeleri ve 'Sahel Devletleri İttifakı' kurmaları dikkat çekicidir (Inwood & Tacchi, 2024). Rusya'nın Wagner gibi vekiller aracılığıyla Batılı ülkelerin Afrika'daki stratejik önemi yüksek minerallere ve kaynaklara erişimini engellediğini de belirtmek gerekmektedir.

Rusya Afrika'da son yıllarda artan pek çok darbe sonrası çeşitli cunta rejimlerini desteklemek yoluyla etkisini artırmıştır. Ancak bu darbelerin kok sebeplerini sadece mutantan büyük güç rekabetine bağlamak yanıltıcıdır. Örneğin, özellikle Batı ve Orta Afrikalı gençler meşru olsun veya olmasın geleneksel siyasi yönetici sınıftan soğumuştur. Yolsuzluk ve yönetici sınıfa ait ayrıcalıklar, üniversite mezunlarının ekonomik fırsat yetersizliği nedeniyle işsiz kalması gibi sebepler hayal kırıklığını körüklemektedir. Tüm bu sorunları liberal düzenin etkileri olarak yorumlayan ve halen süren Fransa'nın eski sömürgeci güç olgusuyla birleştiren kitleler cunta rejimlerini popüler desteği vermektedirler (Melly, 2023). Sivil yöneticilerin iktidarlarını uzatmak için başvurduğu suiistimaller ve Afrika Birliği veya Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu (Ecowas) gibi kurumların buna büyük ölçüde sessiz kalması Batı liberal düzenin ahlaki otoritesini zayıflatmıştır.

Rusya'nın desteklediği Wagner Grubu/Afrika Kolordusu gibi devlet dışı paramiliter gruplar Afrika ülkeleriyle ilişkilerde onlara 'hayatta kalma paketi' adında bir güvenlik hizmeti sunmakta ve karşılığında ise uranyum, lityum, kereste, altın gibi stratejik açıdan önemli doğal kaynaklara erişim izni almaktadır (Inwood & Tacchi, 2024). Örneğin, Burkina Faso'nun askeri liderleri 2023'te ülkedeki Fransız birliklerini kovmuş, Rusya'yı stratejik bir müttefik olarak kabul etmiş ve Soğuk Savaş sonrası hemen kapatılan büyükelçiliğini yeniden açmıştır (Prentice & Coates, 2023). Öte yandan Rusya, ABD'nin Agadez'deki üssünü devralma sürecini başlatmak için Nijer ile yeni bir askeri iş birliği anlaşması kapsamında 2024'te Afrika Kolordusundan 100 eğitimci buraya göndermiştir (Ewoker & Armstrong, 2024).

Örneğin, 2023 Nijer darbesinden sonra AB ABD ve Fransa darbe liderlerini tanımayı reddetmiş ve güvenlik ve ekonomi alanlarındaki iş birliğinin ve bütçe yardımlarını süresiz askıya almışlardır. Öte yandan Mali darbesinden sonra bölgedeki askeri karargâhını Nijer'e taşıyan eski sömürgeci güç Fransa da kalkınma yardımlarını ve bütçe desteğini çekmiştir (Moloney & Illa Issoufou, 2023). Bu itibarla, son yıllarda Rusya ve Çin nüfuzunun artması ile darbelerin yaşanması birbirini karşılıklı olarak besleyen dinamiklerdir. Batılı uluslararası düzenin taşıyıcısı ülkeler darbe tecrübesi yaşayan Afrika ülkeleriyle ilişkilerini askıya aldıkları için yaşanan kopuştan Çin ve Rusya gibi ülkeler yararlanmaktadırlar. Darbe

sonrası Batılı uluslararası düzenin temsilcilerinin biriktiği güç boşluğu Rusya ve Çin tarafından doldurulmaktadır.

4. Trump Döneminde ABD-Afrika İlişkilerinin Seyri: Megafon Diplomasisi

ABD başkanlarının Afrika'ya dair algısı, genellikle kıta ülkeleriyle doğrudan etkileşimden veya derinlemesine bilgi birikiminden ziyade, popüler ve kurgusal anlatıların etkisiyle şekillenmektedir. Bu durum yalnızca Donald Trump'a özgü olmayıp, pek çok ABD başkanı için geçerli olmuştur. Amerikan liderlerinin Afrika'ya yönelik politik hassasiyetleri ve stratejik öncelikleri, sıklıkla dönemin hâkim söylemleri ve entelektüel çevrelerin ürettiği popüler diskurlar doğrultusunda belirlenmiştir. Örneğin, 1994 yılında Demokrat Başkan Bill Clinton, Robert Kaplan'ın (1994) *The Coming Anarchy* (Yaklaşan Anarşi) başlıklı makalesini okuduktan sonra danışmanlarına "Afrika'dan gelen anarşiyi" sormuş ve kıtanın geleceğine dair endişelerini dile getirmiştir.² Clinton'ın danışmanları ise, yanıt olarak Charles Dickens'in *A Christmas Carol* adlı eserinde yer alan kötücül karakter Ebenezer Scrooge'un anlatımını örnek göstermiştir. Bu tür popüler anlatıların etkisi altında kalan Clinton, Ulusal Güvenlik Konseyi Afrika İşleri Direktörü Donald Steinberg'e, Afrika siyasetine ilişkin yeni bir politika çerçevesi oluşturma talimatı vermiştir. Bunun sonucunda, önceki dönemlerde benzeri görülmeyen yeni bir politika yelpazesi şekillendirilmiş ve ABD'nin Afrika'ya yönelik stratejik yaklaşımı farklı bir yönelim kazanmıştır.

"Beyaz Saray harekete geçti ve Afrika'ya dair yeni bir yaklaşım geliştirdi. Bu yaklaşım, şişkin Afrika ordularını terhis etmek, kara mayınlarını temizlemek ve tahmini 6.000 kişiden oluşacak Afrikalı barış gücünü eğitmek için Afrika hükümetleriyle ortaklık kurmayı ve ayrıca ABD personel sayısını artırmayı ve artan iş yükünü yönetmek için de özel elçiler atamayı içeriyordu. Clinton ikinci döneminde bölgeye iki kez seyahat etti ve ABD şirketlerinin ve tüketicilerinin Afrika ülkelerinden binlerce ürünü gümrüksüz ithal etmesine izin veren çığır açıcı Afrika Büyüme ve Fırsat Yasası'nı imzaladı" (Devermont, 2024).

Trump dönemi ABD-Afrika ilişkilerini anlama çabasında da karşımıza çıkan ilk aşama Trump'ın şahsi algısı ve politika tercihleridir (Yarhi-Milo, 2018). Irkçılık temelli bu şahsi yaklaşım özellikle Trump döneminde iyice belirginleşmiştir (Bonilla-Silva, 2021). Bu itibarla, Trump'ın Beyaz Saray'da mültecilerle ilgili bir toplantıda 'bu bok çukuru ülkelerden niye bu insanları kabul ediyoruz?' şeklinde konuşması bir dil sürçmesi değil bilinçli bir dış politika tercihidir (BBC News Türkçe, 2018). Keza, Trump'ın Başkanlık kararnamelemleri yoluyla uyguladığı ilk icraat aralarında Afrika ülkelerinin (Somali, Çad ve Libya) de bulunduğu Müslüman vatandaşların ABD'ye girişlerinin yasaklanmasıydı.

Günümüz dünya siyasetinde ABD-Afrika ilişkilerinin nasıl şekilleneceği belirsizliğini korumakla birlikte, Trump yönetiminin ilk dönem Afrika politikaları bu konuda önemli bir fikir verebilir. Trump'ın "Önce Amerika" temelli ve izolasyoncu dış politika yaklaşımı, Afrika'nın ABD'nin dış politika öncelikleri arasında geri planda kalmasına yol açmıştır. Trump yönetimi döneminde, Afrika politikaları genel olarak "ihmal" kavramıyla tanımlanmıştır. Bu süreçte, kıta ile ilgili üst düzey diplomatik makamların uzun süre boş kalması ve Trump'ın bazı Afrika ülkeleri hakkında küçümseyici ifadeler kullanması, ABD'nin kıtadaki diplomatik konumunu zayıflatmıştır. Bunun doğrudan bir sonucu olarak, ABD'nin Afrika'da yürüttüğü sağlık ve kalkınma programlarına yönelik fonlarda önemli kesintiler yapılmış, bu da kıta ile ilişkilerin daha da gerilemesine sebep olmuştur.

Trump için Afrika ülkelerinin 'değeri' karşılıklı bağımlılık veya kendi özgül ağırlıklarından değil; ABD, İsrail veya Trump'ın politik çıkarlarına ne ölçüde katkı sağladıklarına bağlı olarak belirlenmektedir. Bunun en bariz örneklerinden biri, 2020 İbrahim Anlaşmaları adıyla anılan Arap-İsrail anlaşmalarının müzakere sürecinde yaşanmıştır. İsrail ile ilişkilerini normalleştirme karşılığında ABD, Kuzey Afrika ülkesi Fas'ın Batı Sahra'daki iddialarını tanımayı kabul etmiştir. Fas için de bu radikal politika

² Kaplan bu makalede Batı Afrika'da yaşanan anarşinin tüm dünyada demografik, çevresel ve toplumsal bir tehlike olarak yayılacağını öngörmektedir.

değişikliğinin karşılığı 'ABD'nin, BM tarafından tanınmayan ve on yıllardır uluslararası bir anlaşmazlığın konusu olan Batı Sahra üzerindeki iddiasını tanıması olmuştur' (Duman, 2022, s. 82).

Trump yönetiminin ilk dönemi, Fas gibi istisnalar dışında, Afrika ülkeleri için zorlu bir dönem olmuştur. Afrikalı liderler ve kamuoyu, ABD'nin dış politikasının büyük ölçüde Çin ile küresel rekabete odaklandığını ve kıtanın bu süreçte ihmal edildiğini düşünmüştür. Seyahat yasakları, ABD yetkililerinin aşağılayıcı açıklamaları ve diplomatik angajmanın azalması gibi faktörler, Afrika ile ABD arasındaki ilişkileri olumsuz etkilemiştir. Nitekim, John F. Kennedy'den bu yana hiçbir ABD başkanı, ilk döneminde Beyaz Saray'da Trump kadar az sayıda Afrika lideriyle görüşmüştür (Devermont, 2022, s. 2). ABD-Afrika ilişkileri, hem Trump'ın kendine özgü (ve genellikle olumsuz algılanan) siyaset tarzı hem de Washington'un kıtaya yönelik uzun vadeli vizyon eksikliği nedeniyle gerileme sürecine girmiştir. İlk faktör, Afrikalı karar alıcıların ABD'den uzaklaşmasına yol açarken, ikinci faktör ise Çin ve Rusya gibi küresel aktörlerin kıta ile etkileşimlerini artırmasına zemin hazırlamıştır. Trump yönetimi, Çin'in Afrika'daki artan ekonomik ve siyasi etkisini bir tehdit olarak değerlendirmiş, ancak bu durumu dengelemeye yönelik alınan stratejik tedbirler yetersiz kalmıştır. Nisan 2018'de Trump'ın üçüncü Ulusal Güvenlik Danışmanı olarak göreve başlayan Büyükelçi John Bolton, Afrika politikasında ekonomik temelli bir yaklaşım benimsemiş ve Prosper Africa girişimi kapsamında özel sektör yatırımlarını teşvik etmeyi hedeflemiştir. Bolton, gelişen pazarların ABD'nin ihracat fırsatları açısından önemli olduğunu vurgulamış, ancak bu strateji kıta genelinde somut ve kapsamlı bir etki yaratmakta başarısız olmuştur.

Bu bağlamda Bolton, Afrika'daki Çin yatırımlarına yönelik eleştirilerde bulunarak, bunların "borç tuzağı diplomasisi" olarak nitelendirilebileceğini ve "geri ödenemeyecek krediler aracılığıyla kıtanın doğal kaynaklarını kontrol altına alma amacı taşıdığını" ileri sürmüştür. Dikkat çekici bir biçimde, Bolton Trump yönetiminin değil, ABD özel sektörünün Çin ile rekabet edebilecek temel aktör olduğunu vurgulamıştır. 2018 yılında Trump yönetiminin yeni Afrika stratejisini oluştururken, Bolton kıtada Çin ve Rusya'nın artan etkisini dikkate alarak şu öngörülerde bulunmuştur: "Afrika Boynuzundaki güç dengesi-Avrupa, Orta Doğu ve Güney Asya arasındaki deniz ticaretinin ana arterleri üzerinde-Çin lehine değişecektir... Rusya, kendi adına, bölgedeki etkisini usulsüz ekonomik anlaşmalar yoluyla artırmaya çalışmaktadır. Kıta genelinde, Rusya BM oyları karşılığında silah ve enerji satmaya devam etmekte, güçlü adamları iktidarda tutmakta ve kendi çıkarları için bölgedeki doğal kaynakları çıkarmaya devam etmektedir. Kısacası, Çin ve Rusya'nın izlediği saldırgan uygulamalar Afrika'daki ekonomik büyümeyi engellemekte, Afrika ülkelerinin mali bağımsızlığını tehdit etmekte ve ABD yatırımı fırsatlarını engellemekte ve ABD askeri operasyonlarına müdahale etmektedir" (Trump White House Archives, 2018).

Trump yönetiminin yukarıda bahsi geçen bu stratejik meydan okumalara karşı aldığı tedbirler genelde düşük etkili ve sonuç almaktan uzak kalmıştır. Orneğin, bölgede oldukça etkili bir pozisyona sahip olan Çin-Afrika İş Birliği Forumu ve Rusya'nın Ekim 2019'da Soçi'de düzenlediği Afrika zirvesine coğu üst düzey temsille olmak üzere 54 Afrika ülkesi katılırken, Haziran 2019'da benzer bir toplantı olan ABD-Afrika İş Zirvesi'ne katılım nispeten düşük kalmıştır (Aydın, 2021, s. 180).

Trump yönetimi döneminde, önceki başkanların Afrika'ya yönelik finansal ve ekonomik politikaları büyük ölçüde korunmuş olmakla birlikte, stratejik ilgisizlik daha belirgin hale gelmiştir. Obama ve Trump yönetimleri arasında Afrika politikaları açısından büyük ölçüde bir süreklilik gözlemlenmiş, ancak geleneksel stratejik ilgisizlik Trump döneminde zirveye ulaşmıştır. Bu süreçte, Çin ve Rusya ile rekabet Afrika politikasında giderek daha merkezi bir mesele haline gelmiştir. 2017 ve 2018 yıllarında Trump yönetimi, Afrika politikasında büyük ölçüde önceki yaklaşımları sürdürmüş, ancak Çin ve Rusya ile küresel güç mücadelesi giderek daha belirgin hale gelmiştir. ABD, Çin'in Kuşak ve Yol Girişimi ile rekabet edebilmek amacıyla Afrika ile ticaret ve yatırım ilişkilerini artırma taahhüdünde bulunmuş, ancak yeterli fon sağlanamaması nedeniyle bu hedefler büyük ölçüde gerçekleştirilememiştir. Bu dönemde, Trump yönetimi ABD'nin kıtadaki askerî varlığını azaltmaya yönelik bir politika benimsemiş

ve 2020 yılının sonlarına doğru ABD birliklerinin Somali'den çekilmesine karar vermiştir. Bu doğrultuda, ABD'nin Afrika'daki askerî personel sayısı 2017'de 5.000'in biraz üzerinde iken, 2021 itibarıyla 1.200-1.300 seviyelerine kadar gerilemiştir. Trump yönetimi, John Bolton'un öncülüğünde Afrika'nın ekonomik kalkınmasını destekleme yönünde söylemler geliştirmiş olsa da, bu söylemler yönetim politikalarında somut bir karşılık bulamamıştır. Trump, dış yardım bütçelerinde %30 oranında kesinti talep etmiş, ancak ABD Kongresi, partiler üstü bir uzlaşa ile bu talebi reddetmiştir. Bununla birlikte, Trump yönetimi, Afrika politikalarını yardım programları yerine özel yatırımlar aracılığıyla şekillendirme konusunda Kongre'yi ikna etmeyi başarmıştır. Ancak, Trump dönemi boyunca ABD-Afrika ticaret hacmi hedeflenen seviyelere ulaşamamış ve hatta dönemin ilk yıllarında ticaret dengesi Afrika ülkeleri lehine artış göstermiştir. (Bkz. Tablo 2).

Tablo 2

Trump Döneminde ABD-Afrika Ticaret Hacmi (Milyar Dolar)

Yıl	İhracat (Milyar Dolar)	İthalat (Milyar Dolar)	Ticaret Dengesi (Milyar Dolar)	Ticaret Hacmi (Milyar Dolar)
2017	22.0663	33.4101	-11.3438	55.4764
2018	26.0583	35.8038	-9.7455	61.8621
2019	26.7221	30.2135	-3.4914	56.9356
2020	21.9377	23.7338	-1.7961	45.1315

Kaynak: (Aydın, 2021, s. 180)

Trump dönemi ABD Afrika ilişkilerinin önemli bir başka boyutu da ABD dış yardım dinamiklerinde karşılaştığımız değişikliklerdir. Bilindiği gibi, ABD yıllık 50 milyar dolarla dünyanın en büyük dış yardım sağlayıcısıdır (U.S. Agency for International Development [USAID], 2021). Amerikan Uluslararası Kalkınma Ajansı'nın sağladığı dış yardımlar, ABD'nin normatif dış politika yönelimlerine paralel olarak geliştirilen önemli araçlardandır. Son yıllarda basta Çin pek çok farklı büyük gücün uluslararası kalkınma yardımlarında yükselişe geçmesi ABD'nin kıtada politik ve askeri etkinliğini düşürmektedir.

Birinci Trump döneminde ABD dış yardım politikasına baktığımızda radikal sağcı ve küreselleşme karşıtı bir siyaset felsefesinin yansıması olarak yardımların azaldığını ve paranın 'daha bencil siyasi ve ekonomik amaçlara kaydırıldığını' görmek mümkündür. Örneğin, Trump dönemi ABD'nin BM Büyükelçisi Nikki Haley'e göre, ABD dış yardımının en büyük alıcılarından biri olan ve esas olarak HIV/AIDS'in önlenmesi için tahsis edilen Güney Afrika yardımlarına rağmen Güney Afrika hükümetinin BM'deki ABD pozisyonuna %82 oranında karşı oy kullandığını ve birçok kritik ABD çıkarına karşı son derece düşmanca bir ses olduğunu vurgulamıştır.³

Trump yönetiminin Afrika'ya yönelik stratejik ilgisizliği ve küçümseyici söylemleri, kıta ülkelerini farklı ittifak alternatifleri arayışına itmiş ve bu durum ABD'nin bölgedeki hâkimiyetini sarsan bir dinamik haline gelmiştir. Afrika ülkeleri, özellikle Washington'un dış politikada baskıcı ve tehditkâr söylemler benimsemesi karşısında alternatif güç odaklarına yönelme eğilimi göstermiştir. Bu durumun somut bir örneği, Trump'ın Aralık 2017'de Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda ABD'nin Kudüs'ü İsrail'in başkenti olarak tanıma kararını kınayan tasarıya oy veren ülkeleri açıkça tehdit etmesi olmuştur. Trump yönetimi, dış yardımları uluslararası pazarlık aracı olarak kullanmaktan çekinmemiş ve Afrika ülkelerine yönelik desteğini bu tür kararlarla ilişkilendirmiştir.

Benzer bir örnek 2025 yılında Güney Afrika'da düzenlenen G20 Zirvesi bağlamında yaşanmıştır. ABD, Güney Afrika'nın "topraklara el koyduğu" ve beyaz toprak sahiplerine "kötü muamele ettiği"

³ Devasa bir aygıt olan USAID ikinci Trump dönemi altında 23 Şubat 2025 itibarıyla kritik görevlerden veya özel olarak belirlenmiş programlardan sorumlu personel hariç olmak üzere, doğrudan işe aldığı tüm personelini dünya genelinde idari izne ayırmıştır. Bkz. <https://www.usaid.gov/>

gerekeciyle zirveye katılmama kararı almıştır. Bu bağlamda Trump, Güney Afrika'ya yönelik tüm fonları durdurduğunu açıklamış, Dışişleri Bakanı Marko Rubio ise Güney Afrika'nın "özel mülkleri tazminatsız kamulaştırdığını" ve G20'yi araçsallaştırdığını öne sürerek, "Benim görevim ABD'nin ulusal çıkarlarını korumak, vergi mükelleflerinin parasını boşa harcamak ya da Amerikan karışıklığını cesaretlendirmek değil" ifadeleriyle Washington'un yaklaşımını net bir şekilde ortaya koymuştur. Bu süreçte, Güney Afrika yönetimi ABD'nin bu politikalarını geri çekmesi için olağan diplomatik kanalların ötesinde bir hamlede bulunarak, sosyal medya platformu X'in sahibi ve köken itibarıyla Güney Afrikalı olan Elon Musk ile iletişime geçmek zorunda kalmıştır. Bu gelişme, Trump döneminde ABD-Afrika ilişkilerinin nasıl şekillendiğine ve ABD'nin dış politikasının Afrika ülkelerini farklı jeopolitik yönelimlere ittiğine dair çarpıcı bir örnek teşkil etmektedir (Turp, 2025).

Bu minvalde, Trump'ın ikinci döneminde nasıl bir Afrika siyaseti oluşacağı meçhuldür. Ancak ne tür politikalar izleyebileceğine dair ABD-Güney Afrika ilişkilerinde yaşanan son gelişme öğretici bir vaka sunmaktadır. Güney Afrika hükümetinin etnik azınlık Afrikanerlerin arazilerine tazminatsız el koymasına izin veren yeni bir yasası ABD yönetiminin büyük tepkisini çekmiştir. Yasa, aslında ülkede apartheid sonrası arazi dağılımını yeniden düzenlemeyi amaçlamıştır ancak birden bire ABD-Güney Afrika arasında devletlerarası bir krize dönüşmüştür. Güney Afrika Cumhurbaşkanı'nın arazi kamulaştırmalarının gerçekleşmediğini ve yasanın apartheid sonrası ırksal eşitsizlikleri gidermek için gerekli bir adım olduğunu savunması da tepkileri önleyememiştir. Beyaz Saray bu ülkedeki beyaz çiftçilere yönelik 'ayırıcı politikaları' ve 'insan hakları ihlallerini' gerekçe göstererek, yapılan tüm Amerikan yardımlarını durdurma kararı almıştır. Buna cevaben, Güney Afrikalı çiftçiler ve aileleri için ABD vatandaşlığına hızlı geçiş imkânı sağlayacak yeni bir düzenleme de başlatan Trump, Truth Social'da yayınlanan paylaşımında, 'Daha da ileri gidiyoruz, Güney Afrika'dan güvenlik nedeniyle ülkeden kaçmak isteyen her çiftçi (ailesiyle birlikte!), vatandaşlık için hızlı bir yol izlenerek Amerika Birleşik Devletleri'ne davet edilecek' diyebilmiştir (Reuters, 2025).

Gerçekten de ABD konuyla ilgili açıklamasında, Güney Afrika'nın ABD ve müttefiklerine karşı 'olumsuz tutum sergileme konusunda' sabıkalı olduğunu belirtmiş ve 'İsrail'e yönelik 7 Ekim terör saldırılarından sadece iki ay sonra Güney Afrika, Uluslararası Adalet Divanı'nda Hamas'ı değil İsrail'i soykırımla suçlamıştı. Ayrıca, Güney Afrika küresel terörizmi destekleyen İran ile bağlarını güçlendirmiştir' demiştir (Voice of America, 2025).

Bu İsrail yanlısı tavır, Trump'ın birinci dönemindeki Afrika yaklaşımının devam ettiğini göstermektedir. Örneğin Trump birinci döneminde, Fas ile yaptığı anlaşma kapsamında ve Fas'ın İsrail ile ilişkilerini normalleştirme karşılığında, süregelen ABD politikasını değiştirmiş ve 2020'de Fas'ın Batı Sahra'daki egemenlik iddialarını tanımış ve konsolosluk inşa etme sözü vermiştir. Bu sırada Dışişleri Bakanı Marco Rubio da karar tepki olarak, Kasım ayında Johannesburg'da yapılacak G20 zirvesine ABD'nin katılmayacağını bildirmiş ve 'Güney Afrika çok kötü şeyler yapıyor. Özel mülkiyeti kamulaştırıyor. G20'yi 'dayanışma, eşitlik ve sürdürülebilirliği' teşvik etmek için kullanıyor. Başka bir deyişle: DEI ve iklim değişikliği. Benim işim Amerika'nın ulusal çıkarlarını ilerletmektir, vergi mükelleflerinin parasını boşa harcamak ya da Amerikan karışıklığını körüklemek değil' demiştir (Voice of America, 2025).

Trump yönetiminin bu adımı neden attığı sorusunu daha iyi cevaplamak için birinci dönemde yukarıda bahsettiğimiz bazı dış politika örüntülerini hatırlamamız gerekir. Burada bakmamız gereken ilk dinamik, Trump'ın (siyaset-dışı) yakın çevresinin ABD dış politikasında artan tesiridir. Mezkûr yasa, Güney Afrika kökenli olan ve aslen beyaz azınlıktan bir ailenin çocuğu olan Elon Musk'ın tepkisini özellikle çekmiştir. Hatırlamak gerekir ki Musk, Trump'ın ikinci kez seçilmesinde önemli rol oynayan, (seçilmemiş olsa da) yeni kabinede kendine yer bulan dünyanın en zengin etkin iş insanlarından. Trump'ın Yahudi asıllı damadı Kushner'in Netanyahu ile olan yakın bağları ve ABD'nin genelde İsrail yanlısı politikaları Güney Afrika'ya yönelik tepkinin diğer kaynaklarından. Öte yandan, son aylarda Güney Afrika İsrail'in uluslararası hukuk nezdinde soykırımcı devlet olarak mahkûm edilmesinde başat

rol oynamış, Hamas'ı desteklemiş ve İran ile ilişkilerini güçlendirmiştir. Trump ise Şubat ayında Güney Afrika'nın müttefiki İsrail'e karşı Uluslararası Adalet Divanı'nda açtığı soykırım davasını onaylamadığını gerekçe göstererek, bu ülkeye yönelik tüm mali yardımları kesen bir başkanlık kararnamesi imzaladı. Her ne kadar Güney Afrika Dışişleri Bakanlığı, bu kararnamenin 'gerçeklere dayanmadığını ve Güney Afrika'nın derin ve acı dolu sömürgecilik ve apartheid tarihini tanımadığını' söylese de Trump yönetimi bu konuda geri adım atmamıştır (Singh & Holland, 2025).

Trump cephesinde ise durum farklı yorumlanmaktadır. Trump'ın Sahel bölgesi eski özel temsilcisi J. Peter Pham, Afrika ülkelerinin ABD pazarlarına gümrüksüz erişim sağlayan Afrika Büyüme ve Fırsat Yasası'nın yenilenmesini bu minvalde anahtar önemde bulmaktadır (Asadu, 2024). Ancak bu faydacı-tüccar yaklaşımının Afrika'da iki taraf için de 'kazan-kazan' durumunu güçlendirmesi zayıf bir ihtimaldir. Özellikle Çin ve Rusya'nın sahadaki baskın pozisyonu bu görüşün zıddı bir tablo çizmektedir. Bu tür ticari ilişkilerin sürdürülebilir olmadığı genelde bilinen bir konudur. Afrika ülkelerinin düzenleme kapsamındaki koşullara uyup uymadıkları veya süreç içinde ABD çıkarlarına zarar verip vermediği konusu ABD için Demokles'in kılıcı gibidir. Bu yasal düzenlemeler sadece Trump'ın kaprislerine bağlı da değildir. Zira, bu yasal düzenlemenin en büyük yararlanıcılarından biri olan Güney Afrika, 2023'te Biden döneminde Rusya'ya Ukrayna'daki savaşı için silah ve mühimmat sağlamakla suçlanmıştır (Asadu, 2024).

Özetle, Trump yönetiminin birinci döneminde Afrika politikasını şekillendiren üç temel dinamikten söz edilebilir. Birincisi, Trump yönetimi farklı bir yaklaşım benimsemiş olsa da, ABD Kongresi geleneksel politikaları büyük ölçüde sürdürmüş ve özellikle kalkınma ve ticaret alanlarında fon sağlamaya devam etmiştir. Kongre, kalkınma yardımları ve ticari iş birliklerine yönelik finansmanı kesme girişimlerine karşı direnç göstermiş ve iki partili bir uzlaşma çerçevesinde geleneksel dış yardım politikalarının devamlılığını sağlamıştır (Westcott, 2019, s. 737). İkincisi, Trump yönetimi Afrika politikasında belirgin ticari hedefler ortaya koymuş ve doğrudan ABD'ye fayda sağlamayan yardım ve güvenlik harcamalarını azaltma yoluna gitmiştir (Telci & Şefkatli, 2024). Bu çerçevede, ABD-Afrika ilişkileri daha fazla ekonomik fayda odaklı bir perspektife yönlendirilmiş, ancak bu hedeflerin önemli bir kısmı fon eksikliği nedeniyle gerçekleştirilememiştir (Telci & Şefkatli, 2024, s. 744). Üçüncüsü, Trump'ın dış politikada sıklıkla başvurduğu ve kişisel becerisi olarak lanse ettiği lider diplomasisi, Afrika özelinde başarısız olmuştur. Bunun temel nedeni, Trump'ın Afrika kıtasına yönelik küçümseyici ve olumsuz söylemleri olmuştur. Bu söylemler, kıtadaki birçok liderin Trump ile doğrudan diplomatik temas kurmaktan kaçınmasına ve bu tür bir ilişkilendirmenin kendi ülkelerinde tepki çekebileceğini göz önünde bulundurmalarına yol açmıştır. Sonuç olarak, Trump dönemi ABD-Afrika ilişkileri, kurumsal süreklilik, ekonomik fayda temelli yaklaşım ve lider diplomasisinin eksikliği bağlamında şekillenmiştir.

5. Sonuç

Afrika, tarihsel olarak ABD için stratejik öncelik taşıyan bir bölge olmaktan ziyade, sınırlı bir güvenlik meselesi olarak değerlendirilmiştir. Genelde ABD, Afrika kıtasını büyük güçler arasındaki rekabet bağlamında ele almış ve bu amaçla kıtadaki rakip aktörlerin etkisini sınırlandırmaya yönelik ekonomik ve dolaylı müdahalelerde bulunmuştur. Bu çalışmanın ortaya koyduğu üzere, Trump yönetimi döneminde ABD-Afrika ilişkileri stratejik ihmal ve milliyetçi/küreselleşme karşıtı politikalar ekseninde şekillenmiştir. Önceki yönetimlerin küreselci liberal dış politika perspektifine zıt olarak, izolasyonist milli çıkar yaklaşımı benimsenmiş ve bu da kıtanın ABD dış politikasında ve büyük güç rekabetinde geride kalmasına neden olmuştur. Trump'ın Afrika'ya yönelik dışlayıcı söylemleri ve kıtaya yönelik stratejik ilgisinin azalması, Çin ve Rusya'nın etkisini daha da artırmıştır.

Trump yönetimi, Çin'in Afrika'daki ekonomik ve siyasi nüfuzunun farkına varmış olmakla birlikte, bu durumu dengelemeye yönelik aldığı önlemler oldukça yetersiz kalmıştır. Küresel jeopolitik dengelerde yaşanan değişimlere etkin bir yanıt veremeyen ABD'nin kıtadaki etkisi giderek azalmıştır. Bu süreçte, Fransa'nın eski sömürgeleri üzerindeki nüfuzu iyice zayıflarken, Çin büyük altyapı projeleri ve ticaret

politikalarını uygulamış Rusya ise askerî darbeler yoluyla pek çok ülkede rejim değişikliğine gitmiştir. Trump yönetimi ise bu rekabete karşı etkili bir strateji geliştirememiştir. Sonuç olarak, Trump dönemi Afrika'yı ABD'nin küresel hiyerarşisinde marjinalleştirmiş ve bu durumun doğurduğu boşluk Fransa ve İngiltere gibi müttefikler tarafından değil, Çin ve Rusya gibi rakipler tarafından doldurulmuştur.

Özetle Afrika, mevcut liberal uluslararası düzenin işleyiş mekanizmaları içinde ABD açısından çoğunlukla bir yük veya çözülmesi gereken bir sorunlar bütünü olarak ele alınırken, Rusya ve Çin için ulusal çıkarlarını genişletmek adına stratejik bir fırsat alanı olarak görülmüştür. Tüm bunlar olurken, geçmiş dönemlerden farklı olarak günümüzde Afrikalı aktörler giderek artan şekilde liberal uluslararası düzeni sorgulamakta ve küresel düzeyde ikinci sınıf vatandaş muamelesi görmeyi reddetmektedir. Öte yandan, küresel siyasetin fayda odaklı bloklaşmalara yöneldiği mevcut konjonktürde, Afrika'nın kendi sorunlarını yalnızca ABD-Çin-Rusya arasındaki jeopolitik rekabet perspektifinden değerlendirmesi, kıtada istikrarsızlık ve çözümsüzlüğü artırmaktadır. Bu durumun farkında olan birçok Afrika ülkesi, değişen uluslararası sistemde kendi stratejilerini yeniden oluşturma yoluna gitmektedir. Bu süreç, Türkiye de dâhil olmak üzere kıta dışı aktörler açısından Afrika ile ilişkileri geliştirmek adına yeni fırsatlar sunmaktadır.

Kaynakça

- Arslan Özdel, F. E. (2024, Aralık 2). Afrika'da istenmeyen ülke: Fransa. *Anadolu Ajansı*. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/afrikada-istenmeyen-ulke-fransa/3410647>
- Asadu, C. (2024, Kasım 13). In Africa, meager expectations and some hopes for a second Trump presidency. *AP News*. <https://apnews.com/article/trump-africa-us-foreign-policy-947951d341e0fb0cca66308557991cae>
- Aydın, H. (2018). *Amerikan dış politikasında Afrika: Soğuk Savaş'tan Trump dönemine kadar*. Alelmas Yayıncılık.
- Aydın, H. (2021). Donald Trump döneminde ABD'nin Afrika politikası: Farklar, beklentiler ve gerçekler. *Cappadocia Journal of Area Studies*, 3(2), 190. <https://doi.org/10.38154/cjas.16>
- Balci, A. (2024). Drivers of Iran's Africa engagement: An analysis of high-level leadership visits. *Journal of Asian and African Studies*. Advance online publication. <https://doi.org/10.1177/00219096241291060>
- BBC News Türkçe. (2018, Ocak 12). Trump: "Bu bok çukuru ülkelere niye insan kabul ediyoruz?" <https://www.bbc.com/turkce/42657545>
- Bonilla-Silva, E. (2021). The racial folly of white liberals in Trump's America and beyond. İçinde S. D. Nilsen & S. E. Turner (Ed.), *White supremacy and the American media* (ss. 1–11). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003215172>
- Boon, K. (2017). President Trump and the future of multilateralism. *Emory International Law Review Recent Developments*, 31, 1075–1081.
- Brigety, R. (2018, Ağustos 28). A Post-American Africa. *Foreign Affairs*. <https://www.foreignaffairs.com/articles/africa/2018-08-28/post-american-africa>
- Carafano, J. J. (2021). The Trump doctrine and the institutions of the liberal international order. İçinde S. A. Renshon & P. Suedfeld (Ed.), *The Trump doctrine and the emerging international system* (ss. 99–125). Palgrave Macmillan.
- Chen, Y., & Kardaş, T. (2025). China in the Middle East: How China performs balancing strategy between Saudi Arabia and Iran. *Orient*, 66(1).
- Chin, J. J., & Bartos, H. (2024). Rethinking US Africa policy amid changing geopolitical realities. *The Strategist*, 7(2), 114–132. <https://doi.org/10.26153/tsw/52237>
- Cottam, M. (2021). Foreign policy decision making in the Trump administration: The Trump doctrine and the emerging international system. İçinde S. A. Renshon & P. Suedfeld (Ed.), *The Trump doctrine and the emerging international system* (ss. 129–153). Palgrave Macmillan.
- Devermont, J. (2022). *New US policy framework for the African century*. Center for Strategic and International Studies (CSIS).
- Devermont, J. (2024, Haziran 27). Africa needs more American involvement—Not less. *Foreign Affairs*. <https://www.foreignaffairs.com/africa/africa-needs-more-american-involvement-not-less>
- Diallo, T., & Peyton, N. (2023, Aralık 5). Mali and Niger revoke tax cooperation treaties with France. *Reuters*. <https://www.reuters.com/world/africa/mali-niger-revoke-tax-cooperation-treaties-with-france-2023-12-05/>
- Duman, Ö. (2022). ABD'nin Kuzey Afrika dış politikası: Donald Trump dönemi (2017–2021). *VI. Ortadoğu'da Siyaset ve Toplum Kongresi Tam Metin Kitapçığı – Sakarya*, 11–13 Kasım 2022, 75–91.

- Dursun, H. R. (2021). Understanding the failure of the Arab Maghreb Union: A critical constructivist account. *Journal of History Culture and Art Research*, 10(2), 26-38. <https://doi.org/10.7596/taksad.v10i2.3024>
- Erdağ, R. (2017). *Libya in the Arab Spring: From revolution to insecurity*. Palgrave Macmillan US. <https://doi.org/10.1057/978-1-137-58772-5>
- Ewokor, C., & Armstrong, K. (2024, Nisan 12). Russian troops arrive in Niger as military agreement begins. *BBC News*. <https://www.bbc.com/news/world-africa-68796359>
- Hesse, B. J. (2005). Celebrate or Hold Suspect? Bill Clinton and George W. Bush in Africa. *Journal of Contemporary African Studies*, 23(3), 334.
- Inwood, J., & Tacchi, J. (2024, Şubat 20). Wagner in Africa: How the Russian mercenary group has rebranded. *BBC News*. <https://www.bbc.com/news/world-africa-68322230>
- İnat, K., & Yıldız, M. (2021). Will the rise of China transform the international system? *Insight Turkey*, 23(4), 231-258. <https://doi.org/10.25253/99.2021234.13>
- Jervis, R., Gavin, F. J., Rovner, J., Labrosse, D. N., & Fujii, G. (Ed.). (2018). *Chaos in the liberal order: The Trump presidency and international politics in the twenty-first century*. Columbia University Press. <https://doi.org/10.7312/jerv18834>
- Kaplan, R. D. (1994, Şubat 1). The Coming Anarchy. *The Atlantic*. <https://www.theatlantic.com/magazine/archive/1994/02/the-coming-anarchy/304670/>
- Kardaş, T. (2017). Trump and the rise of the media-industrial complex in American politics. *Insight Turkey*, 19(3), 93-120. <https://doi.org/10.25253/99.2017193.08>
- Kardaş, T. (2019a, Şubat). Washington'da bilek güreşi. *Kriter*, (32). <https://kriterdergi.com/yazar/tuncaykardas/washingtonda-bilek-guresi>
- Kardaş, T. (2019b, Aralık). Trump yönetimindeki Amerika'da siyaset ve rasyonellik. *Kriter*, (41), 24-27. <https://kriterdergi.com/file/75/trump-yonetimindeki-amerikada-siyaset-ve-rasyonellik>
- Kardaş, T. (2021, Temmuz). Dünya siyasetinde büyük güç rekabetinin değişen doğası. *Kriter*, (59). <https://kriterdergi.com/dis-politika/dunya-siyasetinde-buyuk-guc-rekabetinin-degisen-dogasi>
- Melly, P. (2023, Ağustos 31). Gabon coup: Why young Africans are celebrating military takeovers. *BBC News*. <https://www.bbc.com/news/world-africa-66657571>
- Moloney, M., & Illa Issoufou, T. (2023, Temmuz 28). Niger coup: EU suspends security cooperation and budgetary aid. *BBC News*. <https://www.bbc.com/news/world-africa-66337767>
- Morgenthau, H. (1962). A Political Theory of Foreign Aid. *American Political Science Review*, 56(2), 301-309. <https://doi.org/10.2307/1952366>
- Naadi, T. (2024, Nisan 18). Burkina Faso's pro-Russia junta expels French diplomats. *BBC News*. <https://www.bbc.com/news/world-africa-68846771>
- Olugbuo, B. C. (2014). The African Union, the United Nations Security Council and the politicisation of international justice in Africa. *African Journal of Legal Studies*, 7(3), 351-379. <https://doi.org/10.1163/17087384-12342051>
- Özgür, B. (2022). *Bağımsızlık Savaşı'ndan otoritaryanizme: Cezayir'de askeri kontrolün inşası ve dönüşümü (1954-2014)* [Yayımlanmamış doktora tezi, Sakarya Üniversitesi].

- Özgür, B. (2024). Bouteflika's foreign policy in the service of Algeria's internal power struggle, 1999–2004. *The Middle East Journal*, 78(1), 35-52. <https://muse.jhu.edu/article/942884>
- Palacioğlu, T. (2021). *Dünyanın yeni rekabet sahnesi: Gelişen Afrika - Türkiye için fırsatlar, tehditler, rakipler*. Nobel.
- Prentice, A., & Coates, S. (2023, Mayıs 5). Burkina Faso interim leader hails Russia as a strategic ally. *Reuters*. <https://www.reuters.com/world/burkina-faso-interim-leader-hails-russia-strategically-2023-05-05/>
- Regilme, S. (2021). *Aid Imperium: United States Foreign Policy and Human Rights in Post-Cold War Southeast Asia*. University of Michigan Press. <https://doi.org/10.3998/mpub.12036762>
- Regilme, S. S. F. (2018). A human rights tragedy: Strategic localization of US foreign policy in Colombia. *International Relations*, 32(3), 343–365. <https://doi.org/10.1177/0047117818777830>
- Regilme, S. S. F. (2023). *Aid imperium: United States foreign policy and human rights in post-Cold War Southeast Asia*. University of Michigan Press.
- Reuters. (2025, Mart 7). ABD, Güney Afrika'ya tüm federal yardımları durduruyor, Trump söylüyor. <https://www.reuters.com/world/us-stopping-all-federal-funding-south-africa-trump-says-2025-03-07/>
- Sarı, B. (2012). Amerikan ulusal çıkarları ve Afrika. *Ankara Üniversitesi Afrika Çalışmaları Dergisi*, 1(2), 95-119.
- Sharman, J. C., & Zarakol, A. (2023). Global slavery in the making of states and international orders. *American Political Science Review*, 118, Article e2. <https://doi.org/10.1017/s0003055423000424>
- Singh, K., & Holland, S. (2025, Şubat 8). Trump signs order to cut funding for South Africa. *Reuters*. <https://www.reuters.com/world/us/trump-signs-executive-order-aimed-south-africa-white-house-official-says-2025-02-07/>
- Singh, R. S. (2021). The Trump, Bush, and Obama doctrines: A comparative analysis. İçinde S. A. Renshon & P. Suedfeld (Ed.), *The Trump doctrine and the emerging international system* (ss. 319-353). Palgrave Macmillan.
- Smith, J. (2003). *Cold war and Africa: A strategic perspective*. Oxford University Press.
- South Africa rejects "megaphone diplomacy" as Trump backs funding cut. (2025, Mart 7). *Reuters*. <https://www.reuters.com/world/us-stopping-all-federal-funding-south-africa-trump-says-2025-03-07/>
- Stremlau, J. J. (2022). *Early diagnosis of Trump's impact on U.S.–Africa relations and on sustainable democracy in the U.S. and Africa*. South African Institute of International Affairs.
- Taffet, J. (2012). *Foreign Aid as Foreign Policy: The Alliance for Progress in Latin America*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203941874>
- Taş Yetim, H., & Hazar, A. (2024). Beyond hedging: China's strategic 'outbidding' strategy in the semi-hierarchical Gulf region. *The Pacific Review*, 1-28. <https://doi.org/10.1080/09512748.2024.2414100>
- Telci, I. N., & Sefkatli, F. E. (2024). Between containment and degrading: Tracing U.S. policy toward Africa through strategic transformations in AFRICOM's counter-terrorism approach. *Studies in Conflict & Terrorism*, 1–19. <https://doi.org/10.1080/1057610X.2024.2386705>

- Thiers, C., & Wehner, L. E. (2022). The personality traits of populist leaders and their foreign policies: Hugo Chávez and Donald Trump. *International Studies Quarterly*, 66(1), Article sqab083. <https://doi.org/10.1093/isq/sqab083>
- Trump White House Archive. (2018, Aralık 13). The Trump Administration's new Africa strategy [Konuşma]. The Heritage Foundation. <https://trumpwhitehouse.archives.gov/briefings-statements/remarks-national-security-advisor-ambassador-john-r-bolton-trump-administrations-new-africa-strategy/>
- Turp, Ş. (2025, Şubat 6). ABD Dışişleri Bakanı Rubio, Güney Afrika'da düzenlenecek G20 Zirvesi'ne katılmayacağını açıkladı. *Anadolu Ajansı*. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/abd-disisleri-bakani-rubio-guney-afrikada-duzenlenecek-g20-zirvesine-katilmayacagini-acikladi/3473345>
- USAID. (2021). *Foreign aid explorer: The official record of U.S. foreign aid*. U.S. Agency for International Development.
- Voice of America. (2025, Mart 6). Trump Güney Afrika'da insan hakları ihlalleriyle mücadele ediyor. <https://editorials.voa.gov/a/trump-guney-afrikada-insan-haklari-ihlalleriyle-mucadele-ediyor/8001018.html>
- Walt, S. M. (2018). The Donald versus "The Blob". İçinde R. Jervis, F. Gavin, J. Rovner, & D. Labrosse (Ed.), *Chaos in the liberal order: The Trump presidency and international politics in the twenty-first century* (ss. 40-46). Columbia University Press. <https://doi.org/10.7312/jerv18834-005>
- Weinbaum, C., Shostak, M., Sachs, C., & Parachini, J. V. (2022). *Mapping Chinese and Russian military and security exports to Africa*. RAND Corporation. <https://www.rand.org/pubs/tools/TLA2045-3.html>
- Westcott, N. (2019). The Trump administration's Africa policy. *African Affairs*, 118(473), 737-749. <https://doi.org/10.1093/afraf/adz006>
- Yarhi-Milo, K. (2018). After credibility: American foreign policy in the Trump era. *Foreign Affairs*, 97(1), 68-77.
- Yıldız, M. (2022). Afrika'da büyük güç rekabeti: Çin'in 21. yüzyılda artan nüfuzu ve ABD'nin tepkisi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (72), 82. <https://doi.org/10.51290/dpusbe.1022895>

Makale Bilgi Formu

Çıkar Çatışması Bildirimi: Yazar tarafından potansiyel çıkar çatışması bildirilmemiştir.

Yapay Zeka Bildirimi: Bu makale yazılırken hiçbir yapay zeka aracı kullanılmamıştır.

İntihal Beyanı: Bu makale iThenticate tarafından taranmıştır.

Bagassu Turkii: Senegalese Transnational E-commerce and Social Networks between Dakar and Istanbul

Papa Sow 

Nordic Africa Institute, Uppsala,
Weden,
papa.sow@nai.uu.se,
ror.org/05q84se63



Received: 05.02.2025
Accepted: 21.04.2025
Available Online: 29.04.2025

Abstract: This paper analyzes the forms of agencies, social networks, and transnational e-commerce between Dakar and İstanbul, and the people involved, including migrants, GPs –gratis passengers, grouping networks, and traders. First, it considers the recent economic “charm offensive” by the Turkish state with a view to expanding into the “open African market” at diplomatic, industrial, and commercial levels; then, it describes relations between Türkiye and Senegal. After that, it discusses the visa policy between the two countries, before reviewing the literature on African migration, in general, and Senegalese migration to Türkiye, in particular; and mobility between Senegal and Türkiye, to and from cities such as İstanbul and İzmir. Finally, the paper analyzes the transnational mobility of Senegalese traders. Interviews were carried out in the Senegalese capital Dakar, where most Turkish products transit before being distributed within Senegal or to neighboring countries. The interviews mainly focused on traders who travel back and forth between Dakar and İstanbul, GPs-, and Senegalese businesspeople. Using the power of social networks such as Viber, WhatsApp, and Facebook, they regularly trade with Türkiye while residing in Senegal: indeed, some of them never leave the country.

Keywords: Transnational Mobility, E-commerce, Senegalese Migrants, Gratis Passengers

1. Introduction

Over the past two decades, with the globalization of mobility, Türkiye’s main cities—Ankara, İstanbul and İzmir—have become major hubs for international migration (Şaul, 2014). Between 2000 and 2005, Türkiye experienced noticeable economic growth (Dany, 2012). This encouraged migration from all over the world; but today, following economic turmoil and social unrest, entering Türkiye is becoming increasingly difficult for most African migrants.

Türkiye has been at the center of the debate on immigration in Europe since its official request for accession to the European Union. It has become a gateway to the European continent. To contain migration, the European Union signed an agreement with Türkiye in 2016, whereby Türkiye committed to accept the return of migrants who had crossed the border from Türkiye into Greece. Since then, relations with Brussels have soured; the European Union accuses Türkiye of not respecting the agreement despite the enormous funds allocated to it to contain migration pressures flowing mainly from Western Asia (the Middle East) and Africa. Türkiye’s visa policy is relatively lenient, unlike the policies of its European neighbors, which require travelers to complete never-ending documentation and a humiliating obstacle course before being granted permission to enter.

A new era of strategic diplomacy, “neo-Ottomanism” (“*Yeni Osmanlılık*”) (Lea, 2021) seeks to promote greater political engagement between Türkiye and countries that were part of or influenced by the Ottoman Empire, such as those in the Eastern Mediterranean. Although it was born during the Cold War, neo-Ottomanism is today associated with the expansionist foreign policy of President Recep Tayyip Erdoğan. Turkish elite political orientations as well as strategic considerations are determinant elements that have revived Turkish interest in Africa (Donelli, 2020). To a great extent, neo-Ottomanism consists of strengthening diplomatic relations with certain African states including Kenya, Nigeria (Suter, 2017), and, in particular, Senegal, where Türkiye’s presence is notable in cooperation activities that include construction of major infrastructure, such as universities, conference centers, and sports

stadiums. While some have described Türkiye's relations with Africa as "expansion strategies" (Mbabia, 2011), others speak of "geo-economic maneuvers" (Isreb et al., 2021). The fact remains that Türkiye is respected on the African continent. This image presents a real advantage for the growth of its diplomatic, military, commercial, cultural, sporting, and educational relations.

Turkish-Senegalese cooperation also extends to defense, security, and culture. The construction of a Turkish cultural center is planned for Senegal in the coming years. In 2017, the Turkish government regularized more than 1,400 Senegalese living in Türkiye (Chahed, 2017). Many Senegalese traders and social network entrepreneurs, especially women, who have long traded with Spain (via Las Palmas) have seized the opportunity since the mid-2000s to take business trips to İstanbul, or to promote trade exchanges between the two countries without even leaving Senegal. This has not only changed the landscape of Senegalese migration to Europe but has also allowed certain types of traders to specialize in Turkish imports, commonly known as *bagassu Turkii* in Senegal, such as cosmetics, household accessories, clothing, and technology (cell phones).

2. Methods

The paper uses mixed methods, alongside interviews with well-established traders in Senegal, and gratis passengers, who travel back and forth between İstanbul and Dakar. Around 20 in-depth interviews were undertaken in person in Dakar in 2020 before the Covid-19 pandemic, and by phone with former gratis passengers who have settled in Türkiye. The interviews are followed by a desk brief review of the available literature, based on recent works and news media, and an analysis of migration trends between the two countries.

Drawing on agency and social solidarity network theories, the paper seeks to better understand the linkages between migration, religious ties, and entrepreneurship in the era of digital revolution and social networks. We understand "agency" as the capacity of individuals, proxies, and people collectively to have the power and resources to fulfill their potential (Hewson, 2010). Agents act individually at micro-level, or collectively through social solidarity networks (Dietz & Burns, 1992), which are key tools for e-commerce within structuring migratory contexts (Senegal and Türkiye).

As a Sahelian country, Senegal represents a subregional geographic area with different social, environmental, demographic, and cultural realities. In focusing on Senegal, the intention is to not consider other African countries and their relations with Türkiye. Common characteristics can be found in the migration dynamics, deployment, and engagement of diaspora organizations, and development of business entrepreneurship between Türkiye and West African countries. Benin, Côte d'Ivoire, Nigeria and Togo, for example, have strong diplomatic relations with Türkiye. But what makes the people of Senegal move is not necessarily what makes other West Africans move, and vice versa, so perceptions, migration networks, and entrepreneurship models may open to different analysis. We are therefore very aware that the particular case of Senegal is far from being representative of the whole of Africa, which remains a universe with different realities and contexts from one country to another. However, Senegal, perhaps like many other countries in the Economic Community of West African States subregion, has long-standing relations with Türkiye.

This paper also seeks to contribute to scientific debate, and to renewing the literature on new routes and migratory experiences of the Senegalese, specifically those between Senegal and Türkiye; the positive and negative impacts on the national economies of both countries are also of importance. The validity of the contribution this paper makes depends on the quality of the data collected and produced, the interpretations they allow, and the knowledge acquired during the literature search and interpretation of survey data. Several data sources were consulted, including searches of specialized databases such as at Senegal's National Statistical and Demographic Agency (ANSD), Senegalese and Turkish news media, Facebook pages of migrant organizations in both Türkiye and Senegal, scholarly

works on Africans or Senegalese in Türkiye, etc. We also reviewed semi-structured individual interviews with migrants, gratis passengers, entrepreneurs, traders, institutional actors, etc., all based in Dakar; this allowed us to better understand the importance of their roles as dynamic actors in the transnational exchange and mobility between Senegal and Türkiye.

3. GPs Connection with Senegalese Sufi Brotherhoods

Most of the participants in this study often belonged to the Muridiyya and Tijaniyya Sufi Muslim brotherhoods. Sheikh Amadou Bamba is the founder of the Muridiyya branch in Senegal (Diop, 1980). The Tijaniyya branch in Senegal (Coulon, 1985, 1988, 1991) is subdivided into multiple ramifications, one of the most important of which is in the holy city of Tivaoune, where Seydi El Hadji Malick Sy founded the Tijaniyya brotherhood at the beginning of the 20th century. The Tijaniyya “Tivaounian” is today the most widespread Islamic school of thought in Senegal. Among the diaspora, the Muridiyya branch is more dynamic and influential. The reign of the caliphs, religious leaders—who are the true power brokers for the devoted disciples—is familial, even clannish, gerontocratic, and highly hierarchical. The sons of the founders lead the spiritual and family lineage. Devoted disciples of these two main brotherhoods run most of these agencies. Their sprawling networks knit together religion and the transnational economy. The success of the Muridiyya and Tijaniyya brotherhoods and their connected agencies in Türkiye, as elsewhere, lies in its ability to manage proximity—a way of life imbued with values with a deep syncretism—and emergencies, but also in its model of self-organization, its own symbolic identification often based on a solid commercial system (Şaul, 2014).

The sheikhs (*seriñ* in Wolof, or marabouts), “canonized” by the great caliphs based in Touba and Tivaoune, remain the main “messengers” throughout the global Senegalese diaspora. In Türkiye, they are often the ones who mobilize disciples and reactivate the universal community of Muslims in the diaspora. This is done firstly through their individual visits to the *taalibé* (disciples) and then collectively when groups of the *taalibé* visit the marabouts at their *daal*, the place where they receive disciples. During their unceasing comings and goings abroad, the marabout-messengers – facilitating the communication – are responsible for collecting *adiya* (donations by devoted disciples) and thus remain centers of spiritual power, also advising on the benefits of sharing economic activities.

In immigrant contexts, marabouts are thus the most capable of setting up *dahira*, groups of disciples organized based on religion and/or villages of origin, one of whose main objectives is to fight against total assimilation of foreign values and the loss of religious identity (Sow, 2004). These organizational cells provide *adiya* to help one another during times of (emotional) pain or religious celebrations. They contribute to living costs and help with the repatriation of bodies of the deceased, and perform *hassaid* ceremonies—recitals of poems on the philosophical works of the founding caliphs. They also support one another in times of mourning, and during baptisms and other celebratory events (Sow & Tete, 2007). The sense of solidarity among individual Muridiyya and the Tijaniyya disciples is even stronger since it is closely related to the image of the community in a broader sense. This is the result of religious and economic model (Salem, 1983) of the Muridiyya movement, for example, which historically has operated in countries such as France, Spain, and Italy (Sow, 2004). The spiritual visits of these guides are a kind of “counter-secularization.” The spiritual visits helps bring the devoted disciples closer to Muridiyya and Tijaniyya Sufi philosophy.

In Senegal, as elsewhere, all brotherhoods are hierarchical and follow complex systems of intermediation. Indeed, whether they belong to the Tijaniyya or the Muridiyya brotherhoods, this intermediation between God and the disciples is fully practiced. It is therefore through intermediation that the main connection between the caliph, the marabouts, and the devoted disciples of the diaspora is built. The marabout-messengers constantly remind the *taalibé* of their duty of obedience to islam and to the caliphs. Thus, an international network of solidarity is created that often revolves around the

Grand Magal, an important annual religious festival that brings together disciples from across the diaspora in the holy city of Touba. The logic of gaining status and prestige assigns specific tasks and responsibilities to each disciple or group of disciples. Each knows what he or she must do. Anything that is not done in line with this religious network is automatically disapproved of and could potentially subject the disciple to exclusion from the community.

4. Türkiye's New "Charm Offensive" Towards Africa: Diplomacy, Industry, and Trade

Since the end of the 1990s, with the "Opening up to Africa Policy" (Akca, 2019; Balcı, 2024) Türkiye has been trying to maintain a stronghold in Africa, first in North Africa, but above all in the Horn of Africa (in Ethiopia, Somalia, and Sudan) (Telci & Yimer, 2024). Turkish diplomacy's Africa Action Plan, adopted in 1998, has also turned toward West Africa (Djamanca & Çağlar, 2024). For example, Ankara donated US\$5 million to the now defunct G5 Sahel counterterrorism force in 2018 (Dedet, 2021). Turkish diplomacy is now well established across almost the entire African continent, with a well-run policy of openness to Africa. The originality of this less conditional openness is based on the Turkish state's reliance on three fundamental pillars: humanitarian aid, politics, and economic cooperation. The year 2005 was proclaimed "Year of Africa" in Türkiye, and in 2008 the African Union designated Türkiye as a "strategic partner." The diplomatic offensive is partly due to President Erdoğan being the first Turkish leader to really take an interest in Africa. Erdoğan has made more than 36 trips to African countries since his election in 2014 – always accompanied by business leaders. On his initiative, the Third Türkiye-Africa Partnership Summit was organized in İstanbul on December 17-18, 2021, at which an action plan for the period 2022-2026 was agreed on between Türkiye and the many African leaders in attendance (Dönmez, 2021).

The diplomatic and economic-strategic success story is a result of Türkiye's policy of pragmatism—the "diplomacy of leadership"—devoid of the moralizing of other Western powers in Africa. This political pragmatism, which Telci and Yimer (2024) term "hard power-soft power-smart power," also often plays on the sympathy of and sense of Muslim fraternity among certain West African countries, and on an anti-colonialist disposition. Türkiye also boasts of never having colonized any people in sub-Saharan Africa, unlike the predatory European powers of the 18th and 19th centuries. Türkiye's current strategy is discreet and effective, and has enabled the country to increase its presence in Africa. The charm offensive is flourishing, with embassies multiplying across the continent (to more than 40 by 2022). The flagship company Turkish Airlines operates flights to more than 60 African cities. In addition, expanding influence through international cooperation, the Turkish Agency for Cooperation and Development (TIKA) has more than 20 offices in Africa, including one in Dakar; and the state-funded Turkish Maarif Foundation operates schools throughout Africa.

One take into account is the quality of the prices of Turkish products, especially in the construction industry and interior decoration. Some African buyers and entrepreneurs speak of "European quality at Asian prices"—and therefore accessible prices. The turnover of Turkish exports to Africa was around US\$15 billion in 2020. Moreover, in terms of development projects, according to the Turkish Economic Policy Institute (TEPAV), the Turkish government has invested more than US\$70 billion in 1,150 projects in Africa over the past 15 years (Schwikowski & Tiassou, 2021). Turkish companies supply the African market with steel for construction, furniture, spare parts, etc. Meanwhile, alongside minerals and energy resources, in West Africa, for example, Turkish buyers are purchasing wood, cashew nuts, shea butter, cocoa, fish products, etc. In Senegal, Türkiye is mainly involved in the fields of large-scale infrastructure, education, humanitarian assistance, agriculture, the environmental services, culture and security, and also trade.

5. Türkiye-Senegal Cooperation

Cooperation and diplomatic relations between Senegal and Türkiye go back to 1900 when an honorary consulate was opened in Dakar to preserve the contacts established with İstanbul (Bendhaou, 2022). The first Turkish ambassador was posted to Senegal in 1963; the first Senegalese embassy opened in Türkiye in 2006. Senegal ranks third after Egypt and Tunisia in terms of visits by Turkish leaders between 1989 and 2022 (Balci, 2024, p. 68). Senegal offers enormous potential for various products such as cotton, fishery resources, cereals, fruits, skins, etc., which are all exported to Türkiye. Former Senegalese President Macky Sall described relations between the two countries as “old relations with a solid and diversified legal framework which affect areas as varied as political consultations, infrastructure, energy: agriculture, education, water, transport, environment, industry, commerce, culture and defense” (Africanews, 2022).

The website of the Senegalese Embassy in Türkiye lists seven reasons why Senegal should interest Turkish investors (Ambassade de Sénégal en Turquie, n.d.a): the country's stability and openness; infrastructure; quality of human resources; growing economy, thanks to Dakar port and Blaise Diagne Airport, an international hub; legal incentive; fiscal framework; and finally, but importantly, privileged access to regional markets and improving living standards. In 2021, the volume of commercial, industrial, and investment exchanges between the two countries reached more than US\$540 million compared with more than US\$91 million in 2008 (Djamanca & Çağlar, 2024, p. 112).

In 2020, the two countries signed agreements in the fields of education, sports, and disaster management, among others; and in early 2022, on media and communications, security, maritime issues, young people, and job creation (Kaplan, 2022). In March 2022, 17 technical, scientific, and economic cooperation agreements were ratified (SenePlus, 2022). Until now the trade balance between the two countries has been in Senegal's favor; but tax advantages for Turkish companies established in Senegal favor Türkiye more than Senegal (SenePlus, 2020).

According to the Senegalese Agency for the Promotion of Exports (ASEPEX), in terms of the legal framework for trade (ASEPEX, 2016), the two countries are governed by World Trade Organization agreements, and have mutually agreed on the most favored nation clause. Turkish exports to Senegal benefit from the common external tariff of the West African Economic and Monetary Union (UEMOA). As members of the Organisation of the Islamic Cooperation (OIC), the two countries benefit from a broad framework of economic and commercial cooperation through the Standing Committee for Economic and Commercial Cooperation of the OIC (COMCEC) through economic and commercial relationships. In addition, a system of trade preferences has been established between member states that aims to encourage intra-OIC trade and identifies products that are eligible for preferential tax reductions. This legal framework not only strengthens cooperation between Türkiye and Senegal, but also forges strong links between the various other states belonging to the OIC.

Another element that boosts trade between the two countries is based on the reciprocal visa policy. Regarding Senegal, since April 20, 2011, the Turkish Embassy in Dakar has published a first note titled: “A new procedure for the issuance of a short-stay visa valid for a single entry for businessmen from sub-Saharan African countries at İstanbul airport.” Permission to enter Turkish territory was, curiously, conditioned by the fact that Senegalese/sub-Saharan travelers would have to travel “to Istanbul with the airline Turkish Airlines; businessmen from sub-Saharan African countries (would) be able to obtain a short-stay visa valid for a single entry upon arrival at Istanbul Atatürk Airport” (www.turkeyvisagovt.org, n.d.). Such an assertion shows the desire of the Turkish government to open its space to trade and the free movement of goods and a certain category of people such as the “businessmen”.

For Senegalese Türkiye currently offers a range of types of visas—family, medical, sports, student—which can be requested via consular services or the Turkish e-visa system. Visas “for tourism or business” as well transit visas can be obtained.

For Turkish travelers to Senegal, Senegal offers six visa options, four of which are important for Turkish people: business, work, education, and tourism.

6. Other African and Senegalese Communities in Türkiye and İstanbul

The community of Africans has been growing in Türkiye since the 1990s. Communities from the Democratic Republic of Congo, Ethiopia, Ghana, Kenya, Nigeria, Senegal, Somalia, and Sudan are all well represented (Kaplan, 2015). Nigerians are known in commerce and textiles, Ghanaians in restaurants, Cameroonians in clothing, and Ugandans in textile workshops. The Senegalese excel in street peddling, also called the underground economy, selling watches and spare automobile parts; they also run hairdressing salons and work in shoemaking workshops.

West and Central African migration, above all, is primarily a middle-class phenomenon, composed of urban traders and white-collar workers (Şaul, 2014). Studies on sub-Saharan African migrants and asylum seekers in Türkiye undertaken by Öcal (2005), and later by Brewer and Yüksek (2006), investigate the diversity of migrants’ backgrounds, and the lack of opportunities and social services in İstanbul. Based on ethnographic research in Kumkapı in İstanbul between 2012 and 2013, Biehl (2014) studies the diversification, and urban and local histories of migrants, as well as their socioeconomic development and housing conditions. Şaul and Pelican (2014) see African international migrants as purposeful and resourceful people seeking to realize their aspirations through mobility in Türkiye. According to Şimşek and Salman (2019), Africans use clever subterfuge to survive despite the harsh conditions they often face. Binaté (2019, 2021, 2022) focuses on the circulation of products “made in Türkiye,” in an entrepreneurial dynamic between Türkiye and West Africa, mainly Côte d’Ivoire, and also on the mobility and skills of African students in Türkiye.

In the early 1990s and mid-2000s, Türkiye became a transit country for Africans traveling to Europe, the Gulf countries, in particular Dubai, and China, more specifically Guangzhou (Diallo, 2014). With the tightening of entry requirements to Europe, some remained stuck in Türkiye, later settling and gradually integrating (De Clerck, 2013).

Statistics on the number of Senegalese present on Turkish soil vary. According to sources from the General Directorate of Security (Emniyet Genel Müdürlüğü), in 2011 more than 5,500 Senegalese entered Turkish territory and 4,479 left (Toksoz, et al., 2012, p. 88). It is difficult to find current data but given the circular migration between Dakar and Turkish cities, and the dynamics of Senegalese organizations in Türkiye (Fédération des Sénégalais de la Turquie, n.d.), and mobilization through humanitarian donations (DakarActu, 2020), we estimate that several thousand Senegalese live in and/or pass through Turkish territory.

By the end of the 2000s, a few researchers were endeavoring to study the trajectories of Senegalese established in several Turkish cities. De Clerck (2013, 2015), for example, looks at the Senegalese presence through an analysis of migration and migrants’ aspirations to “transit” through Greece to other European countries. As for Senegalese, their aspirations to join other European countries may change. De Clerck (2013, p. 54) asserts that:

“There are Senegalese migrants who have been living in Turkey for more than 10 years, found a job and learned Turkish, which are all aspects of a process of settlement. These conclusions therefore corroborate an attitude of acknowledgment towards the presence of sub-Saharan African migrants in Turkey on both an academic and political level.”

Part of the Senegalese community outside Senegal is therefore now well established in Türkiye, especially Senegalese students—of whom there are currently more than a thousand throughout the country—who sell African products in the markets and Turkish bazaars. In November 2017, an organization of Senegalese graduates from Turkish universities was created in Senegal, which works to deepen relations between the two countries in the fields of culture and education.

This Senegalese community, above all the Muridiyya brotherhood, is mainly active in trade: they sell itinerantly, especially in the historic district in the heart of the city of İstanbul. They are based in the districts of Fatih-Nisancı or Eminönü, but also in Taksim or in Fatih—where there are Senegalese restaurants and coffeehouses like Café Touba—and in several areas such as Aksaray, Findikzade, Çapa, and Vatan Caddesi. İstanbul is a commercial city, and those who live there are active in the sale of watches and electronic products; they also sell counterfeit perfumes they source from Turks or Syrians. They sell their goods around restaurants and other places frequented by tourists in İstanbul, selling statuettes, trinkets, and gadgets of all kinds, but also African clothes made from wax print fabrics.

7. Mobility of Senegalese Between İstanbul and Dakar, the E-commerce Boom, and Transnational Economic Networks

7.1. İstanbul/Dakar gratis passengers and Turkish transhippers

Traders who are well established in Senegal go back and forth between Türkiye and Senegal. The traders interviewed said they had chosen İstanbul as a wholesale supply center because of the high cost of travel to China and also visa problems with China. Chinese products, like Turkish ones or those from the Middle East, can easily be found in İstanbul and in several cities in Türkiye—Izmir, Konya, and Kayseri. The Senegalese “*are known as diligent and dedicated traders*” (Interview with Samba Sarr, Dakar, January 3, 2020); according to Ndiaye (2020), “the Senegalese nevertheless enjoy a good reputation in Türkiye.”

In the district of Fatih, some Senegalese work as freight “shippers,” “informal postal workers,” (Diop, 2015) or gratis passengers, with reference to flight companies’ free tickets or preferential rates, and—by extension—carriers of tax-free parcels to Senegal and other African countries. We differentiate them from the *kargo* migrants, who transport large quantities of goods and products by boat or via the overland Mediterranean route through Spain, Morocco, and Mauritania to reach Senegal. Gratis passengers or GPs, carrying smaller quantities, take the plane as their means of transport. But they can also often send the rest of their goods by boat or overland through the *kargo* migrants. Given the current absence in Senegal of major distribution giants such as Amazon, Cdiscount, or Ebay, GPs are on the increase, and have become a source of great competition for e-commerce companies with their constant back-and-forth between Türkiye and Senegal. The round-trip dynamics they have developed between Dakar and İstanbul rely on the fact that they benefit from preferential rates for plane tickets. They have succeeded in setting up a paid parcel transport system based on their baggage allowance. It is a well-oiled system, moreover, which has its “*codes, rules with benchmarks and pricing which can change all the time depending on the weight of the goods, the high cost of freight*” (Interview with Alassane Diop, Dakar, January 3, 2020). Nowadays, men and women of all ages invest in the profession of GPs, which was formerly undertaken by women of a certain age. They often do not just carry their own luggage; they also transport luggage for other people who ask for their service. The goods and products transported are from Senegal and elsewhere in West and Central Africa.

Unlike normal passengers who cannot exceed the authorized 43kg, GPs can carry up to 100kg per trip, often with 50% reductions on their fares because of travel offers and loyalty cards with companies such as Turkish Airlines and Air Algérie. GPs have the option of carrying additional baggage to be charged as cargo. Thus, thanks to their frequent flights, they continue to accumulate loyalty points, which sometimes allow them to obtain free tickets. In this environment of permanent transactions, they are

known as GPs *commerçants* (traders), doing the job full-time, sometimes with an entrepreneurial management strategy, and regularly taking two to three return flights per month:

“On the Dakar-İstanbul route, Gratis passengers can earn between 550,000 CFA francs (€800) and 1,180,000 CFA francs (€1,800) net per month ... but certain constraints would still have to be faced: flight changes, the voracity of Senegalese customs officers, customers who do not respect delivery times, missing addresses and wasting a lot of time” (Interview with Arame Ba, Parcelles Assainies, Dakar, January 6, 2020).

Some GP, although they pay taxes on arrival, also take advantage of the fact that their parents often work for certain airlines or at airports in Senegal. The deficiencies of the postal parcel services in Senegal, which have been mired in huge financial scandals in recent years (Press Afrik, 2022), have ended up boosting the activities of the Senegalese diaspora in Türkiye. Thanks to GP, journey times between Senegal and Türkiye have been reduced and the Senegalese diaspora in Türkiye has never been so close to Senegal.

All these elements contribute to give more visibility to GP, who have now become key players in transnational networks, facilitating private economic cooperation that is often based on religious ties. GPs, as other circular migrants, have also mastered digital technology (Kılıç & Bodur, 2024). Most reservations are often made from Türkiye or Senegal via social network groups on WhatsApp, Viber, Facebook, and Telegram, which gratis passengers have created in response to a need. Word of mouth and recommendations by GP customer networks also have an impact and allow them not only to garner more new customers, but also to retain old ones. The reliability of the GPs, their seniority (indicated by their date of registration on the platforms that sell GPs services), the number of times their offers of service are posted on the same platforms, and ratings and feedback left by customers are all assets that help them to build a solid customer database. For parcel shipments, the technique is simple: if a customer based in İstanbul, for example, wants to send a parcel, all they have to do is contact the GPs by registering on the online platform or contacting them via the particular social network. Once the GPs has collected the parcel and been paid, the recipient in Senegal can expect to collect it within 24 hours or the time it takes to fly from İstanbul to Dakar. Using social networks, the movement of the GPs and the package can be tracked in real time.

A kind of trust between diaspora customers and GPs has therefore built up over the years thanks to express services, often of purchases made online of goods from Dakar:

“With Türkiye, our compatriots, especially women, have become more specialized in online shopping. Most of my customers shop at Storetirc.com which also has premises in Dakar. But if they cannot find the products they are looking for in Dakar, it is often me who brings them from İstanbul. It is simple, they just need customers to have an account in Storetirc.com and they can shop online quickly ... It is not just cosmetics and clothes that are sold online. For example, materials for construction, herbal teas from Turkish producers such as Caykur and Marmarabirlik are also appreciated by Senegalese. But that often comes by boat order or large cargo plane freight and in addition the Turks have their representatives in Senegal. Jolofcargo.com (created in 2011) that is also a Senegalese-Turkish company is there for heavy freight by boat and by road. We are modest. We bring what we can bring with our 100kg. No more than that” (Interview with Salimata Fall, Dakar, January 3, 2020).

Arame Ba, one of the GPs interviewed, says she carries papers or sensitive objects of great value to Dakar or İstanbul, such as court resolutions, and authorizations for banking operations for people who have their savings accounts domiciled in Senegal. Pay slips, marriage certificates, powers of attorney, etc. are other documents that are often sent from Dakar to İstanbul. The shipment of these valuable documents shows how much trust exists between Arame and her customers, but also contributes to building a solid customer portfolio among the diaspora and the GPs. But there are also risks:

“Ah yes, the risks exist. If the luggage gets lost, says Arame, I am the one who reimburses in full ... it has not happened to me a lot, but it must be said that it has happened to me once! I also rented a room at the Parcelles Assainies quarter in Dakar, where I store the departure and arrival packages ... because I do not want people to come and collect the packages at my place ... just to avoid surprises. When it comes to business, the welcome is always better in the office than at home!” (Interview with Arame Ba, Parcelles Assainies, Dakar, January 6, 2020).

7.2. Bagassu Turkii vs. “Made in China” via transnational e-commerce and social networking

Since the mid-1990s, “Made in China” goods have conquered the hearts of Senegalese consumers and traders. They are easy to find in Senegal thanks in particular to their availability and low prices. In the heart of the city of Dakar, the Pétersen and Centenaire districts have become the Senegalese “China Town” with shops that are well established and sometimes managed by Chinese. All the gadgets in the world, technological equipment (telephones, electronic devices, etc.) and women’s accessories (necklaces, earrings, bracelets) seem to have landed in these two districts of the city. Small Senegalese wholesalers no longer need to go to China for supplies; they find what they need nearby: toys, clothing, trinkets, phone accessories. Practically every product seems to be “Made in China,” supplied by Chinese wholesalers who fill the port of Dakar with several dozen containers each month. The arrival of the Chinese in Dakar has given boost to retail trade, but above all to itinerant sales. This commerce allows small traders to buy supplies from the Chinese shops for resale in the downtown of the city center or in more distant districts of the capital Dakar.

However, Chinese trade cannot meet all of the demand; some large Senegalese wholesalers are obliged to shuttle between Dakar and China to obtain wholesale supplies. The bargain of Chinese products has encouraged the Senegalese to adopt items that are easy to obtain, but which have also contributed to the birth of a new social class of traders whose incomes are modest:

“With Chinese products, 15,000 CFA francs is enough to dress with all the accessories, whereas with local materials or those imported from France, you need a lump sum of 50,000 CFA francs for complete top-of-the-range clothing. It is therefore expensive and that is why Chinese products suit us because they are *ndimbel njaabot*—in Wolof: “products accessible to modest families” (Interview with Fatou Dème, Dakar, March 14, 2020).

Chinese products, in Senegal, are especially popular with young girls who manage to stock up locally—with bodysuits, earrings and necklaces, tights, dresses, pumps, etc.—at insignificant prices. Proximity to major markets and shopping malls that excel in retail has also boosted the Chinese products. The “local Chinese market in Senegal” has multiplied the number of jobs in the so-called informal sector, which is dominated by the followers of the Muridiyya and Tijaniyya brotherhoods. It has reinforced the migratory dynamics of the Senegalese diaspora and traders established in China. Few still go back and forth between Senegal and China.

But “Made in China” goods face stiff competition from “Made in Türkiye” goods, which are gaining ground year on year in Senegal. Several factors can explain the Senegalese switch toward Turkish products: the Turkish authorities’ policy of rapprochement with Africa since 2005; the “grouping” system – several GP gathering money in a common pot to buy or send goods –; round trips made by GPs, which only take six hours to connect Dakar to İstanbul; and the increase in the number of flights between Dakar and İstanbul offered by Turkish Airlines. Added to that, Turkish e-commerce in Senegal has grown based on orders for goods by Senegalese traders to supply the Turkish market. Conversely, Turkish traders, referred to in this paper as “transshippers,” already have large goods warehouses in almost all major cities in Senegal. The rapid dispatch of Turkish products often brought by road via Spain, Morocco, and Mauritania; the tightening of the Chinese visa policy; and, last but not least, the dynamism of the

Senegalese Muridiyya diaspora in Türkiye, which has also helped to develop trade, are all elements that have strengthened the rapprochement between Senegal and Türkiye.

Products of Turkish origin, often called *bagassu Turkii* in Senegal, are “Made in China.” For various reasons, Senegalese traders are beginning to source their supplies from Türkiye that previously have mainly come from China, Europe, or the UAE, especially Dubai. Speculation in Turkish products is blowing up on social networks. It is difficult to open Facebook, Viber, or WhatsApp without coming across an advertisement for products from Türkiye. Telephones, school stationery, dishes, sportswear, bags, clothing, shoes, and kitchen utensils are among the most popular products. Demand especially increased because of the Covid-19 pandemic, during which time China was isolated. Taking advantage of this unfortunate situation, Senegalese traders, most of them followers of the Muridiyya brotherhoods, turned to the Senegal-Türkiye axis using social networks, especially since some traders claimed that Turkish products were better quality. The Muridiyya followers, who excel in trade between Türkiye and Senegal, also take advantage of the Grand Magal religious festival, when an open market is organized annually in Touba, where they showcase their new products. From Touba, goods and products are distributed throughout the country. During the pandemic, the devoted disciples of the Muridiyya brotherhood residing in İstanbul were the most active in mobilizing donations and solidarity actions for Senegalese affected by the pandemic in Türkiye, and toward Senegal and the holy city of Touba, in particular.

However, those who still specialize in Chinese products continue to assert that China can supply all goods of all levels of quality. Each trader therefore chooses the quality that suits them. Some interviewees insisted that for traders who sell large quantities, the Chinese market is much more advantageous.

But Turkish e-commerce has experienced a dazzling surge of interest:

“With Türkiye, orders arrive at the most in four days if it is with freight. With the GPs (gratis passengers), it is less than two days, and the arrival is announced in advance; during the Covid-19 pandemic, it had almost become difficult to receive the luggage imported from China which took at least a month before being shipped” (Interview with Maréme Séne, Dakar, December 27, 2021).

“We no longer travel as we did with China. You place your orders with your contacts on site in İstanbul, in my case I have a friend who lives there, and then I receive them in record time. No need to wait a month like with China before. For me WhatsApp and Facebook are gifts of God; they allow you to do everything and even see the goods you want and choose the models and new brands” (Interview with Mamadou Diouf, Dakar, December 28, 2021).

With Turkish products, alongside GPs and large freight transported by road and boat, a new breed of street peddlers, boosted by social networks, has been born. These are the professionals of the grouping system, the name by which they are known in Senegal. Most have created their businesses and start-ups on Facebook, Viber, and WhatsApp, using these digital channels to their advantage. The system works by the “forwarders” first creating two WhatsApp accounts or Facebook profiles – one to communicate with all the members of the group and another for posts that list the items to be ordered. A single grouping network can have more than 180 members. The WhatsApp or Facebook link thus created is sent to immediate contacts or acquaintances who, in turn, forward them to other contacts, and so on.

The objective is to bring in as many buyers as possible for orders, then the sales quota can be determined. For example, for a purchase of 100 pairs of shoes at factory price, the quotas might be set at a minimum of 10 pairs of shoes per order; this avoids orders for only one or two pairs and promotes bulk orders allowing them to make large profit. Once the full quota of 100 pairs has been reached and the money sent with the supporting documents (at least 50% of each group member’s order’ to be paid via local and fast platforms for sending money, such as Orange Money or Wave in Senegal), the list is

published for verification and checking; then, the order is closed. Money is sent to Türkiye via GPs, Western Union, Ria, or other international money transfer platforms. The person who receives the money in Türkiye places the order, makes the purchase, and sends the purchased goods to Senegal by freight or via gratis passengers.

In Istanbul and other Turkish cities, Senegalese migrants have made this business their living. Their activities consist of acting as intermediaries between the focal point agents in Senegal and the major Turkish suppliers. They are a kind of “beaters” (in French: *rabatteurs*) or order managers, trustworthy, and connoisseurs of the Turkish market, who inform the focal point agents” who remain in Senegal about the quality of products, and the cheapest Turkish suppliers who are offering sales and reduced prices, but also and above all, about the most reliable GPs and freight companies. These migrant “beaters,” many of them digital aces, compete in Türkiye with other nationalities such as Syrians, Iraqis, and Iranians who have also invested in the “beater” system landscape. They are in constant contact with the focal point agents in Senegal and try to provide them with good advice. They are often paid per order. Many focal point agents say the system in Türkiye is less expensive (1kg of freight costs less than 4,000 CFA francs) than China. In Turkish e-commerce the cost of purchases of goods usually already includes the cost of shipping.

Another advantage for buyers is that they can track their order in real time from its departure to arrival at its final destination because the focal point agents are in communication with their clients all the time via WhatsApp. To give clients confidence, focal point agents often post photos of the items ordered and try to answer all the questions clients might have. One of their objectives is to build customer loyalty for their grouping network; the focal point agent is therefore required not only to preach the good word, but also to manage customers who are in too much of a hurry. Most focal point agents have never set foot in Türkiye; some have relatives in Türkiye and others travel long distances—once a year—to visit their suppliers. According to our interviewees, thousands of people engage in grouping practices and among this population are many focal point agents who say they have never left Senegal. Nowadays the most dynamic and remarkable focal point agents are on Tik Tok, the relays are more dynamic and remarkable via TikTok.

Alongside the e-commerce boom’s turn toward Türkiye, a subtle fraud system is gaining ground. The accessibility of the market for Turkish products and their diversity has brought thousands of people into the sector who are often not trained in commerce, who seek immediate profit, and who have taken advantage of the opening of this market. The risk is that the market will become saturated and deal a severe blow to business. A focal point agent interviewed by the daily newspaper *Fédior* (2020) warned:

“Orders are pouring in, Turkish suppliers are rubbing their hands. But today, the market is starting to deteriorate. Products of dubious quality begin to flood it. Novices do not realize it, but the bubble will burst very soon...there are even traders who import lower quality products from China, which are much cheaper, and make their customers believe that they come from Türkiye.”

8. Discussion

This paper opens four avenues for reflection that merit further analysis. Firstly, it would be interesting to carry out complete studies on the volume of goods and products shipped from Senegal to Türkiye, and vice versa, but also to profile and map those who transport them, and to know how much they earn per year. Far from being a way to control their earnings and their savings, the Senegalese and Turkish states, for example, would be better able to support them through the creation of new jobs. It could show the overall turnover of the GPs and Kargo sectors, the Turkish transshippers, and the rising new social media entrepreneurs who trade frequently but never leave Senegal.

Secondly, the e-commerce sector developed by social network entrepreneurs, and often linked to the Muridiyya and Tijaniyya Sufi brotherhoods, is not well known in Senegal, but it generates informal

market. This understudied and little-known niche rightly or wrongly labeled “informal,” deserves greater consideration since it has not only contributed to lower the cost of goods on local markets for consumers but has also made *bagassu Turkii* more widely available in Senegal.

Thirdly, the markets and exchanges that revolve around *bagassu Turkii* are diversely interpreted. Dissatisfaction is visible among local artisans who accuse the *bagassu Turkii* of having contributed to putting a brake on local textile production and creative skills. Several Senegalese artisans—shoemakers, jewelers, tailors—told us, for example, that Turkish products—shoes, leather bags, and clothes, above all—are serious competition for certain local products. The more elaborate and refined *bagassu Turkii* sell easily on the Senegalese market because of their affordable prices, unlike local products that are handmade and often require many hours of work. Such a complaint also deserves to be taken seriously by the Senegalese state. What will happen, for example, when the big distribution giants such as Amazon enter the Senegalese market? Will we face the total disappearance of these local skills, GPs, social media entrepreneurs, and even, by extension, Turkish transhippers?

Fourthly, short-term circular migration—*allers-retours*—is often very neglected in migration studies but constitutes a relevant endogenous solution between rich and low-income countries. By favoring this form of migration, to the detriment of long-stay migration, which can pose more problems for the receiving countries, it is not only possible to boost the economies of low-income countries through migrants’ dynamism, but also to deploy their expertise and skills. Over time, this will build institutional capacity and improve migration policies, legal frameworks, and regulations. It could help to make the mobility of people and goods between states more of a win-win solution and gradually dissipate the fear that currently dominates the political debate over international migration.

9. Conclusion

Diplomatic relations between Senegal and Türkiye date back a long time. The first Turkish honorary consulate was established in Dakar 125 years ago. Formerly treated by Africans as a transit country to Europe, Türkiye is now a destination country in its own right, for Senegalese in particular. Thousands of Senegalese—their exact numbers are still unknown—live and work there and make regular exchanges with their country of origin. In mapping their network dynamics, the cities where we note their presence are Ankara, where Senegal has its embassy; and İstanbul, İzmir, Malatya, Kayseri, and Konya, where there are honorary consulates. İstanbul, city of great bazaars, and Türkiye’s economic center, seems to favor the development of Senegalese commercial activities, and most traders appear to have strong ties with the Senegalese Muridiyya and Tijaniyya Sufi brotherhoods.

According to the interviewees, most Senegalese in Türkiye have taken up residence in İstanbul. They weave a wide web of relations between Dakar and the rest of Senegal, and certain districts of İstanbul. The Senegalese community is well established there, with its own activities and religious organizations, which are partly based on the dynamics of the GPs who maintain an umbilical link between Türkiye and Senegal. However, life in Turkey is not straightforward for them. A worrying situation was noted in 2023 when Turkish police carried out incessant checks on the Senegalese and other Africans, sometimes harassing them at their workplaces and on public transport (Tif TV, 2023). In the wake of these repressive policies, 100 people were arrested, with 70 repatriated. The Federation of Senegalese in Türkiye warned the Senegalese state of some of the problems they were currently facing in Türkiye: precarity, physical/verbal abuses in the rental of apartments, abusive imprisonment, exorbitant payments for the renewal of residence permits, etc.

Despite their local roots in many Turkish cities, many Senegalese also continue to use Türkiye as a transit country—and İstanbul as a transit city—on their way to the Gulf region: Saudi Arabia, and UAE, especially Dubai. Thanks to Turkish Airlines and its preferential rates for loyal customers, the route to Arabia is still at the heart of the mobility of Senegalese who have long developed exchanges of all kinds

with the Gulf countries. But this surge toward the Gulf countries is surely coming to a major turning point in the history of Senegalese migration, thanks to the introduction of Turkish products in Senegal. Indeed, a huge market for Turkish products is penetrating the country's economic fabric, given the share of traders who have started to professionalize or specialize in so-called *bagassu Turkii*.

China, the UAE, and now Türkiye seem to have become the new commercial hubs for Senegalese traders, for whom these countries have become real international supplier markets. Of these, Türkiye seems to attract the most Senegalese migrants, GPs, and new social network entrepreneurs. The emergence of the new type of "informal postal workers" represented by GPs who regularly travel back and forth between Türkiye and Senegal, and the reciprocity and flexibility of visa policies, and the shorter distance between Türkiye and Senegal—compared with China, for example, which is still a major supplier, nonetheless—are assets that boost relations between the two countries. In addition, the frequency of the service offered by Turkish Airlines, high cost of certain European products, drastic restrictions on entering the European Union's Schengen area, boom in Turkish e-commerce, and number of Senegalese involved in e-commerce who never leave Senegal, have ended up making Türkiye more accessible and open as a destination country.

This paper has demonstrated that GPs, Turkish transhippers, and social network entrepreneurs based in Senegal, with strong religious links, and who exchange large volumes of goods between Dakar and İstanbul, represent a new form of relationship between certain African countries and Türkiye. Beyond the difficulties they entail, these relationships should be highlighted as forum for exchange of knowledge, experience, and skills between the Senegalese diaspora, Turkish transhippers, and people in Senegal.

A new era seems to be opening up for transnational trade and African markets; key to this are digital entrepreneurs who have shown a real capacity to adapt in the face of institutional and logistical problems: the tightening of restrictions on entry to European countries, high prices for goods and freight from certain countries, long wait times for deliveries. The activities of GPs, by opening up their services to a varied clientele in Turkish cities and the big cities of Senegal, thus mark a means of encounter and conviviality that mutually enriches commercial exchanges.

References

- Africanews. (2022, February 21). Le Sénégal et la Turquie engagés à booster leurs échanges. <https://fr.africanews.com/2022/02/22/le-senegal-et-la-turquie-engages-a-booster-leurs-echanges/>
- Akca, A. (2019). Neo-Ottomanism: Turkey's foreign policy approach to Africa. *New Perspectives in Foreign Policy*, 17, 1-23. <https://www.csis.org/analysis/new-perspectives-foreign-policy-issue-17>
- Amar, M. (2020, January 29). Turquie-Sénégal, le commerce inéquitable. *SenePlus*. <https://www.seneplus.com/economie/turquie-senegal-le-commerce-inequitable>
- Ambassade de Sénégal en Turquie. (n.d.-a). Les sept raisons. http://senegalbuyukciligi.com/tr/invest/seven_reasons
- Ambassade de Sénégal en Turquie. (n.d.-b). Visa. http://senegalbuyukciligi.com/tr/consular/visa_registration
- Balcı, A. (2024). Determinants of Türkiye's relations with Africa: Insights from high-level leader visits. *Turkish Journal of African Studies*, 1(1), 64-90.
- Bendhaou, F. (2022, February 13). Interview de Ahmet Kavas, Ambassadeur de Turquie à Dakar-Sénégal. *Anadolu Ajansı*. <https://www.aa.com.tr/fr/afrique/ahmet-kavas-nous-saluons-les-percentageC3%A9es-%C3%A9conomiques-de-lafrique/2501802>
- Biehl, K. S. (2014). *Exploring migration, diversification and urban transformation in contemporary Istanbul: The case of Kumkapı* [MMG Working Paper 14-11]. Max-Planck Institute for the Study of Religious and Ethnic Diversity.
- Binaté, I. (2019). La présence turque en Côte d'Ivoire contemporaine: Entreprises transnationales au service de l'éducation, l'humanitaire et L'Islam. *Revue Canadienne des études Africaines*, 53(2), 215-233.
- Binaté, I. (2021). Les étudiants ouest-africains en Turquie: Mobilité estudiantine et circulation de compétences. *Diasporas*, 37, 103-120.
- Binaté, I. (2022). Les produits Made in Turkey en Afrique de l'Ouest. Acteurs, circulations et dynamique entrepreneuriale des jeunes. *Afrique(s) en mouvement*.
- Brewer, K. T., & Yüксеker, D. (2006). *A survey on African migrants and asylum seekers in Istanbul*. Migration Research Program at Koç University (MiReKoc).
- Chahed, N. (2017, October 31). La Turquie décide de régulariser 1444 Sénégalais vivant sur son sol; selon un communiqué de l'Ambassade du Sénégal à Ankara. *Anadolu Ajansı*. <https://www.aa.com.tr/fr/turquie/la-turquie-d%C3%A9cide-de-r%C3%A9gulariser-1444-s%C3%A9n%C3%A9galais-vivant-sur-son-sol/952781>
- Coulon, C. (1985). Prophets of God or of history? Muslim messianic movements and anti-colonialism in Senegal. In W. Van Binsbergen & M. Schofferleers (Eds.), *Theoretical explorations in African religion* (pp. 346-366). Routledge and Keegan Paul.
- Coulon, C. (1988). *Charisma and brotherhood in African Islam*. Clarendon Press.
- Coulon, C. (1991). Les réformistes, les marabouts et l'état au Sénégal. In *Les Musulmans et le pouvoir en Afrique noire* (pp. 91-106). Karthala.

- DakarActu. (2020, June 18). Mobilisation des Sénégalais en Turquie. https://www.dakaractu.com/Turquie-Des-Senegalais-se-sont-mobilises-contre-la-Covid-19_a189771.html
- Dany, F. (2012, August 1). La Turquie, nouveau hub des migrations clandestines vers l'Europe? *Anatoli*. <https://doi.org/10.4000/anatoli.442>
- De Clerck, H. M-L. (2013). Sub-Saharan African migrants in Turkey: A case study on Senegalese migrants in Istanbul. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 68(1), 39-58.
- De Clerck, H. M-L. (2015). Europe is no longer the only 'El Dorado' for sub-Saharan Africans: The case of contemporary Senegalese migration to Turkey. *Migration and Development*, 4(2), 272-290. <https://doi.org/10.1080/21632324.2015.1022086>
- Dedet, J. (2021, November 28). Turquie-Afrique. L'offensive de charme de Recep Tayyip Erdogan. *Jeune Afrique*. <https://www.jeuneafrique.com/1262863/politique/turquie-afrique-loffensive-de-charme-de-recep-tayyip-erdogan/>
- Diallo, A. (2014). Yakaar, Dakar-Dubaï-Guangzhou: Trajectoires des commerçantes de Dakar. *Revue Tiers Monde*, 1(217), 97-112. <https://doi.org/10.3917/rtm.217.0097>
- Dietz, T., & Burns, T. (1992). Human agency and the evolutionary dynamics of culture. *Acta Sociologica*, 35(3), 187-200.
- Diop, M. (2015, January 29). Dans l'univers des « GP », les factrices clandestines entre Paris et Dakar. *Le Monde Afrique*. https://www.lemonde.fr/afrique/article/2015/01/30/dans-l-univers-des-gp-les-facteurs-clandestins-entre-paris-et-dakar_4567083_3212.html
- Diop, M-C. (1980). *La confrérie mouride: Organisation politique et mode d'implantation urbaine* [Doctoral dissertation, Université de Lyon II].
- Djamanca, A., & Çağlar, A. (2024). *Türkiye and West Africa relations: Senegal, Ivory Coast, Niger and Guinea-Bissau*. Transnational Press London.
- Doğuş, Ş., & Salman, Y. (2019). *Çabuk çabuk: İstanbul'daki Afrikalılar – Africans in İstanbul*. Pencere Yayınları.
- Dönmez, Ü. (2021, December 31). 3e Sommet de Partenariat Turquie-Afrique: Des ambitions confortées l'Agence Anadolu a interrogé des spécialistes de l'Afrique sur l'état et évolution des relations turco-africaines au cours des années passées. *Anadolu Ajansı*. <https://www.aa.com.tr/fr/turquie/3e-sommet-de-partenariat-turquie-afrique-des-ambitions-confort%C3%A9es/2461644>
- Donelli, F. (2020). *Turkey in Africa: Turkey's strategic involvement in sub-Saharan Africa*. I.B. Tauris, Bloomsbury Publishing.
- Fédération des Sénégalais de la Turquie. (n.d.). *Home* [Facebook page]. <https://www.facebook.com/people/F%C3%A9d%C3%A9ration-Des-S%C3%A9n%C3%A9galais-De-La-Turquie/100064422832831/>
- Fédior, O. (2020, December 20). Sénégal: Vente de vêtements et accessoires – Quand le « made in Turkey » bouscule le « made in China ». *Le Soleil*. <https://fr.allafrica.com/stories/202012280646.html>
- Hewson, M. (2010). Agency. In A. Mills, G. Durepos, & E. Wiebe (Eds.), *Encyclopedia of case study research* (pp. 13-17). SAGE Publications, Inc.
- Isreb, D., Le Noane, V., Mascheroni, P., & Nemiri, M. (2021). *Les manœuvres géoéconomiques de la Turquie* [Report]. Ecole de Guerre Economique.

- Kaplan, M. (2015, March 20). Going cold Turkey: African migrants in Istanbul see hopes turn sour. *The New Humanitarian*. <https://www.thenewhumanitarian.org/report/101259/going-cold-turkey-african-migrants-istanbul-see-hopes-turn-sour>
- Kaplan, E. (2022, February 22). Cinq accords bilatéraux signés entre le Sénégal et la Turquie. *Anadolu Ajansı*. <https://www.aa.com.tr/fr/afrique/cinq-accords-bilat%C3%A9raux-sign%C3%A9s-entre-le-s%C3%A9n%C3%A9gal-et-la-turquie/2510404>
- Kılıç, M. A., & Bodur, M. Y. (2024). Between empowerment and surveillance: Forced migration and information and communication technologies. *Humanitas - Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(23), 287-312. <https://doi.org/10.20304/humanitas.1388211>
- L'Agence Sénégalaise de Promotion des Exportations (ASEPEX). (2016). *Fiche pays Turquie*.
- Lea, R. D. V. (2021). *Les paradoxes du nationalisme turc: La construction de l'identité de 1869 au néo-ottomanisme de Recep Erdogan*. L'Harmattan.
- Mbabia, O. (2011). Ankara en Afrique: Stratégies d'expansion. *Outre-Terre*, 3(29), 107-119.
- Migration from Sub-Saharan Africa to Türkiye and Mediterranean Basin. (2022). *Annotated bibliography: Sub-Saharan African migration to Turkey*. African Migration Research Project, Istanbul Ticaret University. <https://afrmig2tr.com/en/recourses/annotated-bibliography-sub-saharan-african-migration-to-turkey/>
- Mosaic Visa. (n.d.). *Bienvenue à Mosaic Visa*. <https://mosaicvisa.com/senegal/>
- Ndiaye, Z. (2020, September 13). A la rencontre des Sénégalais en Turquie. *Dakar-Echo.com*. <https://www.dakar-echo.com/a-la-rencontre-des-senegalais-vivant-en-turquie/>
- Öcal, A. (2005). *Les migrants issus de l'Afrique noire à İstanbul* [Unpublished undergraduate thesis]. Galatasaray University, Department of Sociology.
- Salem, G. (1983). De la brousse sénégalaise au Boul'Mich: Le système commercial mouride en France. *Cahiers d'Études africaines*, 81-83, 267-283.
- Şaul, M. (2014). A different kargo: Sub-Saharan migrants in Istanbul and African commerce. *Urban Anthropology*, 43(1-3).
- Şaul, M., & Pelican, M. (2014). Global African entrepreneurs: A new research perspective on contemporary African migration. *Urban Anthropology*, 43(1-3), 1-16.
- Schwikowski, M., & Tiassou, K. (2021, December 17). La Turquie en quête de nouveaux marchés en Afrique. *DW.com*. <https://www.dw.com/fr/la-turquie-en-qu%C3%AAtte-de-nouveaux-march%C3%A9s-en-afrique/a-60174878>
- SenePlus. (2022, March 23). Vers la ratification de 17 accords de coopération entre Dakar et Ankara. <https://www.seneplus.com/developpement/vers-la-ratification-de-17-accords-de-cooperation-entre-dakar-et>
- Sow, P. (2004). Prácticas transnacionales y espacios de acción – wáar – de los senegaleses en España. In Á. Escrivá & N. Ribas (Eds.), *Migración y desarrollo* (pp. 235-254). CSIC-Politeya.
- Sow, P., & Tete, K. (2007). *African popular savings and fundraising in Catalonia, Spain: Types and forms of underground economy* [Report]. Fundació Jaume Bofill.
- Suter, B. (2017). Migration and the formation of transnational economic networks between Africa and Turkey: The socio-economic establishment of migrants in situ and in mobility. *African and Black Diaspora: An International Journal*, 10(3), 313-326. <https://doi.org/10.1080/17528631.2016.1157931>

- Telci, İ. N., & Yimer, N. A. (2024). Middle power engagement in subregions: Understanding Türkiye's foreign policy towards Horn of Africa. *Turkish Journal of African Studies*, 1(1), 32-45.
- Tif TV. (2023, July 6). *Les Sénégalais vivant en Turquie sonnent l'alerte aux autorités suite aux abus et harcèlements* [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=4C_R2PkGjpA
- Toksoz, G., Erdoğan, S., & Kaska, S. (2012). *Irregular labour migration in Turkey and situation of migrant workers in the labour market*. International Organization for Migration.
- Toure, N. F. (2022, June 1). Scandale Poste Finances: La société civile apporte son soutien au SNTPT et appelle à la mobilisation générale. *Press Afrik*. https://www.pressafrik.com/Scandale-Poste-Finances-la-societe-civile-apporte-son-soutien-au-SNTPT-et-appelle-a-la-mobilisation-generale_a242717.html
- Visasturkey.com. (n.d.). *Visa pour la Turquie pour les Sénégalais. Visa pour voyager en Turquie depuis le Sénégal*. <https://apply.joinsherpa.com/visa/turkiye/senegalese-citizens?language=fr-CA>
- www.turkeyvisagovt.org. (n.d.). *Ambassade de Turquie à Dakar. Nouvelle procédure pour la délivrance d'un visa pour les hommes d'affaires des pays d'Afrique subsahariens*. <https://www.turkeyvisagovt.org/fr/turkey-visa-eligibility/senegalese-citizens>

Article Information Form

Conflict of Interest Disclosure: No potential conflict of interest was declared by the author.

Artificial Intelligence Statement: No artificial intelligence tools were used while writing this article.

Plagiarism Statement: This article has been scanned by iThenticate.

Afrika'da Bölgesel Güvenlik ve Teori: Boko Haram, ISWAP, ISGS, JNIM, AQIM, Eş Şebab

Recep Tayyip Gürler 

Sakarya University, The Middle East
Institute, Sakarya, Türkiye,
rtgurler@sakarya.edu.tr,
ror.org/04ttw109

Geliş Tarihi/Received: 13.03.2025
Kabul Tarihi/Accepted: 14.04.2025
Yayınlanma Tarihi/ Available Online:
29.04.2025

Kitap Bilgileri/Book Information

Yazar/Author: Osman Türk

Yayınevi/Publisher: Nobel Bilimsel Eserler

Basım Yılı/Year of Publication: 2024

Sayfa Sayısı/Number of Pages: 205

Osman Türk tarafından 2024 yılında kaleme alınan eser uluslararası ilişkiler alanında son yıllarda gittikçe önemli bir konuma yükselen Afrika kıtasındaki terör örgütlerini ele almaktadır. Toplamda altı bölümden oluşan eserin ilk bölümü Afrika'da terörün seyrini inceleyen tarihi bir arka plan sunmaktadır. Bu bölümde ayrıca Afrika Çalışmaları alanına dair de kısa bir literatür tanıtımı yapılmaktadır. Afrika üzerine yapılan çalışmaların köle ticaretinden başlayarak sömürge düzenine uzanan bir geçmişi olduğunu ifade eden bölüm bu çalışmalardaki belli başlı sorunlara değinmektedir. Yazara göre yapılan çalışmaların büyük ölçüde Afrikalı olmayan ve Batılı görüşe hâkim kişiler tarafından kaleme alınmış olması, daha çok Afrika'nın geri kalmış yönlerine odaklanılması ve nedensel tanımlamayı öne çıkaran metodolojilerin nadiren kullanılması bu sorunların başında gelmektedir.

Bununla birlikte yazar Afrika üzerine yapılan çalışmalarda karşılaşılan zorluklara da yer vermektedir. Bu zorluklardan ilki Afrika'ya geniş bir perspektiften bakarken yaşanan sorunlardır. Buna göre çalışmalara ya Batı perspektifinden bakılmakta ya bütün sorunları Batı kaynaklı görerek Afrika'nın iç dinamikleri hesaba katılmamakta ya da Afrika'daki sorunları romantik bakış açısıyla ele alarak esas problemler ıskalanmaktadır. Diğer bir zorluk ise Afrika'da saha çalışmasının zorluklarına yöneliktir. Burada Afrika'da sayısı tespit edilemeyecek kadar çok dil ve lehçenin olması mikro düzeyde alan çalışması yapılmasının önündeki en büyük zorluk olarak ön plana çıkmaktadır. Ayrıca bölgede ölümcül düzeyde salgın hastalıkların fazla olması da saha çalışmalarını zorlaştıran bir diğer unsurdur. Bahsedilen bu zorluklara rağmen yazar çeşitli görevler vasıtasıyla bölgeye sıkça ziyaret düzenlemiştir. Bu ziyaretler sonucu elde edilen gözlem ve deneyimler sayesinde eser yazarın kendi deyimiyle "yalnızca bir literatür taramasından ibaret" olmanın ötesine geçmiştir.

Yazarın kitabın ilk bölümünde değindiği bir diğer önemli konu Afrika'da terörizmin gelişim seyridir. David Rapoport'tan yola çıkarak bir dönemleştirme yapan yazar bölgede terörizmin dört önemli evreden geçtiğini ifade etmektedir. Buna göre 1880-1920 yılları arasındaki "anarşist dalga" ilk evredir. İkinci evre Birinci Dünya Savaşı sonrası başlayıp 1960 yılına kadar "sömürge karşıtı" olarak ortaya çıkan grupların faaliyeti ile devam etmiştir. Üçüncü evre Vietnam Savaşı'nın yol açtığı yeni sol dalga şiddet faaliyetlerinin Afrika'ya yansması ile 1979 yılına kadar sürmüştür. Son dalga ise 1979 yılından başlayıp 2001'de zirveye çıkan "dini temelli" şiddet dalgasıdır. Samel M. Makinda'nın da benzer bir yaklaşımla dört farklı gruba ayırdığı bölgesel terör seyri vardır. İlki; Afrika'daki sömürge düzenine karşı girişilen milliyetçi direniş hareketleri, ikincisi; bağımsızlığını yeni kazanan Afrika ülkelerinde ortaya çıkan iç savaşlar, üçüncüsü; Ortadoğu kaynaklı terör faaliyetlerinin Afrika'ya sıçraması ve dördüncüsü; el-Kaide ile başlayan küresel terör örgütlerinin Afrika'da varlıklarını artırmasıdır.

Cite as (APA 7): Gürler, R. T. (2025). Osman Türk, Afrika'da bölgesel güvenlik ve teori: Boko Haram, ISWAP, ISGS, JNIM, AQIM, Eş Şebab, Nobel Bilimsel Eserler. *Turkish Journal of African Studies*, 2(1), 84-86.

Yazar, Afrika'da genişleyen terör örgütlerini anlattığı bu kitabını Bölgesel Güvenlik Kompleksi Teorisi (BGKT) çerçevesinde ele alarak deskriptif bir çalışmanın ötesine geçirmiştir. Kopenhag Okulu'nun uluslararası ilişkiler disiplinine ve güvenlik alanına yaptığı katkılardan kısaca bahseden yazar ardından çalışmasının ana teorik kısmını oluşturan BGKT'yi ayrıntılı biçimde ele almaktadır. BGKT'nin bölgesel güvenlik sorunlarının nasıl şekillendiğine ve bu sorunların birbirleri ile nasıl etkileşimde bulunduğuna odaklanması yazarın Sahel ve Afrika Boynuzu bölgelerindeki güvenlik sorunsalına sağlam bir çerçeve oluşturmaktadır.

Kitabın üçüncü bölümünde yine bir tarihsel arka plan bizleri karşılamaktadır. Bu sefer Afrika'nın kolonyal geçmişine odaklanan yazar Coğrafi Keşifler'den başlayıp günümüze kadar mikro bir "Afrika Siyasi Tarihi" anlatısı sunmaktadır. (ss. 35-66) Sömürgeci güçlerin Afrika üzerindeki hakimiyetini klasik kolonyal dönem, sanayi devrimi sonrası, dekolonizasyon süreci ve neokolonyal dönem olarak başlıklara ayıran yazar bu başlıkların altında kısaca Afrika kıtasının uğradığı sömürgeleştirme süreçlerine değinmiştir. Ardından gelen başlıklarda ise Fransa, İngiltere ve son olarak da Çin'in Afrika üzerindeki faaliyetleri ve kıtanın hangi bölgelerinde nasıl bir hakimiyet kurma çabasında olduklarından bahsedilmiştir. Böylece yazar tarih anlatısını hem Kıta'nın genel bir sömürgeleştirilme sürecine değinerek hem de bu süreçte hangi büyük gücün hangi bölgelerde nasıl etkinlik kurduğunu anlatarak güçlendirmektedir.

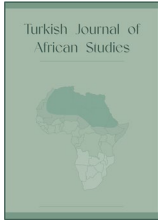
Dördüncü bölümden itibaren yazar odağını Afrika kıtasındaki aktörlere kaydırarak anlatısını bölgesel düzene etki eden kabilelere ve gücünü gelenekten alan yerel otoritelere yoğunlaştırmaktadır. Yazar'a göre Afrika'da sömürgeci güçlerin yukarıdan dayatmacı şekilde oluşturdukları merkezi otorite ile bölgenin geleneksel otoriteleri arasındaki asimetrik ilişki bölgede meydana gelen güvenlik krizlerinin en önemli sebeplerinden biridir. Geleneksel otorite ile merkezi otorite arasında ilişkiyi koordine eden en önemli aktörlerin başında ise kabileler gelmektedir. Buradan yola çıkan yazar kıtanın çeşitli bölgelerinde kümelenmiş ve etkinliği ulusötesi sınırlara yayılmış Hausalar, Fulaniler ve Tuareglerin öneminden bahsetmektedir (ss. 75-87). Bu kabileler siyaset, toplumsal yaşam ve güvenlik alanındaki etkinliklerinden dolayı sosyal bir yapıdan çok daha fazlasıdır.

Kitabın son iki bölümü olan beşinci ve altıncı bölümlerde yazar Sahel ve Afrika Boynuzu'ndaki güvenlik komplekslerini ve bu bölgelerde faaliyet gösteren terör örgütlerini ele almaktadır. Kitabın teorik dayanağını oluşturan BGKT içinde Sahel bölgesi net bir biçimde güvenlik kompleksi olarak ifade edilmese de yazar söz konusu bu bölgenin de aslında bir Bölgesel Güvenlik Kompleksi (BGK) sayılması gerektiğini iddia etmektedir. Bunu yaparken de teorinin kendi kriterlerinden yola çıkarak okuyucuyu ikna etmektedir. Zira belirli bir jeopolitik bağlamda ülkeler arasındaki güvenlik dinamiklerini inceleyen BGKT'nin temel kriterlerinden olan coğrafi yakınlık, bölge içi anarşik yapı, ulusal güvenliklerin birbirinden ayrı düşünülemeyeceği devletler kümesi ve birimler arası dostluk-düşmanlık ilişkisi yazara göre Sahel bölgesi içindeki devletler arasında bir güvenlik kompleksi oluşturması için yeterlidir. Çad Gölü Havzası ve Nijer-Çad-Libya üçgenini ise Sahel içinde yer alan güvenlik bölgeleri olarak tanımlayan yazar bu güvenlik bölgelerinde yer alan ülkelerin mücadele ettiği Boko Haram, eş-Şebab, İslam Devleti Batı Afrika Vilayeti (ISWAP), İslam Devleti Sahel Vilayeti (ISGS), Mağrip el-Kaidesi (AQIM) ve Cemaat Nusret el-İslam vel Müslimin (JNIM) terör örgütlerini tanıtarak bunların faaliyetlerine değinmektedir.

Bahsi geçen her bir örgütün tarihi, hakim oldukları bölgeler ve düzenledikleri büyük saldırılar hakkında detaylı bilgiler veren yazar bu örgütlerin hem Afrika'da hem de küresel düzeyde değişen şartlara uyum sağlayarak sürekli bir tehdit olmaya devam ettiğini ifade etmektedir. Terör örgütlerinin güçlenmesine ve yenilgiye uğratılamamasına zemin hazırlayan iç faktörler zayıf yönetim ve kırılganlık, sosyoekonomik eşitsizlikler, etnik ve dini gerilimler, kaynak kıtlığı, güvenliksiz sınırlar ve yönetilemeyen alanlar olarak ifade edilmiştir. Dış faktörler ise küresel ağlar, yabancı savaşçılar, uluslararası güçlerin müdahalesi, küresel ekonomik faktörler, teknolojik gelişmeler ve sınır ötesi organize suç başlıkları altında ele alınmıştır. Yazar bahsedilen iç ve dış faktörlerin bu örgütleri dayanıklı

ve mücadele edilmesi zor hale getirdiğini belirtmektedir. Kitapta bu örgütler ile mücadele için güvenlik önlemlerinin yanı sıra yoksulluk, eğitim eksikliği ve siyasi marjinalleşme ile de mücadele edilerek çok yönlü bir yaklaşımın ele alınması gerektiği sonucuna varılmaktadır.

Kitabın esas ilgi çeken noktası bölgesel terör gruplarının faaliyetlerinin BGK teorisi çerçevesinde ele alınmasıdır. Fakat kitapta tarihi arka plan bölümlerinin nispeten uzun tutulması esas konuya gelmek isteyen okuyucuyu bir nebze yorabilmektedir. Nitekim önce Afrika'da terörizm tarihi ardından sömürgecilik tarihi anlatımı kısa tutulup esas iki önemli odak noktasından biri olan BGK Teorisi daha detaylandırılabilirdi. Böylece teori konusunda okuyucu daha fazla bilgilendirilirken diğer odak nokta olan Sahel ve Afrika Boynuzu bölgelerindeki terör gruplarına geçiş hızlandırılabilirdi. Bu ufak ve göreceli eleştirinin yanında kitabın Afrika konusunda çalışmalar yürüten araştırmacılara son derece faydalı bir kaynak olduğunu da belirtmek gerekir.



All Necessary Measures? The United Nations and International Intervention in Libya

Sinem Çakır 

Sakarya University,
The Middle East Institute,
Sakarya, Türkiye,
sinem.cakir6@ogr.sakarya.edu.tr,
ror.org/04ttnw109

Received: 15.03.2025
Accepted: 02.04.2025
Available Online: 29.04.2025

Book Information

Author: Ian Martin

Publisher: Hurst Publishers

Year of Publication: 2022

Number of Pages: 224

In his book, Ian Martin, former head of United Nations Support Mission in Libya (UNSMIL), analyzes the decision-making process behind United Nations's (UN) military intervention in Libya by presenting every UN Security Council member's aspect. Although he states in the introduction that he shared the view that military action was justified to protect civilians, he examines whether this intervention crossed the line and what the results were. Martin focuses on international actors as United States of America (USA), United Kingdom (UK), Russia, France and the UN rather than to analyze the internal dynamics among Libyans. His research questions are based on how the international actors effect Libya within the framework the pragmatism.

Martin advocates that with the Resolution 1973, which includes the phrase "*all necessary measures*", Western countries aimed not only to prevent humanitarian catastrophe but also to provide Gaddafi's downfall in Libya. However, they also had experiences in Iraq and Afghanistan and therefore would not want to be responsible post-conflict role. The author indicates that post-conflict process was undermined by the interveners state which pursued "light footprint" policy and left the responsibility to the UN. According to him, while the UN intervention in conflict would take time, states which were effective in military intervention and had communication with the rebels, could provide the security in post-Gaddafi Libya. However, he adds the possibility that international military deployment could backlash. Its presence could complicate rather than facilitate the creation of national security forces as well as once established as a vital guarantor of stability on the ground, it would also be virtually impossible to withdraw. He also states that effective foreign states triggered the Libyan civil war by supporting different groups in post-conflict.

This book embodies six parts and the introduction. In these parts, the author treats foreign intervention to Libya and situation of post-intervene Libya by starting to cite Libya's uprising, in chronological order. Preferring a chronological narration makes this book more understandable. Just as Martin mentions his personal experience, he also refers to the speeches of state officials. So that, he able to provide first-hand account of the Libya crisis process.

First part, headed of "The case for intervention and the Security Council mandate", Martin sheds light on the turmoil in Libya during the Arab Uprising. As a human rights activist, Martin states details Gaddafi's disproportionation interference against the rebels. By starting Arab countries, he reveals perspectives on the uprising in Libya of permanent and non-permanent members of the UN Security Council and other countries from the region. He examines the decision-making process not only of the Obama Administration but also of Russia under President Medvedev's leadership by compiling speeches

of international actors and officials. In this section, he also draws attention to the different aspect of Arab states to Arab uprisings in the region, with the example of Bahrain. The second part begins with military intervention. The author shows how foreign intervention exceeds gradually, its unclear limits and presents every state's confusion related to aims of the Resolution 1973. In this section the reader can see that "Four Amigos - France, UK, United Arab Emirates (UAE) and Qatar" influential actors in the foreign intervention in Libya. In the first two parts, Martin reflects the course of events by quoting politicians' narratives rather than discussing the underlying reasons. In the same way, the question is answered in the third part that "was it possible to negotiate with Gaddafi during intervene?". Martin presents both the African Union (AU) and Western countries approach for the negotiated transition and accordingly the AU's approach was extenuated by Western countries especially UK - France, and plausible transit couldn't have been happened because Cameron and Sarkozy's attitude was not open for diplomatic negotiate with the regime's actors. He also highlights that there was reason to doubt whether Gaddafi would ever have been willing to give up power and share it. So, he abstains from the real critique about Western actors by presenting counterargument.

Even when one side is defeated and the conflict appears to have ended, chaos persists until order is fully restored. Therefore, the process of post-conflict reconstruction is just as important as conflict resolution itself. Martin discusses this issue on the third section headed: The day after: post-conflict planning. Here the author's main argument is that despite the Western states made various plans, these were thought falsely by assuming Libya is a small country. Also, they were not willing to prolong the multi-national military mission in Libya due to their experiences in Iraq and Afghanistan. Another point that the author highlights is there are Libya's tribes which plays a decisive role. Also, Libyan's were not willing for a foreign intervention during post-conflict process. In the fifth part contains that process of constitution-making was not well managed with these reasons; the security problem was caused by rebels who remained with weapons after their uprising, frozen accounts during the Gaddafi's attacks, efforts of revitalizing the economy and political factionalism are the factors on Libya's post-conflict agenda.

This book points out the span of 2011-2012, queries the basis of Libyan civil war as well. According to Martin, the foreign actors exacerbated the divisions among Libyans rather than overcoming them. Therefore, it can be concluded that the interventionist states ignited the civil war in Libya. The handicap of this book related to post-conflict chaos is that it is directed criticism to Qatar and the UAE for supporting Islamist groups though Western states criticized for neglecting Libya. This aspect minimizes the negative role of Western states.

As Martin highlights, Resolution 1973 has constituted an example for the UN Security Council resolutions. In the future, it is unlikely that a resolution including the phrase "all necessary measures" will be made again. Because this vague expression leads to exceed mandate, to cancel the transparency and accountability for the sake of state's national interest. A distinctive feature of this book is that it is based on the issue of foreign intervention to Libya, contains the authors experience and thoughts who was a UN official. Additionally, he presents a retrospective assessment related to his mission of UNSMIL and criticizes himself.

This book is more interested in Libya policies of intervener states rather than presenting a deep analysis. While it may not be sufficient for those who seek comprehensive understanding of Libya crisis, it establishes general framework for process of foreign intervention to Libya in terms of every single global and regional power. Martin effectively captures a snapshot of the Libya's crisis and foreign intervention during 2011-2012.